

HRVATSKI VOJNIK

BROJ 653

1. TRAVNJA 2022.

CIJENA 10 KUNA

GOMBR
TIMSKIM DUHOM
DO BOLJIH
REZULTATA

ZzP
OBUKA
ZBRINJAVANJA
HITNIH STANJA

OSRH
“VANI JE -18
STUPNJEVA,
A NAS GRIJE
PONOS”

GLAZBENA
NAGRADA
KLAPA “SVETI
JURAJ” HRM-A
DOBITNIK
PORINA

VOJNI POLIGON “EUGEN KVATERNIK”

TIGAR 22
PRIPREMA ZA KOSOVO

NAKLADNIK: **MINISTARSTVO OBRANE REPUBLIKE HRVATSKE / SAMOSTALNA SLUŽBA ZA ODNOS E S JAVNOŠĆU I IZDAVAŠTVO / ODJEL HRVATSKIH VOJNIH GLASILA I IZDAVAŠTVA**

Glavni urednik: Željko Stipanović (zeljko.stipanovic@morh.hr) // **Zamjenica glavnog urednika:** Vesna Pintarić (vpintar@morh.hr)

Urednici i novinari: Domagoj Vlahović (domagoj.vlahovic@gmail.com), Lada Puljizević (ladapuljizevic@yahoo.com), Martina Butorac, Janja Marijanović, Martina Stanković, Ivan Šurbek

Lektura / korektura: Gordana Jelavić (gjelavic50@gmail.com), Andrea Pavlić // **Fotografi:** Tomislav Brandt (tomislav.brandt@morh.hr), Mladen Čobanović

Grafička redakcija: Zvonimir Frank (urednik), (zfrank@morh.hr), Ante Perković // **Marketing:** Mila Badrić Gelo (mbadric@morh.hr), tel: 3784-243; fax: 3784-322

Tisak: Znanje d.o.o., Mandićeva 2, Zagreb // **Adresa uredništva:** Odjel hrvatskih vojnih glasila i izdavaštva, Illica 256b, 10000 Zagreb, e-mail: hvojnik@morh.hr

Piloti 191. eskadrole lovačkih aviona Hrvatskog ratnog zrakoplovstva i američkih aviona F-16 iz zrakoplovne baze Aviano u Italiji uvježbavali su 17. ožujka presretanja, temeljne manevre u zraku i formacijsko letenje iznad područja istočne i središnje Hrvatske. Cilj je zajedničke obuke uvježbavanje sposobnosti i prikazivanje interoperabilnosti saveznica za aktivan nadzor, obranu i zaštitu zračnog prostora kao i zadaća odvratanja.

SADRŽAJ

- 4 VOJNI POLIGON "EUGEN KVATERNIK"**
Tigar 22 – priprema za Kosovo
- 8 GOMBR**
Timskim duhom do boljih rezultata
- 12 ZzP**
Obuka zbrinjavanja hitnih stanja
- 16 GREENING DEFENCE**
Oružane snage na putu prema većoj održivosti
- 18 RAZGOVOR**
Ljubomir RADIĆ,
ravnatelj Hrvatskog pomorskog muzeja Split
- 22 OSRH**
"Vani je -18 stupnjeva, a nas grije ponos"
- 24 POVODOM 31. OBLJETNICE**
Sedam ključnih događaja akcije Krvavi Uskrs
Sjećanja sudionika akcije Krvavi Uskrs
- 32 VOJARNA "123. BRIGADE HV"**
Natjecanje za najbolje ročnike
- 34 GLAZBENA NAGRADA**
Klapa "Sveti Juraj" HRM-a dobitnik Porina
- 36 ZAPOVJEDNIŠTVO ZA KIBERNETIČKI PROSTOR**
Natjecanje za najboljeg tehničara
za korisničku potporu
- 38 STRELJAČKO NAORUŽANJE**
Europske premijere hrvatskog oružja
- 46 RATNO ZRAKOPLOVSTVO**
Mirage 2000 – itekako realno "prividenje"
- 54 PODLISTAK**
Od Monitora do Dreadnoughta
– korijeni suvremenih ratnih brodova (IV. dio):
Izvidničke krstarice
- 60 IN MEMORIAM**
Svjetlo koje je jače od tame i zla: dr. Vesna Bosanac
- 62 HODOČAŠĆE**
Put vjere, nade, zahvalnosti i sjećanja
- 67 FILATELIJA**
Marke – Nafta

VOJNI POLIGON "EUGEN KVATERNIK"

TIGAR 22

PRIPREMA ZA KOSOVO

U vježbi Tigar 22 na vojnom poligonu "Eugen Kvaternik" pripadnici 1. mehanizirane bojne Tigrovi Gardijske mehanizirane brigade uvježbavali su borbene situacije, interakciju s civilima, ophodnje, čuvanje baze te osiguranje manastira

TEKST
Martina Butorac

FOTO
Tomislav Brandt

VOJNI POLIGON "EUGEN KVATERNIK"

Na vojnom poligonu "Eugen Kvaternik" kod Slunja od 18. do 25. ožujka provodila se vježba na zemljištu Tigar 22 čiji je cilj provjera sposobnosti Mehanizirane satnije, koja će se uputiti u područje operacije u sastavu 37. HRVCON-a u operaciji KFOR na Kosovo. Kako bi sukladno stvarnim zadaćama i situacijama cijeli scenarij vježbe bio što realističniji, slunjski poligon tako je nakratko postao NATO-ova baza kamp Villaggio, a pripadnici 1. mehanizirane bojne Tigrovi Gardijske mehanizirane brigade uvježbavali su borbene situacije, interakciju s civilima, ophodnje, čuvanje baze te osiguranje manastira koji je za potrebe vježbe nazvan Mrzlo polje.

Ekipa Hrvatskog vojnika slunjski je poligon posjetila na samom početku vježbe u kojoj je sudjelovalo ukupno 189 pripadnika. Uz pripadnike Tigrova, tu su i pripadnici Središta za borbenu obuku, koji će koristeći sustav MILES provesti i ocjenjivanje vježbe, a potporu vježbi daju i ostale postrojbe GMBR-a.

"Scenarij vježbe zamišljen je tako da bude što bliži onom što postrojbu čeka u području operacije. U svrhu toga u pripremi vježbe sudjelovali su i pripadnici 35. HRVCON-a (kontingent u čijem je sastavu prvi put djelovala i Motorizirana satnija s tehnikom op. a.) te smo njihova iskustva uklopili u plan vježbe, ali i njezinu provedbu," tumači nam zamjenik direktora vježbe bojnik Ivica Lišnjić, ujedno i zapovjednik upravljačkog tijela vježbe, EXCON-a. Konkretno, naša postrojba u sklopu ove operacije na Kosovu ima zadaću osiguravati glavni kamp, u kojem su smještene naše i druge postrojbe koje se nalaze u području operacije. Druga je zadaća osiguranje manastira Visoki Dečani i takve su zadaće primijenjene i u ovoj vježbi.

MULTINACIONALNO OKRUŽENJE

"Sudionici vježbe osiguravaju jednu bazu i iz nje kreću ophodnje po okolnom području te osiguravaju manastir Mrzlo polje. Postrojba kroz te zadaće nailazi na razne incidente koji bi se mogli dogoditi na Kosovu. Iako se radi o mirovnoj operaciji bez ugroze, mi ovdje uvježbavamo najgori mogući

**zapovjednik
Tigrova bojnik
Marko Krpan**

"Tigrovi su dosad sudjelovali u cijelom nizu operacija poput one u Afganistanu ili Republici Litvi, no ova će misija donijeti nova iskustva i nove naučene lekcije"

scenarij tako da smo kombinirali borbene situacije i one u kojima bi se stvarno mogli naći – interakcija s civilima, prometne nezgode, rješavanje zahtjeva lokalnog stanovništva i slično," pojašnjava bojnik Lišnjić te dodaje kako vježba traje neprekidno 72 sata tako da su mogući i incidenti tijekom noćnih sati, odnosno sudionici vježbe i tijekom noći vrše ophodnje i dežuraju na promatračkim postajama.

Premda sve reakcije na incidente i postupanja u vježbi Tigar 22 ocjenjuju pripadnici Središta za borbenu obuku, pravo ocjenjivanje 37. HRVCON-a uoči upućivanja u operaciju provest će se u vježbi Stablnost sredinom travnja. Prije nego što smo se iz EXCON-a uputili na lokaciju Božići, gdje je uspostavljen kamp Villaggio Italija, razgovaramo i s bivšim zapovjednikom Motorizirane satnije iz sastava 35. HRVCON-a, natporučnikom Robertom Kurevijom, koji nam otkriva kako su kolegama prenijeli svoja iskustva iz sudjelovanja u ovoj misiji kako bi se što bolje obučili za zadaće koje ih očekuju.

"Iskustva iz područja operacije su pozitivna. Bili smo u prilici stjecati iskustva u multinacionalnom okruženju jer smo radili s pripadnicima oružanih snaga Austrije, Italije i Slovenije, kao i s lokalnim stanovništvom. Suradnja s civilima bila je više nego dobra, stanovnici Kosova iznimno nas cijene, a prilikom osiguranja manastira Visoki Dečani uspostavili smo i jako dobre odnose s ocem Savom Janjićem. Mi se uvijek

Naša postrojba u sklopu operacije KFOR na Kosovu ima zadatac osiguravati glavni kamp, a druga je zadatac osiguranje manastira Visoki Dečani

pripremamo za najgore scenarije, no srećom naša je misija prošla mirno, a vjerujem da će takva biti i ova u koju će se uputiti naši pripadnici," rekao nam je natporučnik Kurevija.

REAKCIJE NA INCIDENTE

Iz EXCON-a se upućujemo prema simuliranoj NATO-ovoj bazi, a putem do Božića susrećemo i vozila M-ATV koja vrše ophodnje slunjskim poligonom, dok se iza njih kreću i ocjenjivači i pažljivo bilježe reakcije na incidente. Jedna je ophodnja tako naišla na eksplozivnu napravu te upala u zasjedu, a suprotna strana, tzv. OPFOR u ovom su slučaju bili pripadnici mb Vukovi. Uz pomoć pripadnika Snaga za brzo djelovanje (QRF), napadači su brzo svladani. Stižemo ubrzo i u kamp Villaggio, a ondje dio pripadnika kontrolira ulaz u bazu, dok dio pripadnika rješava moguću incidentnu situaciju – dvoje civila koji promatraju ulaz u bazu.

"Rad na glavnom ulazu uključuje pregled vozila, pregled osoba, kao i osiguranje baze. Iako smo imali potencijalno incidentnu situaciju, dosad nije bilo postupanja," kaže nam zapovjednik desetine desetinik Hrvoje Forecki. "Naša je zadatac uspostaviti sigurnost na ovom području. Pokušavamo simulirati što više događaja kako bismo bili spremni za ono što nas na Kosovu očekuje. Svi sudionici vježbe raspoređeni su po poligonu i rade svoje zadatac," nadovezuje se vojnik Ivan Andžić.

ULAGANJE U OBUKU MLADIH

U razgovoru s dočasniciima iz Tigrova doznajemo kako se u postrojbi ulaže dosta truda u obuku mladih, novih pripadnika kako bi uz bok sa starijim, iskusnijim pripadnicima izvršavali sve zahtijevane zadatac. Da takav pristup daje rezultate, potvrđuje i primjer mladog vojnika Matka Netingera koji je Tigrovima pristupio prije samo šest mjeseci i već je dobio priliku sudjelovati u mirovnoj operaciji.

"Zbog truda i zalaganja tijekom integracijske obuke i poslije u samoj satnji dobio sam priliku biti ovdje. Počasćen sam pozivom da sudjelujem u misiji i trudim se odraditi svoj posao, dajem sve od sebe. Uz dočasnike i časnike lako se pripremiti, od njih se može dosta toga naučiti," kaže vojnik Netinger. Kako se odvija vježba i kako njegovi pripadnici odgovaraju na postavljene izazove, na slunjskom poligonu pratio je i zapovjednik Tigrova bojnika Marko Krpan. "Iako smo na početku vježbe, zadovoljan sam. Naravno, uvijek može bolje i tome treba težiti, ali vidim poboljšanja i unapređenja u odnosu na svaku prethodnu vježbu u kojoj smo sudjelovali. Ipak, djelatnici SBO-a, koji su u ulozi ocjenjivača, dat će konačnu ocjenu koliko smo bili uspješni sukladno zahtijevanim zadatacama," komentirao je bojnika Krpan. Ističe kako su im u pripremi ove vježbe iznimno bila korisna iskustva pripadnika Vukova, koji su činili glavninu 35. HRVCON-a jer se s ovakvom vrstom operacije Tigrovi dosad nisu susreli.

"Tigrovi su dosad sudjelovali u cijelom nizu operacija poput one u Afganistanu ili Republici Litvi, no ova će misija donijeti nova iskustva, nove naučene lekcije koje će ovi pripadnici 37. HRVCON-a prenositi na druge pripadnike kako bi stekli jednu novu sposobnost i kako bi bili spremni za buduće izazove postavljene pred našu postrojbu," kaže bojnika Krpan. Osvrnuo se i na činjenicu da je jedan pripadnik kontingenta i mladi Tigar koji je tek nedavno prošao integracijsku obuku.

"U Tigrovima vrijedi načelo jednakih mogućnosti za sve pripadnike, ne radi se razlika između starih i mladih, niti između onih koji imaju tri misije i onih koji su došli prije nekoliko mjeseci u vojsku. To je dobitna kombinacija iskustva i mladosti i na taj način širimo bazu ljudi koji će u budućnosti biti spremni za prenošenje naučenih lekcija i stečenih iskustava," zaključuje zapovjednik Tigrova.

Slunjski poligon
nakratko je postao
NATO-ova baza
kamp Villaggio

GOMBR

TIMSKIM DUHOM DO

Tradicionalno natjecanje za najbolji borbeni tim GOMBR-a održano je u vojarni "5. gardijske brigade Slavonski sokolovi" i širem području Vinkovaca, a pripadnici Vojnoobavještajne satnije i ove su godine osvojili prvo mjesto

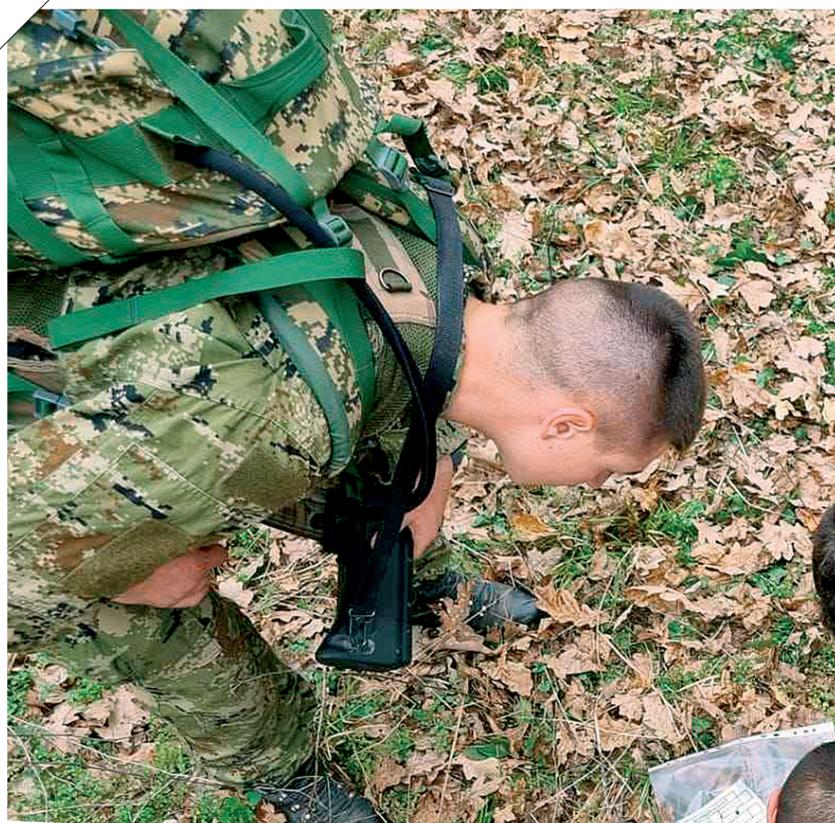
TEKST

Martina Stanković

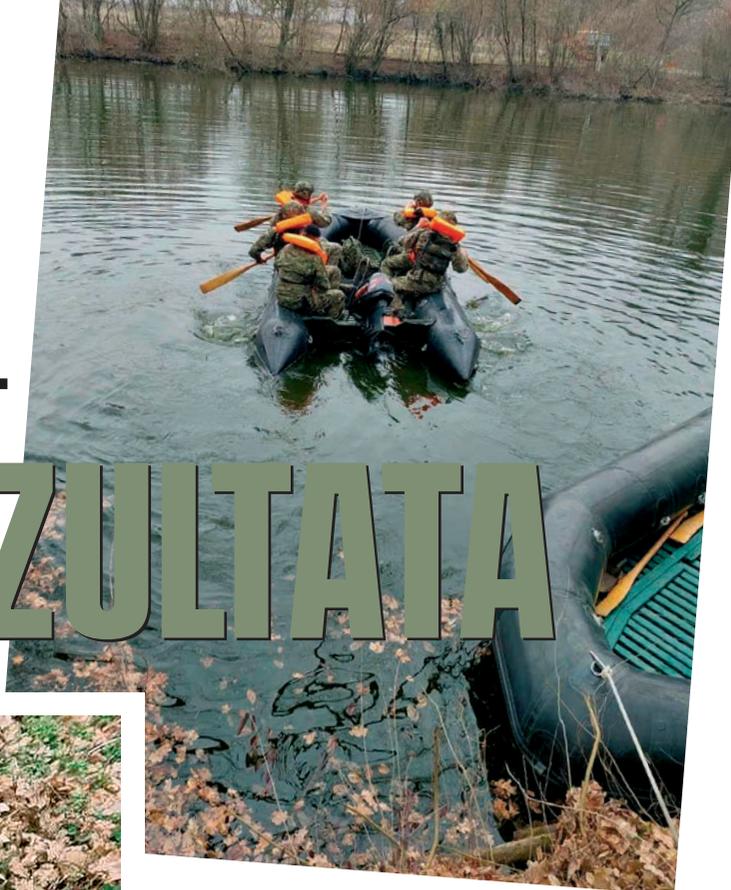
FOTO

VOS, Tomislav Đalto

Povodom Dana Gardijske oklopno-mehanizirane brigade 16. i 17. ožujka u vojarni "5. gardijske brigade Slavonski sokolovi" i širem području Vinkovaca u organizaciji GOMBR-a i Vojnoobavještajne satnije održano je natjecanje Najbolji borbeni tim GOMBR.

BOLJIH REZULTATA

Ministar obrane Mario Banožić uputio je pripadnicima Gardijske oklopno-mehanizirane brigade čestitku povodom 15. obljetnice osnutka:

“Poštovane pripadnice i pripadnici Gardijske oklopno-mehanizirane brigade, čestitam vam petnaestu obljetnicu stasanja i rasta ove iznimno važne postrojbe. Čuvate u svojim bojnama uspomenu i duh Sokolova, Kuna i Puma, duh hrvatske odlučnosti, domoljublja, snagu pobjednika!

I danas se sa zahvalnošću prisjećamo svih onih hrvatskih branitelja koji su svojom žrtvom pokazali kako se voli i kako se brani jedina domovina Hrvatska. Vi ste ponosni nasljednici tog neslomljivog hrvatskog duha! Neka vam, poštovane pripadnice i pripadnici GOMBR-a, svaki novi dan bude prigoda za nove izazove, za nove pobjede, u težnji za izvrsnošću i želji za doprinosom domovini Hrvatskoj!”

U postavljanju radnih točaka sudjeluju sve postrojbe brigade u skladu sa svojim specijalnostima

Riječ je o tradicionalnom natjecanju koje uključuje sve realne situacije s kojim se borbeni tim može susresti u borbenom djelovanju. Kako bi izazov bio što zahtjevniji, u postavljanju točaka sudjeluju sve postrojbe brigade u skladu s njihovim specijalnostima. Primjerice, pripadnici Inženjerijske bojne postavili su radne točke svladavanje vodene prepreke i svladavanje minsko-eksplozivnog područja, dok je prelazak kontaminiranog područja izradio NBKO vod zapovjedne satnije i druge postrojbe prema funkcionalnom području u kojima su najstručniji.

GOMBR

Zahtjevnost
zadaje povećava
koheziju tima i taj
se tim više veže i
onda bolje djeluje

Radne točke obuhvaćaju različite vojničke
zadaje na stazi dugoj više od 22 kilometra

RADNE TOČKE

"Svi timovi koji rade u provedbi natjecanja visokomotivirani su vojnici i dočasnici koji su na tim dužnostima niz godina, a neki imaju i ratno iskustvo. Iskustvo koje oni posjeduju omogućuje brzo i učinkovito rješavanje svih izazova na najvišoj razini. Ovdje je obuhvaćeno sve s čim se može susresti na bojištu," naglašava bojnik Mario Maslov, zapovjednik Vojnoobavještajne satnije.

Natjecanje započinje kvalifikacijskim gađanjem u kojem timovi prezentiraju temeljnu vojničku vještinu gađanja iz automatske puške VHS, na

U svakom su timu četiri pripadnika s punom borbenom opremom, a svaki od njih za vrijeme utrke nosi više od 20 kilograma tereta

15. obljetnica Gardijske oklopno-mehanizirane brigade

U vojarni "5. gardijske brigade Slavonski sokolovi" u Vinkovcima obilježena je 22. ožujka 15. obljetnica ustrojavanja i Dan Gardijske oklopno-mehanizirane brigade (GOMBR) Hrvatske kopnene vojske. Svečanosti su nazočili predsjednik Republike Hrvatske i vrhovni zapovjednik OSRH Zoran Milanović, izaslanik predsjednika Hrvatskog sabora saborski zastupnik Mladen Karlić, izaslanik predsjednika Vlade RH državni tajnik u MORH-u Zdravko Jakop, zamjenik načelnika Glavnog stožera OSRH general-pukovnik Siniša Jurković, zamjenik zapovjednika HKoV-a general-bojnik Tihomir Kundid i drugi vojni i civilni dužnosnici. Gardijska oklopno-mehanizirana brigada stvorena je na temeljima proslavljenih postrojbi iz Domovinskog rata, Kuna, Sokolova i Puma.

Predsjednik Zoran Milanović svim je pripadnicima Gardijske oklopno-mehanizirane brigade čestitao 15. obljetnicu i poručio: "Radite, obrazujte se, idite naprijed, budite ambiciozni, ali i kolegijalni. Budite u svakom trenutku svjesni da je vaš glavni, jedini pravi zadatak obrana hrvatske domovine, našeg naroda i svih građana, naših granica, svega onog što nam je najsvetije i što su vaši prethodnici, a i neki među vama, sami stekli."

Zapovjednik GOMBR-a brigadni general Mijo Validžić podsjetio je na aktivnosti i zadaće brigade i istaknuo kako posebno veseli odluka da će 1. oklopno-mehanizirana bojna Sokolovi uskoro biti opremljena borbenim vozilom pješništva – Bradley te zahvalio obiteljima na stalnoj potpori koju pružaju jer bez nje sigurno ne bi bili tako učinkoviti.

U povodu obljetnice izaslanstva su položila vijence i zapalili svijeće kod spomenika poginulim pripadnicima 5. gardijske brigade u Domovinskom ratu.

temelju kojeg su određene startne pozicije. Samo natjecanje obuhvaća orijentacijsku stazu s radnim i kontrolnim točkama ravnomjerno raspoređenim na više od 22 kilometra. U svakom su timu četiri pripadnika s punom borbenom opremom, a svaki od njih za vrijeme utrke nosi više od 20 kilograma tereta. Radne su točke različite vojničke zadaće pa su se tako natjecatelji suočili s pješačkim preprekama, bacanjem bombe, svladavanjem vodene prepreke, minskog polja, orijentacijom, tirolskom prečnicom, kontaminiranim područjem, rastavljanjem i sastavljanjem naoružanja, zbrinjavanjem ranjenika itd.

PSIHOFIZIČKA IZDRŽLJIVOST I OSPOSOBLJENOST

"Natjecanje je psihofizički vrlo zahtjevno jer je potrebno proći 20 do 25 kilometara u što kraćem vremenu, a istodobno je potrebno odraditi ispravno i brzo više od deset vojničkih zadaća. Budući da je natjecanje timsko, dolazi do razvijanja timskog rada koji je u vojsci ključan za kvalitetno odrađivanje zadaća. Zahtjevnost zadaće povećava koheziju tima i taj se tim više veže i onda bolje djeluje. Postaju čvršći, kompaktniji, brži, bolji i stručniji i to sve daje veću šansu za pobjedu. S druge strane, svatko je od nas stručnjak u određenom segmentu vojničkih znanja, a neke discipline manje prakticirate u svakodnevnom radu ovisno o specijalnosti postrojbe. Pojedinaac koji je bolji u nekoj točki, pomoći će cijelom timu da ostvari bolji rezultat. Postoji zdrava konkurencija u toj priči, timovi se povežu i bolje upoznaju te stvore čvršće odnose među postrojbama," kaže bojnik Maslov.

Svi sudionici natjecanja pokazali su odličnu psihofizičku izdržljivost i osposobljenost, od kojih ističemo sad već dugogodišnje pobjednike ovog tradicionalnog natjecanja GOMBR-a, pripadnike Vojnoobavještajne satnije koji su i ove godine ostvarili prvo mjesto, dok su pripadnici 2. oklopno-mehanizirane bojne Pume i 1. oklopno-mehanizirane bojne Sokolovi zauzeli odlično drugo i treće mjesto.

ZzP

Odjel za obuku zdravstvene službe Zavoda za pomorsku medicinu Vojnog zdravstvenog središta Zapovjedništva za potporu u Splitu proveo je od 8. do 11. ožujka 2022. tečaj obuke naprednog zbrinjavanja hitnih stanja

OBUKA ZBRINJAVANJA HITNIH STANJA

Sedam polaznika zdravstvene službe, pripadnika Oružanih snaga RH, organiziranih u medicinske timove polazili su i uspješno završili tečaj obuke naprednog zbrinjavanja hitnih stanja koji je koncipiran tako da polaznike pripremi za sve slučajeve akutnog zbrinjavanja hitnih stanja u kojima je osoba životno ugrožena. Bio je to jedan od prvih tečajeva koji su provedeni pomoću nove, suvremene i sofisticirane nastavne opreme i simulatora čime su polaznicima tečajeva osigurani realniji uvjeti u kojima trebaju pružati prvu pomoć.

Od 2018. godine, otkad je osnovan, Odjel za obuku zdravstvene službe kontinuirano pridonosi osnaživanju sposobnosti Vojnog zdravstvenog središta putem obuke i uvježbavanja vojnih medicinskih djelatnika u skladu s najvišim standardima zbrinjavanja i liječenja oboljelih i ozlijeđenih. Odobreni su i provode se četiri nastavna programa funkcionalnih tečajeva za

medicinske djelatnike: osnovni i napredni tečaj održavanja života, tečaj hitnog zbrinjavanja ozlijeđenih te medicinske pomoći kod ronilačkih incidenata.

U suradnji s HVU-om "Dr. Franjo Tuđman" djelatnici Odjela za obuku zdravstvene službe provode specijalistički dio izobrazbe I. i II. razine slijedno rastuće časničke izobrazbe zdravstvene službe te praktični dio nastave za studente I. i II. godine sveučilišnog studija Vojno pomorstvo iz predmeta Prva pomoć i Medicina za pomorce. U suradnji sa Središtem za obuku

TEKST I FOTO
Lada Puljizević

Tečaj je koncipiran tako da polaznike pripremi za sve slučajeve akutnog zbrinjavanja hitnih stanja u kojima je osoba životno ugrožena

HRM-a, u okviru obuke i usavršavanja ronilaca, provode nastavu i obuku iz funkcionalnog područja podvodne medicine te obuku u spašavanju pod vodom pilota i letačkog osoblja za pripadnike HRZ-a. Tu su, također, aktivnosti u okviru civilno-vojne suradnje u svim situacijama u kojima OSRH civilnoj zajednici pruža pomoć.

SUVREMENA OPREMA

Brigadir Mario Dadić, načelnik Odjela za obuku zdravstvene službe Zavoda za pomorsku medicinu, ističe kako su tijekom 2021. godine kabineti odjela opremljeni novim, modernim i sofisticiranim nastavnim sredstvima i simulatorima zbog čega su od ove godine polaznicima tečajeva osigurani realniji uvjeti u kojima trebaju pružiti prvu pomoć kao i različiti situacijski i vremenski okviri. Zbog suvremenije opreme koja se sada koristi mogućnosti rada neusporedivo su bolji od prijašnjih. Još donedavno instruktori su na modelima mogli polaznicima tek pokazivati što i kako treba raditi, ali polaznici nisu imali povratne informacije. Sada, na sofisticiranom simulatoru polaznici moraju sami pratiti stanje i njegove reakcije, moraju razvijati sposobnosti i vještine kako bi sve sami čuli i vidjeli. "Time je odjel stekao sposobnost provedbe obuke zdravstvenog osoblja na visokoj razini, a u skladu s najnovijim smjernicama o uspješnom zbrinjavanju ozlijeđenih i oboljelih osoba za sve pripadnike OSRH," zaključio je brigadir Dadić.

LUTKA - SIMULATOR

Proveli smo dan s instruktorima Odjela za obuku zdravstvene službe i polaznicima aktualnog tečaja obuke naprednog zbrinjavanja hitnih stanja. Dva medicinska tima smjenjivala su se u namjenski opremljenim kabinetima: za uvježbavanje praktičnog dijela otvaranja gornjih dišnih puteva; za uvježbavanje općeg prvog pregleda; za uvježbavanje otvaranja intravenskog puta i stavljanje braunile. U četvrtom, centralnom i najvećem kabinetu, koji služi za uvježbavanje svih postupaka s kojima se liječnički tim može suočiti, najčešće istodobno, u postupku naprednog održavanja

ZzP

života vladala je posebna atmosfera. Glavni je lik u ovom kabinetu model lutka - simulator. Na prvi pogled, laički, simulator je lutka ljudske veličine koja leži na bolničkom ležaju; stručnim terminom to je simulator koji oponaša različita stanja i uz male preinake kad je potrebno može biti muški ili ženski pacijent. U stvarnosti obuke usred koje smo se u kabinetu zatekli to je lutka koja hropće, pada u nesvijest i kolabira, dobiva srčane aritmije, srce joj odjednom stane i treba je oživljavati... Svima u ovom kabinetu pune su ruke posla oko simulatora. Dok medicinski tim na obuci pokušava na brzinu, jer vremena nema, shvatiti što je pacijentu i pružiti joj odgovarajuću pomoć, tim instruktora predvođen pukovnicom

Sofisticiranim simulatorom olakšava se učenje i polaznici se dovode u realnu situaciju koja kod njih izaziva strah, i povišen tlak, i lupanje srca - ali isto tako tjera ih brzo razmišljati i poduzimati prave mjere

Vesnom Majić, iskusnom doktoricom, nadglasava žamor: "Doktorice, što je pacijentici? Tko zna što joj je? Srce joj je stalo! Idemo! Brže! Zašto je stalo? Zašto? Što ćeš sada napraviti?"

I dok polaznici u trenutku odmora priznaju kako je spašavanje "obolje-log" toliko realistično da im se znoje dlanovi, proživljavaju stvarni stres ili, sliježući ramenima, kažu i da je noću sanjaju, doktorica Majić objašnjava: "Ovako sofisticiranim simulatorom olakšavamo učenje i polaznike dovodimo u realnu situaciju koja kod njih jednostavno mora izazvati strah, i povišen tlak, i lupanje srca - ali isto tako tjera ih i da brzo razmišljaju i poduzimaju prave mjere. To je ono što mi zapravo želimo. Polaznici ovog tečaja motivirani su, vrijedni, željni znanja i sretni da imaju priliku ovo vježbati i poboljšati se."

pukovnica Vesna Majić, dr. opće medicine, braniteljica iz Domovinskog rata

Sušтина je da se najbolje uči na iskustvu i na vlastitim greškama, što znači da bi doktori trebali učiti na živim ljudima. Da bi se to izbjeglo, a da bi istodobno bili što spremniji i brži u reakcijama radimo na situacijskim, realističnim obukama. To su situacije koje se događaju u svakodnevnom životu. Sredstva na kojima sad radimo sofisticirana su i jako skupa. Sad stvarno imamo vrhunsku opremu i to nama, instruktorima i nastavnicima, iznimno olakšava proces u kojem nekog trebamo naučiti i obučiti. Istodobno, olakšano je učenje i polaznicima – dovodimo ih u realnu situaciju koja neizbježno izaziva strah, povišen tlak, lupanje srca, ali isto tako tjera ih na brzo razmišljanje koje mi želimo postići. Kad govorimo o hitnim stanjima, medicina je vrlo jednostavna. Zašto? Zato što sve ide po proceduri i liječnik mora naučiti te korake. To je ono što mi ovdje radimo – naučiti ih procedurama, dobro ih izvježbati tako da oni sutra na terenu, u trenutku nekakvog kolapsa ili srčanog aresta ne moraju razmišljati nego prate, spašavaju pacijenta po naučenim procedurama.

**brigadir Mario Dadić,
načelnik Odjela za obuku
zdravstvene službe Zavoda za
pomorsku medicinu**

Na raspolaganju su nam četiri kabineta i jedna učionica. I dok se u učionici provodi teorijski dio nastave, svaki je kabinet namjenski opremljen za uvježbavanje određenog praktičnog dijela.

Tečaj je koncipiran tako da polaznike pripremimo za sve slučajeve akutnog zbrinjavanja hitnih stanja u kojima je osoba životno ugrožena, a za medicinske djelatnike posebno su važni sabranost, fokusiranost, podnošenje visoke razine stresa. Obuka je svojevrsni drill da bi se usvojilo i u potpunosti ovladalo algoritmom izvanbolničkog zbrinjavanja hitnih stanja po određenim stupnjevima; da uvijek radite tako da postoji određeni red i da uvijek zbrinjavate stanja onako kako nalaže protokol.

**stožerna narednica
Sanja Kevo, medicinska
sestra, instruktor
zdravstvene službe**

Moja je zadaća pokazati, obučiti, pratiti i nadzirati rad medicinskih sestara koje imaju velik broj zadaća i pomoći im u usavršavanju. Osim medicinskih sestara radim na obuci, praktičnom dijelu s kadetima Vojnog pomorstva. Oni nisu zdravstvene struke, ali im pružamo određena znanja i vještine koji se traže u sklopu njihova fakulteta. Polaznici su iznimno motivirani. Oni znaju zbog čega su ovdje i drago im je što postoji mjesto gdje mogu uvježbati ono što njima dodatno treba.

**dr. Dijana Cvitanović, nastavnik
zdravstvene službe u Odjelu za
obuku zdravstvene službe**

Sa simulatorom smo počeli raditi početkom ove godine, s tim da smo se mi kao djelatnici odjela prvo trebali obučiti za rad s njim. Simulator oponaša različita stanja: može biti "zdrav pacijent", može imati različite promjene i oštećenja organa i organskih sustava, ili može biti u srčanom zastoju, a mi ga spašavamo. Tijekom obuke, ovisno o tome što polaznici tečaja rade, mi kao nastavnici pratimo tijek zbivanja i brinemo se da se sve aktivnosti i postupci provode u skladu s standardnim algoritmima zbrinjavanja hitnih stanja.

Ovo je drugi tečaj koji smo proveli s novom opremom. Prvi je bio krajem drugog mjeseca. Svi smo puni entuzijazma.

GREENING DEFENCE

O problemu klimatskih promjena i mogućnosti prilagodbe na njih te ublažavanju negativnog utjecaja oružanih snaga na okoliš govorilo se na seminaru Greening Defence održanom na HVU-u "Dr. Franjo Tuđman"

ORUŽANE SNAGE NA PUTU PREMA VEĆOJ ODRŽIVOSTI

Tekst: Martina Stanković

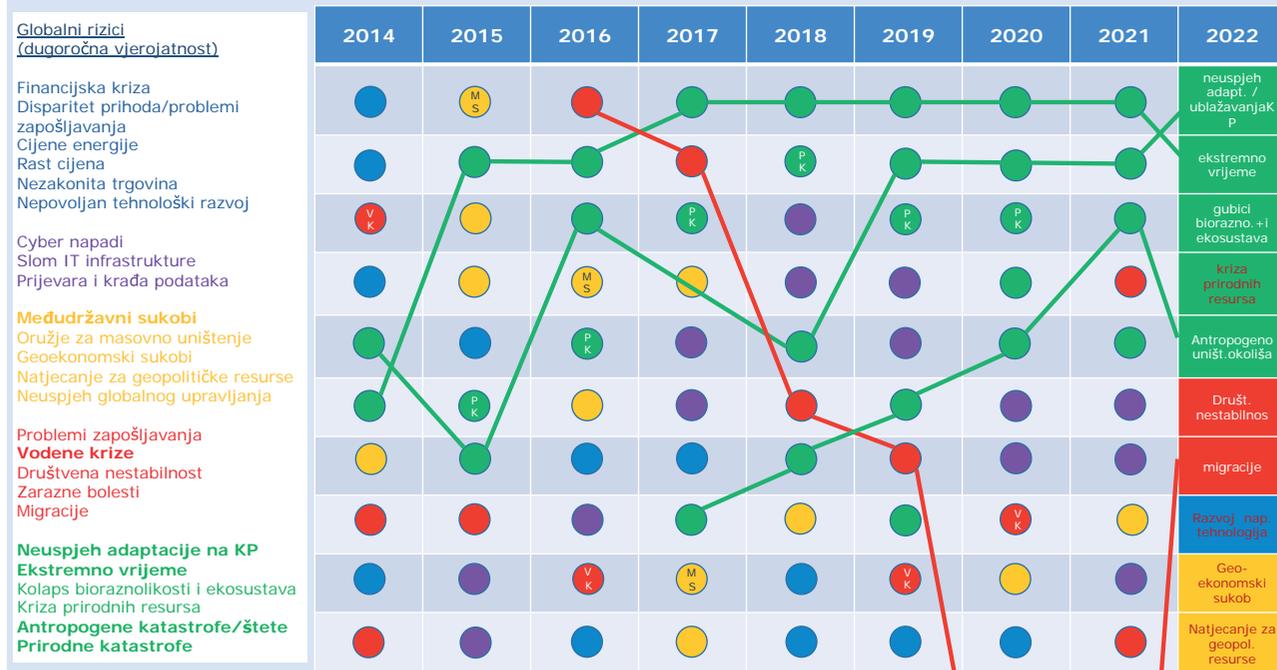
Na Hrvatskom vojnom učilištu "Dr. Franjo Tuđman" održan je 17. ožujka seminar Greening Defence, koji je okupio domaće i strane predavače iz različitih područja s naglaskom na obranu kako bi osvijestio problem klimatskih promjena te istražio mogućnosti za prilagodbu na promjene i ublažavanje negativnog utjecaja na okoliš.

Seminar je održan u suradnji i pod pokroviteljstvom pukovnika Johna Kellyja, vojnog izaslanika Ujedinjenog Kraljevstva. Greening Defence naziv je za spektar aktivnosti kojima je cilj istraživanje i razmjena načina kako učiniti oružane snage i vojne operacije održivim. Ujedno je to naziv za aktivnosti koje je Ujedinjeno Kraljevstvo poduzelo i implementiralo u određene postrojbe, a stečene su spoznaje i iskustva razmijenjeni na ovom seminaru.

Predavanja je započela Višnja Grgasović, načelnica Sektora za klimatsku politiku Uprave za razvoj klimatske aktivnosti pri Ministarstvu gospodarstva i održivog razvoja. Govorila je o pristupu Vlade Republike Hrvatske vezano uz smanjenje klimatskih promjena.

Potom je dan obrambeni pogled na klimatske promjene kroz predavanja umirovljenog viceadmirala Bena Bekkeringa te Jamesa Clarea. Viceadmiral Bekkering uočio je tijekom dugogodišnje službe u mornarici utjecaj klimatskih promjena na sigurnosna pitanja. Primjerice, propadanje usjeva zbog klimatskih promjena u Somaliji prouzrokuje sve češće piratstvo među stanovništvom. James Clare govorio je o važ-

WEF Globalna procjena rizika 2014 – 2022

nosti uključenja obrane u strategije prilagodbi na klimatske promjene kako bi se identificirale i razumjele mogućnosti nesmetane tranzicije obrane na održivije resurse bez smanjenja njezine učinkovitosti.

UBRZANE PROMJENE U OKOLIŠU

Akademsku je zajednicu na seminaru predstavljala dr. sc. Jelena Godrijan s Instituta Ruđer Bošković te prof. dr. sc. Marija Ivković i prof. dr. sc. Anamarija Štambuk s Biološkog odsjeka Prirodoslovno-matematičkog fakulteta u Zagrebu. U predavanjima su naglasak stavile na ubrzane promjene u okolišu prouzročene klimatskim promjenama, i to kroz specifična područja svojih istraživanja. Zbog klimatskih promjena dolazi do smanjenja populacije te mogućeg istrebljenja mnogih vrsta.

Slijedilo je predavanje Mata Robertsa o koristima održivosti u poslovnom svijetu, te Sama Goodalla, koji je govorio o inovacijama i održivosti. Kako bi se zadržala učinkovitost, za proces tranzicije sa sustava baziranih na fosilnim gorivima na sustave s obnovljivim izvorima energije potrebne su inovacije. Nakon predavanja održana je i panel-rasprava. Ministarstvo obrane uključeno je u zelene inicijative od 2014. godine, a za jednu od njih okvir je dala Europska obrambena agencija te Savjetodavni forum za održivu energiju u obrambenom i sigurnosnom sektoru. Klimatske promjene globalni su problem koji utječe na sve segmente života, pa tako i na oružane snage i njihove zadaće. Oružane snage RH mogu i žele pridonijeti smanjenju svojeg utjecaja na okoliš. Istodobno, moraju zadržati sposobnost izvršavanja

Ministarstvo obrane provodi monitoring kako bi se pratio utjecaj vojnih djelovanja na okoliš te poduzima aktivnosti vezano uz sprečavanje negativnog utjecaja

svojih misija i zadaća: obrana Republike Hrvatske i saveznika, doprinos međunarodnoj sigurnosti, potpora civilnim institucijama.

Načelnik Sektora za infrastrukturu i zaštitu okoliša Uprave za materijalne resurse pukovnik Marijan Cvok ističe kako Oružane snage već niz godina implementiraju različite mjere zaštite okoliša – od prikupljanja i recikliranja do energetske obnove zgrada i instalacije obnovljivih izvora energije na zgrade.

“Tu je i cijeli niz monitoringa kako bi se pratio utjecaj vojnih djelovanja na okoliš te poduzimanje aktivnosti za sprečavanje negativnog utjecaja. Prostora za poboljšanje ima, a razmjenjena znanja i iskustva te suradnja – i s drugim sektorima, i s oružanim snagama zemalja partnera iznimno je značajna jer su klimatske promjene globalni problem koji možemo rješavati samo zajedničkim snagama. Greening Defence jedan je segment u stvaranju smjera koji je primjenjiv, prihvatljiv te daje najbolje rezultate u kratkom vremenu,” rekao je pukovnik Cvok.

RAZGOVOR

LJUBOMIR RADIĆ

RAVNATELJ HRVATSKOG
POMORSKOG MUZEJA SPLIT

“Cijelo jedno krilo Muzeja, dakle riječ je o pet izložbenih dvorana kao i znatan dio vanjskog postava, predstavljaju ratno pomorstvo. Možda i neki od najvrednijih artefakata našeg Muzeja upravo su iz tog segmenta”

Razgovarao: Domagoj Vlahović / Foto: Mario Javorčić

SURADNJU S HRM-OM PODIĆI ĆEMO NA JOŠ VIŠU RAZINU

Hrvatski pomorski muzej Split institucija je koja zauzima sve značajniju ulogu u očuvanju hrvatske pomorske baštine. Ta uloga uvelike nadilazi samo izložbeni prostor u splitskoj tvrđavi Gripe. U zadnje vrijeme aktivnosti muzeja i njegovih djelatnika sve su brojnije, pa tako i one koje su povezane s Hrvatskom ratnom mornaricom te hrvatskom vojnopomorskom poviješću i tradicijom.

HPMS RELATIVNO JE MLADA USTANOVA, NO IMA DUBOKE KORIJENE I PVIJEŠT, ZAPRAVO JE NASLJEDNIK VIŠE INSTITUCIJA...?

Točno, Muzej je utemeljen 1997. godine, a svoja vrata posjetiteljima otvara s početkom 2000. godine. No tradicija pomorskih muzeja u Splitu stara je gotovo cijelo stoljeće. Organizacija Jadranska straža utemeljila je prvi splitski Pomorski muzej 1926. godine, a on je velikim dijelom proistekao iz velike Jadranske izložbe održane u Splitu godinu prije. Taj je Muzej 1933. godine uselio u zgradu namjenski izgrađenu upravo za tu instituciju. Nakon Drugog svjetskog rata fundus tog Muzeja u najvećoj je mjeri preselio u palaču Milesi gdje nastaje Pomorski muzej JAZU-a, a nedugo potom Mornarica osniva Vojnopomorski muzej koji je mijenjao lokacije od Lore preko bedema Priuli do tvrđave Gripe. Dok se Pomorski muzej Akademije

gasi sredinom 1980-ih, Vojnopomorski je nastavio djelovati te početkom devedesetih postaje Vojnopomorski muzej HRM-a. Ta se ustanova gasi sredinom devedesetih te sporazumom MORH-a i Grada Splita o prepuštanju tvrđave Gripe Gradu dogovoreno je osnivanje nove gradske ustanove, a to je HPMS koji će baštiniti sačuvanu građu prethodnih.

JESMO LI KAO HRVATSKA JAVNOST UOPĆE SVJESNI ULOGE POMORSKIH MUZEJA, NE SAMO ZA TURIZAM I NAOBRAZBU MLADIH, NEGO I ZA CJELOKUPNU HRVATSKU POMORSKU KULTURU?

Rekao bih da jesmo, ali i kako uvijek može više i bolje. Pomorski muzeji svojom kompleksnošću i tim jednim spojem povijesnog i tehničkog zasigurno spadaju u red najatraktivnijih muzejskih sadržaja svugdje u svijetu. Kad su u pitanju hrvatski pomorski muzeji, vjerujem kako bi lokalne i nacionalne vlasti trebale bolje sagledati vrijednost tih institucija i poraditi na financiranju njihova osuvremenjivanja.

CIJELI DIO POSVEĆEN JE RATNOM POMORSTVU. JE LI TO MOŽDA I NAJATRAKTIVNIJI DIO POVJESNI POMORSTVA?

Cijelo jedno krilo Muzeja, dakle riječ je o pet izložbenih dvorana kao i znatan dio vanjskog postava predstavljaju ratno pomorstvo. Možda i neki od najvrednijih artefakata našeg Muzeja upravo su iz tog segmenta. Kad govorimo u muzeološkom smislu atraktivnosti takvih tema, one se razlikuje ovisno o afinitetima posjetitelja. Zasigurno je zanimljivo širem krugu i mnogi zaljubljenici pojedine primjerke oružja razgledavaju i po desetak minuta dok s druge strane moramo biti svjesni da je oružje, makar bilo u Muzeju, dijelu publike odbojno

Predmeti vezani uz Domovinski rat kontinuirano pristižu kroz godine i nadam se kako ćemo ih u dogledno vrijeme predstaviti javnosti u vidu jednog kataloga s obzirom na to da je samo manji dio predmeta u stalnom postavu

i oni zarone i otplove radije u teme podmorskih nalaza, jedrenjaštva, parobrodarstva, ribarstva...

MOŽETE LI KRATKO OPISATI VAŠU ZBIRKU IZ DOMOVINSKOG RATA, IMATE LI AMBICIJE ZA PROŠIRENJE?

Zbirka artefakata iz Domovinskog rata u Muzeju podijeljena je kroz više zbirki (odore, odlikovanje, oružje, plovila itd.). Svakako vrijedi istaknuti predmete koji su pripadali istaknutim časnicima i zapovjednicima HRM-a poput Svete Letice, Mile Čatlaka, Vida Stipetića, Ante Budimira i drugih. Ponajprije je riječ o odorama i odlikovanjima. Tu su i predmeti Bože Zadre, pripadnika 4. gardijske brigade iz operacije Maslenica. Predmeti vezani uz Domovinski rat kontinuirano pristižu kroz godine i nadam se kako ćemo ih u dogledno vrijeme predstaviti javnosti u vidu jednog kataloga s obzirom na to da je samo manji dio predmeta u stalnom postavu.

KAKVI SU PLANOVI S PRVIM BRODOM HRM-A DJB-103?

U fundusu uz već spomenute predmete iz Domovinskog rata posebno se ističe DJB-103, prvi ratni brod koji je podigao hrvatsku zastavu u Domovinskom ratu. Muzej niz godina plaća suhi vez za brod u Kaštelima i brod nije dostupan posjetiteljima. Javnost ga je imala prigodu vidjeti u nekoliko navrata, u pravilu su to proslave obljetnice stvaranja HRM-a, od kojih je svakako najatraktivnije bilo privezivanje uz most u Omišu prije nekoliko godina. Cilj nam je naći adekvatnu lokaciju za izlaganje ovog vrijednog spomen-broda Domovinskog rata te po mogućnosti izložiti više plovila na jednoj lokaciji. Uz DJB-103, među njima vidim podmornicu Velebit koja je u fundusu Vojnog muzeja MORH-a, no postoji dogovor o zajedničkom izlaganju u budućnosti.

SUDJELUJE LI MUZEJ U POKUŠAJIMA VRAĆANJA ŠKOLSKOG BRODA JADRAN U HRVATSKU?

Muzej je aktivno sudjelovao u izradi Bijele knjige za potrebe MORH-a kojom se argumentirano dokazivalo pravo na brod Jadran. Nakon njezina dovršetka organizirali smo i izložbu fotografija povodom 80 godina broda pod nazivom SOS za jedrenjak Jadran. Nakon toga bili su to uglavnom određeni manji kontakti s komisijom MORH-a koja je zadužena za povrat.

KAKO SURADUJETE S HRM-OM? KOLIKO JE ON BITAN ZA OČUVANJE HRVATSKE POMORSKE BAŠTINE?

Od svojeg osnutka Muzej suraduje s HRM-om, zapravo kako sam i spomenuo, HRM je izravno sudjelovao u stvaranju Muzeja sporazumom s Gradom Splitom. Ta je suradnja uglavnom vezana uz obostranu pomoć u istraživačkom radu, izložbenom i nakladničkom. Časnici HRM-a česti su naši gosti kao posjetitelji, ali i kao promotori naših izdanja te govornici na otvorenjima izložbi. Vjerujem da tu suradnju možemo podići na još višu razinu upravo u segmentu očuvanja pomorske baštine. I to možemo učiniti kontinuiranom suradnjom na praćenju i prepoznavanju vrijednosti, mislim na one artefakte koji su s vremenom stekli muzejsku vrijednost te bi u suradnji s HRM-om trebali ući u fundus HPMS-a. A ona se može razvijati i zajedničkim izložbenim i izdavačkim programima.

KOLIKO TAJNI JOŠ ČUVA DNO JADRANSKOG MORA? SUDJELUJETE LI U NJEGOVIM ISTRAŽIVANJIMA I HOĆE LI SE NJIHOV OPSEG POVEĆATI?

Rekao bih da ne možemo ni naslutiti koliko je još vrijednih nalaza i tajni na dnu Jadrana. Muzej je početkom 2000-ih aktivno sudjelovao u istraživanjima kad je u Muzej stigao i jedan od najvrednijih artefakata - antički prošupljeni dolij. Nastupilo je zatišje no mogu najaviti jednu novost, kako se upravo ove 2022. godine vraćamo podmorskoj arheologiji, a o tome više nekom drugom prilikom.

ORGANIZIRATE I IZLOŽBE, PREDAVANJA, RADIONICE, IZDAJETE PUBLIKACIJE? KOLIKO SU EDUKACIJA TE IZDAVAŠTVO VAŽNI ZA MUZEJSKE USTANOVE?

Pa rekao bih da je uz istraživanje i pripremu koja tome predstoji edukacija najvažniji segment muzejskog djelovanja. Prenijeti znanja i značaj pomorske baštine u Hrvata svim generacijama, a posebno najmlađima koji sa svakim posjetom HPMS-u iziđu prepuni dojmova. Kako izložbe tako i muzejska izdanja nastoje rasvijetliti najznačajnije trenutke pomorske povijesti na Jadranu kao i otkriti bogatstvo muzejskog fundusa.

IZNENADI LI VAS PONEKAD NEKA DONACIJA NOVOG PREDMETA, NOVO OTKRIVANJE, NEŠTO ŠTO NISTE OČEKIVALI?

Svaka donacija građe za Muzej razveseli, a nerijetko i iznenadi. Različita je građa koja pristiže, od matrikula pomoraca preko brodskog posuda, starih fotografija do brodskog motora Tomos ili nešto iz novijih vremena zastave Jadrolinije. Nekada vam se na prvu možda i ne učini senzacionalno, ali kad s donatorom popričate, uzmete svjedočanstvo pa onda sami krenete "kopati" dalje, izniknu izvanredne priče.

KAKVA JE SURADNJA SA SLIČNIM STRANIM INSTITUCIJAMA? NEKE SU OD NJIH MEĐU NAJUSPJEŠNIJIM MUZEJIMA U SVIJETU...?

Mogu reći kako od pomorskih muzeja izvan Hrvatske najviše surađujemo s muzejima u Kotoru i Piranu ponajprije u izložbenom smislu. Suradnja s europskim muzejima uspostavljena je kroz Udruženje pomorskih muzeja Mediterana čiji smo član, nedavno smo se svi okupili na zajedničkom forumu u Barceloni gdje se nalazi izvanredan pomorski muzej. Određeni vid suradnje, uglavnom razmjene podataka tijekom istraživanja, imamo i s institucijama izvan Europe, u Australiji i Kanadi.

U fundusu uz već spomenute predmete iz Domovinskog rata posebno se ističe DJB-103, prvi ratni brod koji je podigao hrvatsku zastavu u Domovinskom ratu

Puno se može naučiti od tih muzeja, a ono što se svakako ističe jest da većina zemalja ima nacionalni pomorski muzej što Hrvatska nažalost još nema.

RAZMIŠLJATE LI O MODERNIZACIJI MUZEJA U TZV. INTERAKTIVNOM PRAVCU?

Aktivno radimo na tome te će novi interaktivni sadržaji vrlo skoro biti dostupni publici. U suradnji sa Splitško-dalmatinskom županijom, Odjelom za pomorstvo provodimo projekt Presentacija pomorske baštine kroz nove tehnologije. Tako bi od veljače ove godine publika na interaktivnom ekranu trebala uživati u fotografijama i videosnimkama podmorskih lokaliteta s područja Županije. Ujedno će sve biti obogaćeno dvojezičnim tekstovima, kvizovima, igricama itd. Drugi projekt WRECKS4ALL je INTERREG projekt koji se provodi u suradnji pet institucija iz Hrvatske, Crne Gore i Bosne i Hercegovine, a koji će rezultirati jednom dvoranom u našem muzeju gdje će publika kroz VR naočale moći zaroniti na odabrane snimljene podmorske lokalitete u Jadranu, odnosno riječne iz rijeke Neretve i imati osjećaj kao da su tik do nalazišta.

SMJEŠTENI STE DUBOKO NA KOPNU, U TVRĐAVI GRIPPE. KAKVI SU VAM PLANOVI U POGLEDU PROŠIRENJA, MOŽDA I PREMJEŠTANJA VAŠEG IZLOŽBENOG PROSTORA?

Istina, sadašnja je lokacija na uzvisini iako ne predaleko od mora ipak dovoljno daleko da se ispriča ona prava morska priča. Od osnutka Muzeja iznosili su se razni planovi sukladno promjenama u urbanističkom planiranju u gradu i o tome ne odlučuje Muzej. To su kompleksna i dugotrajna pitanja i njih ćemo vjerujem riješiti u dogledno vrijeme u suradnji s gradskom upravom. Svakako bi nam trebalo prostora za povremene izložbe, za čuvaonice pa i za proširenje postava jer imamo puno više prezentirati nego što je sada dostupno.

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
UPRAVA ZA LJUDSKE POTENCIJALE

Na temelju točke IV. Odluke ministra obrane (Klasa: 023-03/22-03/1, Urbroj: 512-01-22-32) od 26. siječnja 2022., Ministarstvo obrane Republike Hrvatske raspisuje

JAVNI POZIV
ZAINTERESIRANIM KANDIDATIMA – UČENICIMA 3. RAZREDA SREDNJE ŠKOLE
ZA STUDIJ AERONAUTIKA – VOJNI PILOT,
FAKULTETA PROMETNIH ZNANOSTI SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

Studij traje ukupno 10 (deset) semestara. Nakon uspješno završenog preddiplomskog sveučilišnog studija Aeronautika – vojni pilot (6 semestara) na Fakultetu prometnih znanosti u Zagrebu, kadeti/kinje upisuju diplomski sveučilišni studij Aeronautika – vojni pilot (4 semestra) na Fakultetu prometnih znanosti u koji je uključena Temeljna časnička izobrazba i letačka obuka u Središtu za obuku Hrvatskog ratnog zrakoplovstva “Rudolf Perešin”.

Kandidati/kinje – učenici 3. razreda srednje škole mogu iskazati interes za navedeni studij, uz mogućnost dodjele stipendije tijekom srednjoškolskog obrazovanja, ako to žele.

Rok za podnošenje prijava je **19. travnja 2022.**

Kandidati/kinje prijavljuju se u propisanom roku na internetskoj stranici <https://vojnipilot.hr> ili pismeno na adresu: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Središnjica za upravljanje osobljem, Ilica 256b, 10 000 Zagreb.

UVJETI KOJE KANDIDATI/KINJE MORAJU ISPUNJAVATI:

- državljanstvo Republike Hrvatske
- rođen/a 2006. godine ili ranije
- učenik 3. razreda četverogodišnje srednje škole
- da se protiv njega/nje ne vodi kazneni postupak po službenoj dužnosti
- da nije pravomoćno osuđivan/a za kaznena djela navedena u članku 35. stavku 1. alineji 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18 i 125/19)
- da su ispunjeni zdravstveni, psihički, tjelesni i sigurnosni kriteriji za kadete/kinje propisani Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvenih, psihičkih, tjelesnih i sigurnosnih uvjeta za prijam u službu u Oružane snage Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 13/14, 134/15 i 138/15) i Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvene sposobnosti za vojnu službu (Narodne novine, br. 42/14, 134/15, 109/16 i 97/17), koji će se po pozivu Ministarstva obrane utvrditi u posebnom postupku prije upisa na sveučilišni studij
- uspješan završetak selekcijskog letenja.

Kandidati/kinje trebaju priložiti:

- popunjen obrazac prijave
- presliku osobne iskaznice, rodnog lista, uvjerenje o pohađanju 3. razreda srednje škole
- uvjerenje da nije pokrenut kazneni postupak, ne starije od šest mjeseci.

Nakon zaprimanja prijave Ministarstvo obrane pozvat će zainteresirane kandidate/kinje – učenike 3. razreda srednje škole na odabirni postupak.

U odabirnom postupku kandidati/kinje moraju zadovoljiti zdravstvene, psihičke, tjelesne i sigurnosne kriterije za kadete te posebno vrednovanje na selekcijskom letenju kandidata za vojne pilote u trajanju od pet tjedana tijekom srpnja i kolovoza 2022.

Kandidati/kinje – učenici 3. razreda srednje škole koji zadovolje kriterije odabirnog postupka, uključujući kriterije selekcijskog letenja, moći će, po želji, s Ministarstvom obrane Republike Hrvatske potpisati ugovor o stipendiranju na temelju kojeg će primati stipendiju tijekom srednjoškolskog obrazovanja.

Informacije u vezi s javnim pozivom nalaze se na mrežnim stranicama Ministarstva obrane <https://www.morh.hr> ili <https://www.vojnipilot.hr>, a dodatne obavijesti kandidati/kinje mogu dobiti u Središnjici za upravljanje osobljem (tel. 01/3784-812 i 01/3784-814), u Referadi Fakulteta prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu (tel. 01/2380-202) te u područnim odjelima odnosno odsjecima za poslove obrane.

OSRH

”VANI JE -18 STUPNJEV

Pripadnici Oružanih snaga Republike Hrvatske sudjelovali su na prestižnom godišnjem natjecanju u biatlonu Chief-National Guard Bureau Biathlon Championship 2022 u Minnesoti

TEKST

Martina Stanković

FOTO

privatna arhiva

“Biatlon je kompleksan sport koji zahtijeva snagu, izdržljivost i fokusiranost, a razvija različite fizičke i psihičke sposobnosti koje su primjenjive i u svakodnevnom i u vojnom životu. Preporučio bih svakom tko se bavi sportom da se okuša u biatlonu, posebno ako voli zimske sportove,” kaže razvodnik Ivica Glavinović

Pripadnici Oružanih snaga Republike Hrvatske, nad narednik Tihomir Čordaš, desetnik Slavko Dukarić, desetnik Jozo Projić i razvodnik Ivica Glavinović, sudjelovali su na natjecanju u biatlonu Chief National Guard Bureau Biathlon Championship 2022, održanom od 13. do 17. veljače 2022. u kampu "Ripley" u Minnesoti. U pratnji natjecatelja i uložila vođe tima bio je stožerni provedbeni dočasnik u Uredu prvog dočasnika OSRH časnički namjesnik Tihomir Slanac. Chief National Guard Bureau Biathlon Championships godišnje je natjecanje u biatlonu koje se održava pod pokroviteljstvom zapovjednika Ureda nacionalnih gardi Sjedinjenih Američkih Država. Provodi se od 1975. godine i ima međunarodni karakter, a svake se godine održava u drugoj saveznoj državi. Domaćin ovogodišnjeg natjecanja bila je partnerska Nacionalna garda Minnesote, a naši pripadnici natjecali su se zajedno s američkim vojnicima iz 22 nacionalne garde Sjedinjenih Američkih Država. O važnosti biatlona i razini natjecanja govori i činjenica da se na Zimskim olimpijskim igrama u

Naši pripadnici natjecali su se zajedno s američkim vojnicima iz 22 nacionalne garde Sjedinjenih Američkih Država

A, A NAS GRIJE PONOS

Peking u sastavu reprezentacije SAD-a natjecalo troje aktivnih pripadnika nacionalnih gardi. Biatlon je sport koji spaja dvije potpuno različite sportske aktivnosti: skijaško trčanje i streljaštvo. Temelj mu je vojni jer je nastao kao alternativni trening norveške vojske, a vještine koje se nauče na biatlonu, kao što su vještina preživljavanja u zimskim uvjetima, disciplina gađanja i pravilna upotreba opreme, komplementarne su potrebama vojnog poziva.

KOMBINACIJA SPREMNOSTI I PRECIZNOSTI

Ovaj sport zahtijeva kombinaciju visoke kondicijske spremnosti i tehničke preciznosti u obje sportske discipline, skijaškom trčanju i gađanju puškom. Skije za skijaško trčanje u odnosu na alpsko skijaenje bitno su uže i duže, kao i štapovi koji su duži i puno čvršći od skijaških štapova te je u ovom sportu potrebna veća snaga prilikom odgurivanja. Natjecatelj razvodnik Ivica Glavinović, pripadnik Gardijske mehanizirane brigade objašnjava: "Bavimo se alpskim i turno skijanjem i kondicijski smo na visokoj razini, ali na prvom treningu shvatili smo koliko je biatlon drugačija priča. Skije su drugačije kao i tehnika skijanja. Za razliku od klasičnih, rub skija i sama kontrola drugačiji su kao i vez na skiji." "Bilo je malo borbe oko prilagodbe na drugačije skije, ali uspjeli smo zahvaljujući pripremama koje je vodio prvi dočasnik HKoV-a, časnički namjesnik Dalibor Dumbović s članovima Hrvatskog biatlonskog saveza: trenerima Ferdinandom Petrovićem i Marijanom Petrovićem te serviserom Alenom Abramovićem," kaže nam nad narednik Tihomir Čordaš, pripadnik Obavještajne pukovnije te dodaje: "Njihov je doprinos velik i na natjecanju smo bili zlatna sredina, premda je bilo teško nadmetati se s najboljima koji treniraju biatlon već godinama." Prilagodba na malokalibarsku pušku kalibra .22 bila je lakša unatoč razlici od standardne vojničke puške. "Ciljnik je drugačiji i ovdje su milimetri u igri jer je potrebno pogoditi krug od oko 4 cm na udaljenosti od 50 metara u ležećem položaju, odnosno oko 10 cm u stojećem položaju," objašnjavaju natjecatelji. "Nije to tako teško, prije dolaska do paljbene crte malo usporite, smirite se i pogodci budu dobri. Imamo iskustva i treninzi s Hrvatskim biatlonskim savezom bili su kvalitetni pa smo u pogocima bili uz rame Amerikancima," pojašnjava desetnik Projić, pripadnik Gardijske mehanizirane brigade.

VRHUNSKA ORGANIZACIJA

Granična temperatura za održavanje natjecanja je -20 stupnjeva, no temperature u kampu "Ripley" spuštale su se i do -28 stupnjeva uz vjetar koji je pojačavao osjet hladnoće. "Ma nije ta temperatura toliki problem, mislim da je gore kad kod nas na -10 zapuše bura," u šali navodi desetnik Projić. "Nije nam bilo teško aklimatizirati se uz odjeću i obuću te skijašku opremu i pripreme koje su nam osigurali Ministarstvo obrane i Hrvatski biatlonski savez," nastavlja.

"Tijelo se zagrije u utrci, ali vanjske su temperature niske pa je kvalitetna oprema od iznimne važnosti," naglašava nad narednik Čordaš. Prisjećaju se kako su se smijali jedni drugima nakon povratka iz pojedinačnih utrka: "Pogledaj kako su mu trepavice slijepljene, smrznute i ukrašene injem."

Naglašavaju da je organizacija natjecanja bila vrhunska, što ne začuđuje s obzirom na to da se natjecanje provodi više od 45 godina. "Ljubaznost domaćina veća je od očekivane, vidi se da nas poštuju i cijene. Njihova je potpora bila značajna. Također su nas bodrili i navijali za nas što je također pomoglo," kaže desetnik Dukarić, pripadnik Obavještajne pukovnije.

"Bilo je to novo iskustvo, pokazali smo dosta i odradili to i sportski i vojno te stekli nova prijateljstva. Uvijek treba iskoristiti priliku naučiti nešto novo jer se na taj način razvijamo. Kad jednom probate biatlon, tek tad vidite koliko je to zanimljiv sport. Voljeli bismo da se ova priča proširi, da bude više treninga, da jednog dana i u Hrvatskoj možemo organizirati vojno natjecanje u biatlonu," zaključuju natjecatelji.

Kao najupečatljiviji trenutak opisuju otvorenje natjecanja prije prve utrke štafete u kojoj sudjeluje cijeli tim: "Temperatura ispred hangara gdje smo smješteni je -18 stupnjeva, na hangaru su istaknute hrvatska i američka zastava, u jednom trenutku svi staju s pripremama jer započinje hrvatska himna, a potom i američka. Vani je -18 stupnjeva, a nama je baš toplo oko srca, osjećamo se ponosno što imamo priliku predstaviti svoju domovinu i vojsku na ovakvom natjecanju."

POVODOM 31. OBLJETNICE

SEDAM KLJUČNIH DOGAĐAJA

Nakon što su protuhrvatske skupine pobunjenih Srba nasilno ovladali Nacionalnim parkom Plitvička jezera, hrvatska je policija pokrenula novu akciju 31. ožujka 1991. Još su jedanput potvrdili snagu i odlučnost u obrani Hrvatske. Akcija se u memoriji hrvatskog naroda pamti i kao Krvavi Uskrs zbog odvijanja na blagdan Uskrsa i prvog poginulog hrvatskog branitelja u Domovinskom ratu Josipa Jovića

Tekst: Marinko Karačić

1.

Pobunjeničke srpske snage sve agresivnije nastupaju protiv Hrvatske

Nakon Pakraca srpske pobunjeničke skupine nastavljaju s novim protuustavnim aktivnostima protiv Hrvatske. Ovaj put nasilno su ovladali jednom od najprepoznatljivijih turističkih hrvatskih atrakcija Plitvičkim jezerima, a prekinuli su i prometnu komunikaciju sjevera i juga Hrvatske. Uvod u događanja na Plitvicama bilo je donošenje nezakonite odluke Skupštine općine Titova Korenica (danas Korenica) o smjeni vodstva Nacionalnog parka Plitvička jezera nakon čega su uslijedile prijetnje i napadi na radnike nesrpske nacionalnosti. Pobunjeničke snage istaknule su srpske i jugoslavenske zastave, a vrhunac je uslijedio upadom naoružanih milicajaca tzv. SAO Krajine u upravnu zgradu NP-a Plitvička jezera. Nakon tog čina pobunjeničke snage odbijaju zahtjev Ministarstva unutarnjih poslova RH za mirnim povlačenjem iz tog područja te deblokiranje državne ceste D-1, tad glavne prometnice prema jugu Hrvatske.

2.

Sastanak kod Tuđmana uoči akcije (30. ožujka 1991.)

Predsjednik RH dr. Franjo Tuđman sazvaio je uoči akcije, na Veliku subotu, sastanak u Banskim dvorima s nositeljima vlasti i ključnim osobljem koje će pripremiti i voditi akciju povratka Plitvičkih jezera pod hrvatski nadzor. "Sutra ujutro do 8 sati Plitvice moraju biti pod našom kontrolom," ključna je poruka Tuđmana s tog sastanka, a već u poslijepodnevnim satima policijske snage za provedbu zadaće stavljene su u najviši stupanj pripravnosti.

JA AKCIJE KRVAVI USKRS

3.

Brz i odlučan udar hrvatske policije (31. ožujka 1991.)

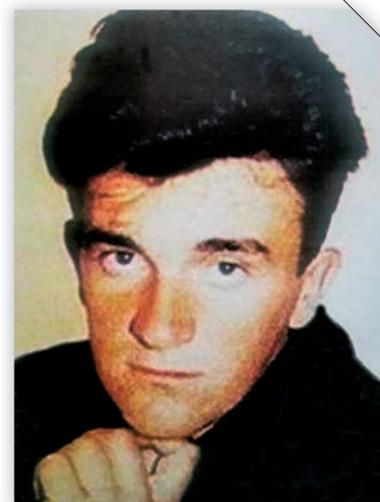
Odlučnom i energičnom akcijom snaga hrvatske policije srpske pobunjeničke snage poražene su te je uspostavljen javni red i mir. NP Plitvička jezera vraćen je u ustavno-pravni poredak RH, a deblokirana je i državna cesta preko Plitvica. O snazi udara hrvatske policije govori i podatak kako su akciju okončali u samo četiri sata djelovanja. Pokret hrvatskih snaga prema Plitvicama počeo je iza ponoći, a prvi korak izvele su snage Antiterorističke jedinice (ATJ) Lučko koje su odmah nakon pristizanja uspostavile nadzor na Koranskom mostu kako bi osigurale ulazak ostalih snaga policije u područje NP Plitvička jezera. Nakon njih, snage Jedinice za posebne zadatke Rakitje u zoru na Uskrs spajaju se sa snagama ATJ-a Lučko i dalje zajedno djeluju u smjeru hotela Jezero i pošte. Akcija se provodila u otežanim vremenskim uvjetima zbog snijega, hladnoće i guste magle. Vidljivost je bila manja od 20 metara. Na čelu smjera napada nalazilo se policijsko borbeno oklopno vozilo (BOV) s pripadnicima ATJ-a Lučko kojim je upravljao Anto Jurendić. Kolona vozila kretala se u razmaku od 100 metara i s ugašenim svjetlima. Uspješno su odbili prvi napad pobunjenika te uklonili barikade za nastavak djelovanja.

U nastavku akcije ranjeno je devet hrvatskih policajaca, a puno veća tragedija mogla se dogoditi kad je pogođen prvi autobus pripadnika iz Rakitja koji je vozio Ljubo Česić Rojs, no tromblonska mina koja je uletjela u autobus nije eksplodirala. Poslije su otkrivene još dvije takve mine koje su pogodile vanjski dio autobusa, no ni one nisu aktivirane vjerojatno zbog nestručnog rukovanja srpskih pobunjenika. Ovaj događaj svjedoči kako su protuhrvatske pobunjeničke snage bile opremljene naoružanjem kako bi pobile što veći broj hrvatskih policajaca.

Policajci koji su bili u autobusima puzeći su se izvlačili te su odmah uzvratili na napad, a istodobno su krenuli i u razvijanje borbenog rasporeda te nastavili djelovati u smjeru restorana Poljana i pošte na Plitvicama. Iz smjera pošte pobunjeničke snage napadaju hrvatske policajce. Tad je ranjen Josip Jović koji je zbog težine ozljeda preminuo. U memoriji hrvatskog naroda ostaje trajno zapamćen kao prvi poginuli hrvatski branitelj u Domovinskom ratu.

Hrvatske su snage snažnim i odlučnim djelovanjem prisilile srpske pobunjeničke snage na povlačenje prema Korenici čime je okončana i druga uspješna akcija hrvatske policije u ožujku 1991.

Uz snage ATJ-a Lučko i snage Rakitje bile su angažirane i snage Posebne jedinice policije Kumrovec čija je zadaća bila osiguranje bokova glavnih snaga od dovođenja pojačanja i mogućih protunapada.

4.

Josip Jović, prvi poginuli hrvatski branitelj u Domovinskom ratu

Josip Jović rođen je 1969. u Aržanu kod Imotskog. Ljubav i čežnja za slobodom Hrvatske bili su presudni u njegovu dolasku 1990. na Policijsku akademiju u Zagrebu gdje postaje hrvatski redarstvenik. Kao pripadnik Jedinice za posebne zadatke MUP-a RH Rakitje sudjelovao je u akcijama hrvatske policije u Petrinji i Pakracu. Smrtno je stradao u akciji na Plitvicama koja je i prozvana Krvavi Uskrs zbog njegove pogibije i ranjavanja devetorice policajaca. Pokopan je u rodnom mjestu.

Pucanj u Josipa, u nedjelju Kristova uskrsnuća, bio je pucanj u uskrsnuće hrvatske države koju smo stoljećima željeli i o njoj sanjali. Uskrs se ne može ubiti!

vojni ordinarij u RH Jure Bogdan.

POVODOM 31. OBLJETNICE

5.

Poticaj jačanju obrane Hrvatske

Uspješna akcija hrvatskih snaga na Plitvicama pokazala je kako Hrvatska ima početne snage spremne suprotstaviti se naoružanim srpskim pobunjenicima, a punu samostalnost i slobodu može ostvariti izgrađujući svoje obrambene oružane snage.

Akcija je bila i snažan poticaj u stvaranju još snažnijih i osposobljenijih postrojbi koje će braniti Hrvatsku. Domoljubni naboj koji je proizvela u široj javnosti dovela je do toga da su u bazu Rakitje počeli dolaziti mladići tražeći pristupanje postrojbama hrvatskih snaga kako bi i oni po uzoru na sudionike akcija u Pakracu i na Plitvicama dali svoj doprinos u obrani domovine.

6.

Hrvatski zapovjednici odbijaju ultimatumе agresorske vojske JNA

Po obrascu iz Pakraca, agresorska JNA primijenila je taktiku uspostave tampon-zone i na Plitvicama s tim što su ovdje angažirali znatno brojnije snage, a uočljivo je kako su sve cijevi njihova naoružanja iz oklopnih transportera i tenkova bile usmjerene prema hrvatskoj policiji. I takvoj su snazi hrvatski zapovjednici prkosili i hrabro zastupali hrvatske interese. Tako su na sastanku s predstavnicima agresorske JNA, održanom u Mukinjama, sudjelovali Marko Lukić, Josip Lucić i Slavko Butorac, a sastanak ostaje zapamćen po odbijanju dva ultimatumа koje su postavili predstavnici vojske JNA. Prvi je bio odlaganje osobnog naoružanja hrvatskih pregovarača što su oni izriječno odbili te su s hecklerima ispod odore bili spremni na okršaj ako do njega dođe. Drugi zahtjev JNA o trenutnom povlačenju hrvatskih snaga s Plitvičkih jezera također je odbijen uz jasno obrazloženje kako zapovijedi primaju isključivo od ministra unutarnjih poslova i Predsjednika RH. Uspostavljena je i Policijska postaja Plitvice pod nadležnošću Policijske uprave Gospić, a njezin je zapovjednik bio Tomislav Iljić.

Čelni zapovjednici i postrojbe u akciji Krvavi Uskrs

- Ministarstvo unutarnjih poslova, ministar Josip Boljkovac
- Zapovjedništvo akcije u Policijskoj upravi Karlovačkoj, čelnik Marko Lukić, pomoćnik ministra MUP-a za specijalne policijske jedinice, načelnik Policijske uprave karlovačke Ivan Štajduhar.
- Jedinica za posebne zadatke MUP-a RH Rakitje:
 - zapovjednik Josip Lucić, ujedno zapovjednik akcije na terenu, zamjenik zapovjednika akcije Darko Rukavina
 - 1. satnija, zapovjednik Zdravko Andabak
 - 2. satnija, zapovjednik voda Božo Kožul
 - 3. satnija, zapovjednik Damir Šimunić
 - 4. satnija, zapovjednik voda Ivo Viljevac
- Aniteroristička jedinica Lučko, zapovjednik Marko Lukić, zamjenik zapovjednika Slavko Butorac
- Posebna jedinica policije Kumrovec s dvije satnije, zapovjednik Neven Martić
- Sanitetski mobilni tim, čelnik dr. Josip Husar

Sjećanja sudionika akcije Krvavi Uskrs

Hrvatske su snage u akciji koristile osobno kratko naoružanje, kalašnjikove te protuoklopna sredstva i bombe. Nosili su i kacige te tad vrlo tražene pancirke koje su simbolično zvali kornjače, a težile su oko 10 kg.

Božo Krajina, umirovljeni pripadnik ATJ-a Lučko

Božo Krajina je kao i većina pripadnika ATJ-a Lučko bio polaznik tečaja Prvi hrvatski redarstvenik, a u Lučkom je od prvog dana. S 34 godine bio je među najstarijim pripadnicima, no aktivno bavljenje sportom pomoglo mu je u postizanju pune spremnosti. "Kad sam obukao odoru hrvatskog policajca malo je reći kako sam bio ushićen. Jednostavno, sve nas je nosio domoljubni zanos i spoznaja kako sudjelujemo u nečemu važnom, a što ima važnije od stvaranja i obrane hrvatske države," ističe Krajina te ponavlja kako je bio ponos biti dio povijesti i snova koje su generacije dugo sanjale među kojima i njegov otac. "Svi smo imali isti cilj, krasilo nas je zajedništvo i mladići koji su dolazili iz cijele Hrvatske te Bosne i Hercegovine jednostavno su davali sve od sebe te su polako počeli stjecati i prva borbena iskustva, najprije u Petrinji te poslije i u Pakracu." Tako su Plitvice za njih bila 3P (Petrinja, Pakrac, Plitvice) kad je bio i puno žešći fajt, a posebna je zanimljivost vezana

za njegovo sudjelovanje u ovoj akciji. Naime, prije akcije bio je angažiran na osiguranju predsjednika Tuđmana te je saznajući za akciju Plitvice uspio osigurati izbivanje na dan i pol te je zajedno s dečkima iz Lučkog krenuo u akciju.

"Krenuli smo u pet-šest civilnih vozila prema Plitvicama, a sve kako bismo bili neprijetnji te smo se praktički pomiješali s turistima na ulasku u Plitvice. Brzo smo ovladali Koranskim mostom za koji su postojale naznake kako je miniran te smo odmah nakon osiguranja šireg područje obavili i pregled mosta no nije bilo postavljenog eksploziva. Obukli smo bijele navlake zbog snijega te oprezno čekali ostatak naših snaga koji su došli s dva BOV-a te u drugim policijskim vozilima i terencima. Uslijedio je pokret prema hotelu Jezero i pošti kad naš prvi BOV nailazi na barikade, a sjećam se kako je Jurendić kroz kupolu stalno izvirivao iz BOV-a budno prateći što ih čeka," sjeća se Krajina naglašavajući kako iznosi isključivo svjedočenje o djelovanju ATJ Lučkog u ovoj akciji. Tad su pobunjenici otvorili vatru na hrvatske policajce. "Bila je to klasična sačekuša, otvorili su vatru na nas iz šume, a u tom trenutku nismo mogli više ni naprijed ni nazad. Brzo uzvraćamo vatru, a moram kazati kako smo bili dobro opremljeni naoružanjem te je taj prvi napad uspješno odbijen i krenuli smo dalje do prve barikade. Neću nikad zaboraviti scenu kad naši kolege izlaze iz oklopnih vozila i pale motorne pile te u najkraćem roku raščišćavaju cestu. Većina njih prvi je put u rukama držala motorne pile te su prije akcije jednostavno probali kako rukovati s njom."

U nastavku akcije pobunjenici su počeli bježati pod naletom hrvatskih snaga, a zajedno s ATJ-om Lučko u akciji djeluju i pripadnici iz Rakitja.

"Tad je uslijedio prijelomni trenutak akcije, počeli smo dominirati i iz obrane krenuli u napad. Zarobljavali smo i prve pobunjenike te smo jednostavno od drveta do drveta kao glavnog zaklona napredovali prema Jezeru. Bili smo potpuno koncentrirani na zadaću i nakon nekoliko sati djelovanja potpuno smo slomili otpor pobunjenika koji su uglavnom bili lokalni naoružani mještani," ističe Krajina.

Nakon akcije ponovno su se okupili na Koranskom mostu gdje su im mještani donijeli uskrzne darove. Na početku ih je dočekala izvješena srpska i jugoslavenska zastava, a sad su ponosno stajali ispod hrvatske zastave. "Bili su pomiješani osjećaji, tuga zbog smrti našeg kolege Josipa, ali i jedno olakšanje jer smo uspješno izveli još jednu akciju," kaže Krajina koji se odmah uputio u Banske dvore na nastavak dužnosti. "Ma nisam uspio niti otići doma, zapravo naš je dom bio Lučko," a kad bi mu bilo najteže u novim akcijama prisjetio bi se gesla postrojbe koje kazuje sve o pripadnicima prve organizirane postrojbe u Hrvatskoj: *Patria, honor, fortitudo!* (*Domovina, čast, snaga!*).

7.

Taktikom iscrpljivanja srpski pobunjenici i agresorska JNA potiskuju hrvatsku policiju s Plitvica

Nakon uspostave PP Plitvice uslijedilo je razdoblje u kojem su agresorska JNA, naoružani srpski pobunjenici te pripadnici srpskih dobrovoljačkih postrojbi ovu postaju držali u potpunom okruženju iscrpljujući snage koje su se u njoj nalazile bez redovite opskrbe hranom, vodom i streljivom. Njihov krajnji cilj bio je prisiljavanje hrvatskih snaga na povlačenje s Plitvica. Situacija se stalno pogoršavala, pobunjeničke snage prekinule su dovod vode do PP Plitvice te svakodnevno napadale hrvatske snage u postaji. Posebno je teško bilo zbog nedostatka vode, a ponestajalo je i streljiva te više nije bilo moguće braniti područje Plitvičkih jezera koje je nakon 153 dana uporne hrvatske obrane neprijatelj stavio pod nadzor 1. rujna 1991. Okupacija je trajala sve do VRO Oluja.

Izvori za foto:

1. gardijska brigada Hrvatske vojske Tigrovi, Edicija monografija vojno-redarstvenih postrojbi Oružanih snaga Republike Hrvatske iz Domovinskog rata 1991-1996., MORH, GS OS RH, Zagreb, 2012.; Hrvatska policija u Domovinskom ratu, Ministarstvo unutarnjih poslova RH, Zagreb, 2011.; *Jedinica za posebne zadatke MUP-a RH Rakitje*, Edicija monografija vojno-redarstvenih postrojbi Oružanih snaga Republike Hrvatske iz Domovinskog rata 1991-1996., MORH, GS OS RH, Zagreb, 2011.; privatna arhiva Božo Krajina.

SJEĆANJA SUDIONIKA AKCIJE KRVAVI USKRS

zapovjednik
akcije
Josip Lucić,
danas
umirovljeni
general zbora

arhivska fotografija

”Ja sam ispunio postavljeni zadatak i što odluči Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske, vjerujte bit će izvršeno,” riječi su koje je Josip Lucić izgovorio odmah nakon okončanja akcije. Snažno su odjeknule u hrvatskoj javnosti kao poticaj i ohrabrenje hrvatskim braniteljima u nastavku obrane Hrvatske.

Nakon 31 godine od akcije Lucić kaže kako je ponosan na sve sudionike ove akcije iskazujući im najdublje poštovanje za njihovu spremnost na žrtvu za slobodu Hrvatske...

USTROJAVANJE NOVIH POLICIJSKIH SNAGA

Kako bi osigurali mir i red na teritoriju Republike Hrvatske nova izabrana hrvatska vlast na čelu s dr. Franjom Tuđmanom i Hrvatskom demokratskom zajednicom ustrojava nove policijske snage koje čine dragovoljci iz svih dijelova Hrvatske i Bosne i Hercegovine, Hrvati, ali i pripadnici nacionalnih manjina koji Hrvatsku doživljavaju kao svoju domovinu. Jedinica za posebne zadatke Rakitje imala je zonu odgovornosti od Gospića do Iloka što je postavljalo vrlo teške zahtjeve pred ovu policijsku formaciju. Zapovjednu strukturu specijalne postrojbe Rakitje, budućih Tigrova, činili su kapetan prve klase Darko Rukavina, tri profesora kineziologije Damir Šimunić, Zdravko Andabak i Josip Lucić te dva policijska inspektora Jozo Miličević i Marijan Mareković. Zapovjednik postrojbe je Darko Rukavina, zamjenik zapovjednika Josip Lucić, zapovjednik prve čete Zdravko Andabak, zapovjednik druge čete je Jozo Miličević, zapovjednik treće čete je Damir Šimunić, a zapovjednik četvrte čete u toj tad bataljunskoj formaciji je Marijan Mareković te zapovjednik poslije formirane pete čete Ivica Klen. Svaku tadašnju četvu činila su tri voda, a svaki vod tri desetine. Zapovjednici vodova su Nikica Oštrina, Jozo Ljubičić, Antun Škripač, Božo Kožul, Marijan Lozančić, Damir Podvinski, Zvonimir Kalan, Ivan Rašić, Branko Glavaš, Krešo Tuškan, Drago Horvat, Ivo Viljevac, Rajko Perić, Živko Zrilić i Anto Tovilo. Najstariji zapovjednici su Zdravko Andabak i Josip Lucić, 33 godine, dok su ostali zapovjednici imali između 20 i 28 godina. Ova iznimno mlada dragovoljačka struktura preuzela je na sebe odgovornost očuvanja javnog reda i mira na prostoru većem od polovine Hrvatske s posebnim naglaskom na sprečavanje mogućih terorističkih djelatnosti usmjerenih prema hrvatskom stanovništvu. Cijela postrojba sa svojim zapovjednicima te redarstvenicima prosječno starim od 20 do 25 godina osim što je svakodnevno provodila obuku bila je zadužena za osiguranje predsjednika Republike Hrvatske dr. Franje Tuđmana, Sabora Republike Hrvatske, Vlade Republike Hrvatske, Ministarstva unutarnjih poslova, Hrvatskog radija i televizije, policijskog skladišta u Svetoj Nedelji te

POVODOM 31. OBLJETNICE

dvadesetak političara koji su činili tadašnju strukturu vlasti. Kroz ubrzani tečaj pripadnici postrojbe postali su ovlaštene osobe te su već u zimu devedesete godine izloženi prijetnjama velikosrpske politike, ali i Generalštaba Jugoslavenske armije, iako su potpuno legalna postrojba Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske.

PROSINAC 1990. I PRVE PRIJETNJE JUGOSLAVENSKE ARMIJE

U prosincu 1990. postrojba je prvi put izložena prijetnji Jugoslavenske armije te su njezini pripadnici napustili vojarnu u Rakitju i povukli se u ilegalu u civilnim odijelima širom grada Zagreba i okolice. Sljedeća prijetnja usmjerena prema predsjedniku Republike Hrvatske dr. Franji Tuđmanu, cijeloj izabranoj vlasti i novoformiranim policijskim strukturama dogodila se 24.-25. siječnja 1991. godine kad se očekivao napad Jugoslavenske armije i vojni udar na legalno izabranu vlast u Republici Hrvatskoj. Odlučnost cjelokupnog hrvatskog naroda, novoizabrane vlasti i malobrojnih postrojbi: Lučko, Rakitje, Vinica, Kumrovec, Tuškanac, Valbandon odvratile su budućeg agresora od napada. Promijenivši taktiku i nastavivši s pobunom srpskog naroda u Republici Hrvatskoj, Jugo-

slavska armija i čelnici velikosrpske ideje izazvali su pobune u Glini, Pakracu, na Plitvicama te u Borovu Selu. Mlade policijske strukture uspješno su spriječile pobune u Glini i Pakracu bez žrtava dok su u Nacionalnom parku Plitvička jezera i u Borovu Selu događaji završili sa žrtvama. U akciji Krvavi Uskrs poginuo je Josip Jović, prva žrtva Domovinskog rata, a mjesec dana poslije u Borovu je Selu iz zasjede ubijeno 12 hrvatskih redarstvenika. U borbi s terorističkim skupinama pripadnici Jedinice za posebne zadatke MUP-a RH bili su naoružani osobnim naoružanjem, pištoljem i kalašnjikovom. U kasnijim fazama sukoba kad se Jugoslavenska armija svrstala uz velikosrpsku politiku nove hrvatske policijske strukture dodatno su naoružane lakim prenosivim sustavima za protuoklopnu i protuzračnu borbu.

U prosincu 1990. postrojba je prvi put izložena prijetnji Jugoslavenske armije te su njezini pripadnici napustili vojarnu u Rakitju i povukli se u ilegalu u civilnim odijelima širom grada Zagreba i okolice

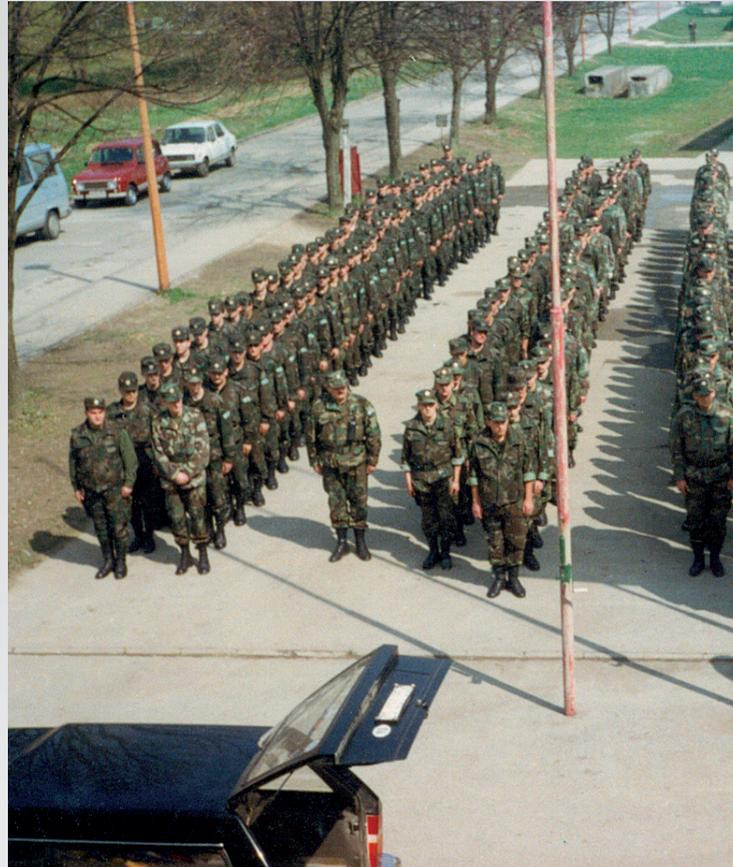
POVODOM 31. OBLJETNICE

**PREDSJEDNIK TUĐMAN DONOSI
ODLUKU O DEBLOKADI
PLITVIČKIH JEZERA**

U ožujku 1991. godine pobunjene srpske strukture zauzele su Nacionalni park Plitvička jezera pridružujući ga fantomskoj tvorevini Republika Srpska Krajina, a s ciljem uspostavljanja granica Velike Srbije na crti Karlobag - Karlovac - Virovitica. U subotu 30. ožujka u 11 sati predsjednik Republike dr. Franjo Tuđman sazva je prošireni sastanak Vlade Republike Hrvatske uz prisustvo zapovjednika specijalnih postrojbi MUP-a te nakon sagledavanja sigurnosnog stanja donio odluku i zapovjedio deblokadu Plitvičkih jezera i protjerivanje ili uhićenje terorističkih skupina. Na sastanku zapovjednika postrojbi i pomoćnika ministra unutarnjih poslova za specijalne postrojbe Marka Lukića donesena je odluka sa zadaćama za postrojbe Lučko, Rakitje i Kumrovec. Postrojba Lučko imala je zadaću osigurati Koranski most te postrojbi Rakitje pridružiti dva oklopna vozila i izvršiti dodatne radnje za uspješnu provedbu akcije. Jedinica za posebne zadatke Rakitje dobila je zadaću prodora komunikacijom Koranski most - hotelski kompleks Plitvice uz potporu oklopnih vozila iz Lučkog izvršiti deblokadu te prostor Plitvičkih jezera i Nacionalni park vratiti u ustavno-pravni poredak Republike Hrvatske. Postrojba Kumrovec trebala je djelovati po pomoćnom pravcu te izvršiti osiguranje provedbe glavnih zadaća. Za zapovjednika na glavnom pravcu određen je zapovjednik postrojbe Rakitje Josip Lucić sa snagama koje su vodili Zdravko Andabak i Damir Šimunić. Pomoćnim pravcem s postrojbom Kumrovec nastupao je Darko Rukavina dok je snage Antiterorističke jedinice Lučko vodio Slavko Butorac. Cjelokupnu aktivnost postrojbi sanitetski je osiguravala mobilna kirurška ekipa koju je vodio kardiokirurg Josip Husar. Nakon dobivenih zapovijedi zapovjednici postrojbe preuzeli su razradu svojih zadaća, izvršili sigurnosnu obavještajnu organizacijsku i oružanu pripremu te počeli s provedbom zadaća. Postrojbe su se pokrenule tijekom noći s 30. na 31. ožujka sa zadaćom ulaska na područje Plitvičkih jezera u ranim jutarnjim satima. Te je godine Uskrs bio vrlo rano, 31. ožujka, pa je akcija nazvana Krvavi Uskrs.

Oko 8:05
u završnoj
izmjeni vatre
poginuo je
Josip Jović,
redarstvenik
i pripadnik
Jedinice za
posebne
zadatke
Rakitje

Posljednji
pozdrav
Tigrova
pogunulom
suborcju u
bazi u Rakitju

ZASJEDA TERORISTA I ŽESTOKI OKRŠAJ

Brzom i profesionalnom provedbom Antiteroristička jedinica Lučko ovladala je Koranskim mostom te provela ostale dodijeljene zadaće omogućivši ulazak u prostor Plitvičkih jezera glavnini snaga koje su činili pripadnici Jedinice za posebne zadatke Rakitje. Te je godine 31. ožujka vrijeme bilo vrlo hladno uz snježni pokrivač do pola metra. Na čelu snaga koje su ušle na područje Nacionalnog parka bila su oklopna vozila, a slijedili su ih autobusi kojima se prevozila glavnina snaga jer drugih prijevoznih sredstava nije bilo. Nakon nekoliko kilometara glavnina snaga zaustavljena je zasjedom terorističkih skupina na barikadama od porušenih stoljetnih bukvi. U žestokom okršaju ranjeno je devet pripadnika Jedinice za posebne zadatke Rakitje. U žestokoj pucnjava uništen je prvi autobus te su donekle oštećena oklopna vozila tako da je daljnje nastupanje glavnine snaga bilo u borbenom poretku cestom uz zaštitu lijevog i desnog krila, koji su činili pripadnici postrojbe u dubokom snijegu i na neprohodnom terenu. U tim teškim uvjetima mraka i magle i pod terorističkom vatrom, postrojba je uhitila većinu pripadnika terorističke skupine te je tijekom hodnje u trajanju od dva sata u osam sati dostigla svoj cilj, hotel Plitvice i lokaciju buduće policijske postaje koju se moralo uspostaviti. Oko 8:05

u završnoj izmjeni vatre poginuo je Josip Jovič, redarstvenik i pripadnik Jedinice za posebne zadatke Rakitje. Izvijestili smo nadređene o uspješno provedenoj akciji, uhićene pripadnike terorističkih skupina predali smo pod nadležnost Antiterorističke jedinice Lučko, zaposjeli prostor hotela Plitvice te čekali daljnje zapovjedi. Pripadnici postrojbe iako umorni, neispavani i promrzli, bili su visokomotivirani uspješnom provedbom zadaća uz osiguranje, organizirano su se odmarali.

PREGOVORI S JUGOSLAVENSKOM ARMIJOM

U 11 sati istog dana na područje Plitvičkih jezera došla je oklopna postrojba Jugoslavenske armije koju je vodio general-major Ivan Štimac s kojim je održan sastanak. Predstavio im je tijekom događaja i zahvaljujući njegovu korektnom postupanju kad je odmahnuo oklopnu jedinicu JNA na zahtije-

vanu udaljenost nije došlo do oružanog sukoba između postrojbi MUP-a i Jugoslavenske armije. Činjenica je da se Jugoslavenska armija proglasila tampon-zonom, ali je sve svoje cijevi usmjerila prijeteći prema pripadnicima MUP-a. Ohrabreni uspješnom akcijom bili smo spremni ući u okršaj s Jugoslavenskom armijom ako bi nas ona pokušala spriječiti u provedbi zadatka. U to vrijeme nismo znali da je Komanda V. vojne oblasti u Zagrebu izdala zapovijedi o podizanju borbene spremnosti i praktičnom opkoljavanju snaga MUP-a na Plitvičkim jezerima tako da je izvršilo zatvaranje svih izlaznih pravaca prema Karlovcu, Bihaću, Zadru, Rijeci i Gospiću. Postrojbe MUP-a opkoljene su sa snagama u užem i širem okruženju do 10 000 jugoslavenskih vojnika uz spremnost zrakoplovstava na aerodromu Bihać, primicanju brdskih i topničkih postrojbi i aktiviranju oklopnih postrojbi jugoslavenskih jedinica. U toj složenoj situaciji postrojbe MUP-a pokazale su vrhunsku profesionalnost ne ometajući život lokalnog stanovništva i ne ugrožavajući niti jednu obitelj uz istodobnu čvrstu odlučnost provedbe zapovijedi predsjednika Republike dr. Franje Tuđmana. U večernjim satima organiziran je sastanak s predstavnicima Jugoslavenske armije na koji su otišli Marko Lukić, pomoćnik ministra za specijalne postrojbe, Josip Lucić, zapovjednik glavnih snaga, Slavko Butorac zapovjednik snaga antiterorističke postrojbe Lučko i Mladen Štampar djelatnik MUP-a. S jugoslavenske strane dočekali su nas general-major Ivan Štimac te dva pukovnika jugoarmije. Po dolasku na mjesto sastanka vojna strana nas je pokušala razoružati, što smo odbili. Sastanak je ipak održan, a mi smo se prethodno dogovorili kako ćemo postupati ako nas Jugoslavenska armija pokuša uhapsiti. Nakon dva dana i prijetnji iz Korenice, Knina, pa i iz Beograda postrojba je izvršivši svoj zadatak uspostavila policijsku postaju na Plitvičkim jezerima te se vratila u Zagreb. U postrojbi je vladalo posebno raspoloženje, oduševljenje uspješno provedenom akcijom i ponos iskazanom hrabrošću, ali i istovremeno tuga za našim prijateljem našim pripadnikom hrvatskim redarstvenikom Josipom Jovičem koji je poginuo tijekom provedbe akcije.

AKCIJA POKAZALA ODLUČNOST HRVATSKOG VODSTVA I NOVIH REDARSTVENIH SNAGA

Akcija Krvavi Uskrs snažno je odjeknula na prostoru RH te je jasno pokazala odlučnost hrvatskog političkog vodstva, ali i novih hrvatskih redarstvenih snaga da očuvaju mir i ustavno-pravni poredak na području Hrvatske te odlučnost da se i privremeno okupirani prostori vrate u jedinstveni državni prostor. U prigodi sjećanja na ove događaje posebno je važno istaknuti hrabrost i odlučnost hrvatskih redarstvenika mladića iz svih dijelova Hrvatske i Bosne i Hercegovine koji su se stavili u službu demokratski izabrane hrvatske vlasti na čelu s dr. Franjom Tuđmanom. Jedinica za posebne zadatke Rakitje u to vrijeme već Tigrovi iz Rakitja u idućim mjesecima postala je jezgra Prve gardijske brigade Tigrova. Nakon prestanka opasnosti za grad Zagreb raspoređena je na 15 lokacija, od Iloka u Slavoniji do Ljubova u Lici pokušavajući spriječiti okupaciju Republike Hrvatske zajedno s pripadnicima specijalnih postrojbi MUP-a, drugim postrojbama Zbora narodne garde, Narodnom zaštitom, lovačkim društvima i svim domoljubima koji su se stavili u obranu hrvatskih snaga. Kao specijalna postrojba MUP-a iskazala se organizacijom prvih četiriju gardijskih brigada koje su do 4. listopada 1991. godine bile sastavnice Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske. Specijalne postrojbe MUP-a i gardijske brigade bile su glavna udarna snaga u kasnijim procesima oslobađanja Republike Hrvatske te mirnodopskom oslobađanju hrvatske policije i vojske.

Obilježavajući obljetnice akcija i bitaka u kojima su hrvatski policajci i hrvatski vojnici branili i oslobađali Hrvatsku sjećamo se naših poginulih junaka, naših ranjenih i bolesnih, mnogih umrlih, ali i članova njihovih obitelji koji su ostali bez svojih najdražih. Doprinos specijalnih postrojbi MUP-a, gardijskih brigada, a posebno Tigrova, nakon trideset godina možemo predstaviti nizom vojnih zapovjednika svih razina zapovjednika brigada, zbornih područja, generala u Glavnom stožeru, načelnika Glavnog stožera i ministara u Vladi Republike Hrvatske.

VOJARNA "123. BRIGADE HV"

NATJECANJE ZA NAJBOLJE ROČNIKE

Ročnici koji su pokazali najbolje rezultate tijekom šest tjedana dragovoljnog vojnog osposobljavanja natjecali su se u vojarni "123. brigade HV" za titulu najboljeg

Natjecatelji su morali proći traku od 15 radnih točaka, a najizazovnija im je bila gađanje iz zračne puške

Na traci od 15 točaka 12 se ročnika i šest ročnica, koje su instruktori sustavno pratili i odabrali, bore za mjesto najboljeg. Vremenski su uvjeti u vojarni "123. brigade HV" idealni. Proljetno sunce i pokoji dašak vjetra obećavaju da će "utrka" za prvo mjesto biti tijesna.

Dvadeset je polaznika obuke dragovoljnog vojnog osposobljavanja kroz šest tjedana moralo zadovoljiti uvjete kako bi bili nominirani – visoka ocjena na provjeri tjelesne spremnosti, što bolji rezultati na pismenom ispitu i visoka ocjena zainteresiranosti i zalaganja tijekom obuke. Upravo su ta zainteresiranost i zalaganje na obuci i nama bili pokazatelj da će se određeni ročnici i ročnice naći na cilju.

Nadnarednik Mario Abramović na startu je držao štopericu i gledao u svakog natjecatelja. Na njihovo "spreman", odgovorio je s "kreni" i natjecatelji su "kao iz topa" počeli svladavanje radnih točaka – pješačke prepreke kombinirane s gađanjem iz zračnice, postavljanje ranjenika u bočni položaj, stavljanje zaštitne maske u zaštitni položaj i gađanje iz zračnice pod maskom, skidanje azimuta, pre-

poznavanje minsko-eksplozivnih sredstava, signalizacija za sastavljanje pištolja HS 2000 i puške VHS-D1. Cilj je bio što kraće vrijeme prolaska radnih točaka, a svaka pogreška dodaje kaznene sekunde – svaki dodir žice, svaki promašaj mete, svaka neispravna radnja, a budnom oku ocjenjivača na radnim točkama ništa ne promiče. Svaku pogrešku zapisuju, a svaki neispravan prelazak prepreke natjecatelje vraća na njezino ponavljanje.

Natjecanje zainteresirano gledaju svi instruktori, ali i zapovjednici Središta za obuku pješaštva i oklopništva te Bojne za temeljnu vojnu obuku. Bodrenja kolega ročnika nije nedostajalo. Ponosni na svoje kolege, jednoglasno su uzvikivali imena natjecatelja i satniju kojoj pripadaju. Prašina se na preprekama dizala od siline kojom su ih ročnici prelazili, a svaki zvuk udarca dijabole zračne puške u metu popraćen je glasnim uzvicima s tribina. Nakon zadnje radne točke slijedi sprint pod maskom. Natjecatelji daju zadnje atome snage kako bi ga "povukli", a zbog maske posebno je izazovan. Nadnarednik Abramović stoji na cilju te kako natjecatelj prođe kraj njega zamahne štopericom i ugasi je, označavajući kraj. Zadihani natjecatelji gledaju svoje rezultate i s kolegama komentiraju poredak. Za nekoliko sati znamo imena najboljih ročnika i ročnica ovog naraštaja – Antonio Kurbalić i Stella Ristović, Borna Matić i Ivana Jasić te Stipo Baković i Josipa Prnjak.

ANGAŽMAN INSTRUKTORA

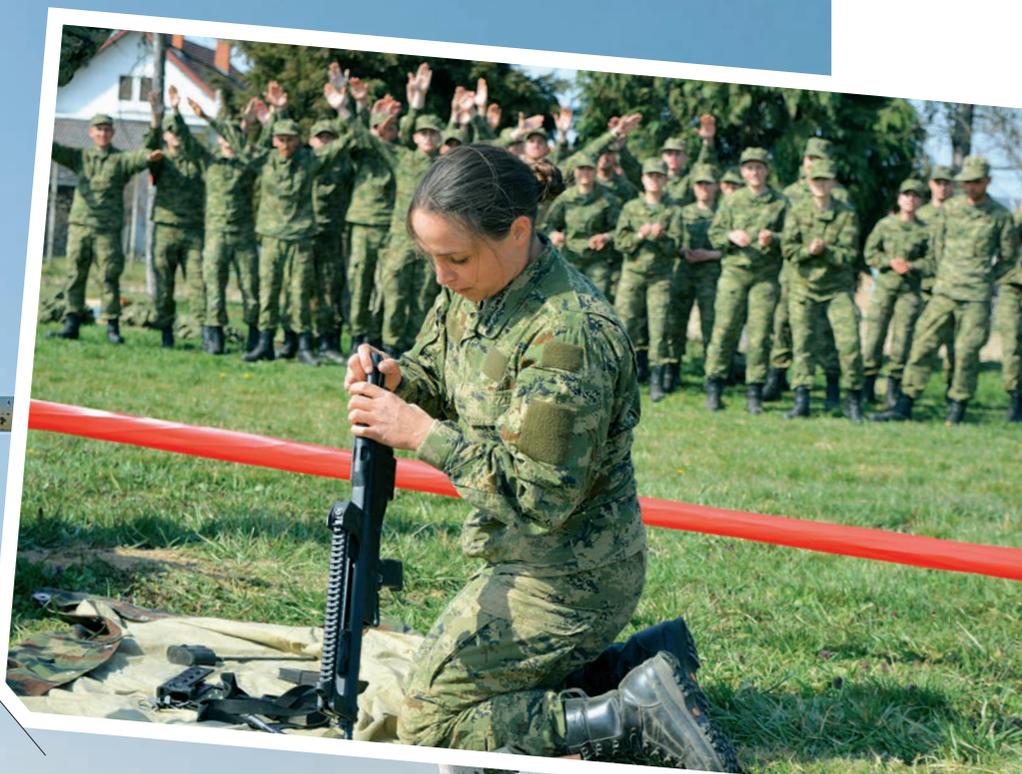
Pobjednici nam gotovo jednoglasno govore kako im je najizazovnija radna točka gađanje iz zračne puške. Nakon nekoliko zahtjevnih prepreka teško je smiriti disanje i pre-

TEKST

Jelena Dedaković

FOTO

Jelena Dedaković
Dino Varošaneć

cizno naciljati male mete. No najbolji ročnik, Antonio Kurbalić, pripadnik 1. satnije, ističe jedan poseban izazov.

“Najveća mi je trema bila jer sam nekoliko minuta u ležećem položaju iščekivao znak da mogu krenuti. Prvi sam startao i to mi je stvorilo pritisak zato što će na mojim pogreškama kolege procijeniti kako koju radnu točku odraditi, a s druge mi je strane bio poticaj jer otvaram natjecanje. Zahvalan sam svim instruktorima na strpljenju i odgovorima na naša brojna pitanja tijekom priprema. Njihov je angažman uvelike pridonio mojem rezultatu i rezultatu kolegice Jasić,” zaključuje ročnik Kurbalić.

Ivana Jasić osvojila je drugo mjesto u kategoriji ročnica. Natjecala se kao jedina pripadnica 1. satnije, a kaže kako su joj za osvajanje medalje zaslužni instruktori nadnarednik Alen Đurčević i desetnik Tomislav Živković. Oni su nju i ostale kolege iz 1. satnije pripremali za natjecanje. “Zadovoljna sam rezultatom i priželjkivala sam jedno od prva tri mjesta jer sam se intenzivno pripremala za natjecanje. Sretna sam što je moj kolega Kurbalić osvojio zaslužno prvo mjesto,” rekla je ročnica Jasić.

Ističe kako ima zacrtan cilj – slijedi stope pokojnog oca, koji je kao hrvatski branitelj bio pripadnik 1. gardijske brigade Tigrovi. Nada se da će, u njegovu čast, i ona biti pripadnica 1. mehanizirane bojne Tigrovi Gardijske mehanizirane brigade, sljedbenice 1. gardijske brigade, konkretno kao liječnica. “Srce me vuče onamo gdje mi je bio otac i drago mi je što sam pristupila Oružanim snagama,” zaključuje ročnica Jasić, dodajući kako je na dragovoljnom vojnom osposobljavanju stekla prijatelje za cijeli život.

ZAJEDNIŠTVO U TIMOVIMA

U cjelokupnom procesu obučavanja ročnika i ročnica na dragovoljnom vojnom osposobljavanju postoji potreba za isticanjem i nagrađivanjem pojedinaca koji su postigli odlične ili najbolje rezultate. Kako bi se postigao što viši stupanj zajedništva unutar vojničkih timova, nužno je poticati ročnike i ročnice na natjecateljski duh i promociju obučnih timova i skupina, koje su u

konačnici preslika rada obučavatelja u cijelosti. Stoga ne čudi da i među instruktorima postoji natjecateljski duh i pozitivna konkurencija.

Desetnik Milan Adžić instruktor je u 3. satniji Bojne za temeljnu vojnu obuku i pripremao je ročnike za natjecanje. Iznimno je ponosan na troje najboljih ročnika iz 3. satnije jer upravo zahvaljujući njihovim rezultatima prijelazni pehar i ovog naraštaja ostaje u toj postrojbi.

“Na prošlom smo natjecanju imali četiri medalje u Satniji, a ove godine tri. Zadržavamo status najuspješnije postrojbe. Cijela je Satnija ponosna na naše natjecatelje, pogotovo njihovi kolege ročnici. Najljepše je kad se natjecateljski duh razvija i kad postoji ovakva međusobna podrška. U šestom su tjednu počele pripreme ročnika koji su pokazali najbolje rezultate na obuci, a tjedan prije natjecanja odabrani su finalni natjecatelji, odnosno tko će predstavljati satnije. Natjecatelji su s visokom motivacijom pristupili pripremama,” zaključuje desetnik Adžić.

KLAPA "SVETI JURA DOBITNIK PORIN

— Pripremla: Vesna Pintarić / Foto: Julien Duval —

Ovo je prvi put da glazbena nagrada Porin odlazi u ruke pripadnika Hrvatske vojske, a Marko Bralić, organizacijski voditelj i jedan od osnivača Klape, za naš je časopis izjavio: "Porin koji smo upravo dobili zaista je šlag na torti za 20 godina rada Klape 'Sveti Juraj' HRM-a. Hvala od srca svima koji su prepoznali naš trud jer je Porin zaista kruna našeg rada i najveće moguće priznanje glazbene struke nama vojnicima. Ovaj Porin zapravo je priznanje ne samo Klapi nego i našim obiteljima, Hrvatskoj vojsci, hrvatskim braniteljima i svima onima koji vjeruju u nas od naših početaka..."

GLAZBENA NAGRADA

Album *Plovit se mora* Klape "Sveti Juraj" Hrvatske ratne mornarice dobitnik je glazbene nagrade Porin u kategoriji najboljeg albuma pop-folklorne glazbe. Radi se o zadnjem diskografskom izdanju Scardone, izišlom u povodu 20 godina osnivanja i rada mornaričke Klape "Sveti Juraj". Na albumu se nalaze najuspješnija glazbena ostvarenja Klape snimljena u proteklih pet godina.

Dodjela 29. Porina održana je 24. ožujka 2022. u Dvorani Gradski vrt u Osijeku, a ove je godine bilo čak 260 prijavljenih albuma, 381 skladba za Pjesmu godine te 93 prijave za kategoriju Novi izvođač. Mornarička klapa ušla je u nominiranu kategoriju u najuži izbor s klapom Nostalgija i ženskim glazbenim sastavom The Dekle, a odluku o najboljem donijelo je stručno tijelo koje čine profesionalni glazbenici, skladatelji, glazbeni urednici, glazbeni producenti, aranžeri, ton majstori, glazbeni pisci i kritičari.

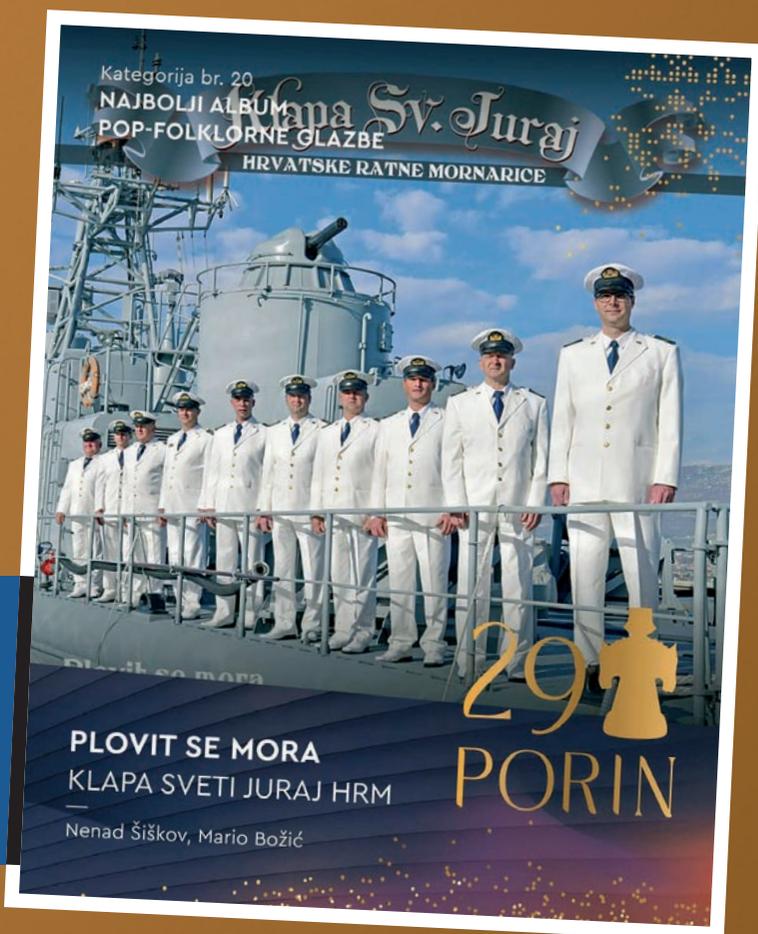
Porin, najprestižnija glazbena nagrada u Republici Hrvatskoj, koja predstavlja sve ono najbolje u hrvatskoj diskografskoj produkciji u protekloj godini, vrhunac je dvadesetogodišnjeg uspješnog rada i djelovanja Klape "Sveti Juraj". Ovo je prvi put da Porin odlazi u ruke pripadnika Hrvatske vojske. Marko Bralić, organizacijski voditelj i jedan od osnivača Klape, za naš je časopis izjavio: "Porin koji smo upravo dobili zaista je šlag na torti za 20 godina rada klape 'Sveti Juraj' HRM-a iz Splita. Hvala od srca svima koji su, dodjelivši nam ovu nagradu, prepoznali naš trud jer je Porin zaista kruna našeg rada i najveće moguće priznanje glazbene struke nama vojnicima. Ovaj Porin zapravo je priznanje ne samo Klapi nego i našim obiteljima, Hrvatskoj vojsci, hrvatskim braniteljima i svima onima koji vjeruju u nas od naših početaka. Zahvaljujemo i Zapovjedništvu za potporu, komu ustrojbeno pripadamo i bez čijeg se razumijevanja i potpore našem radu ne bismo danas zajednički radovali ovoj vrijednoj nagradi."

PROMOTORI HRVATSKE VOJSKE

Čestitke na osvojenoj nagradi ovim je vrsnim klapskim pjevačima i dugogodišnjim promotorima Hrvatske vojske uputio i ministar obrane Mario Banožić. Istaknuo je kako zahvaljujući glazbi i stvaralaštvu Klape "Sveti Juraj" svaki događaj poprimi dodatnu svečanost. "Ova je nagrada još jedna potvrda izvrsnosti pripadnika Hrvatske vojske. Želim da stvarate još više, neka vaše note i riječi kao i dosad budu dio naših najljepših uspomena. Budite i dalje ponos Hrvatske vojske, Hrvatske ratne mornarice i Ministarstva obrane," poručio je ministar. Pridružujemo se čestitkama našoj mornaričkoj klapi, s kojom smo dosad ostvarili brojne uspješne projekte, i zaslužnom staklenom kipiću Porina, koji potvrđuje kako zaista zaslužuje mjesto među najuspješnijim hrvatskim glazbenicima.

J" HRM-A ORINA

Nagrađeni album izdan je u povodu 20 godina osnivanja i rada Klape "Sveti Juraj", koja djeluje u sastavu Zapovjedništva za potporu Hrvatske vojske, a na njemu se nalaze njezina najuspješnija glazbena ostvarenja snimljena u proteklih pet godina

ZAPOVJEDNIŠTVO ZA KIBERNETIČKI PROSTOR

Na natjecanju za najboljeg tehničara za korisničku potporu SEMPER MELIOR održanom od 22. do 25. ožujka u vojarni "Pukovnik Marko Živković" na Plesu sudjelovalo je 25 pripadnika OSRH

NATJECANJE ZA NAJBOLJEG TEHNIČARA ZA KORISNIČKU POTPORU

Zapovjedništvo za kibernetički prostor organiziralo je od 22. do 25. ožujka u Središtu za obuku ZzKP-a u vojarni "Pukovnik Marko Živković" na Plesu natjecanje za najboljeg tehničara za korisničku potporu – SEMPER MELIOR, prvi put na razini Oružanih snaga Republike Hrvatske. Okupilo je 25 sudionika, i to pripadnika Hrvatske kopnene vojske te Zapovjedništva za potporu.

"Zahvaljujem svim natjecateljima i Dočasničkom lancu potpore na organizaciji. Uložen je veliki napor da bi se natjecanje organiziralo, provelo i dovelo na ovu razinu. Zahvaljujem i

TEKST

Ivana Kovačević Bekić

FOTOMladen Čobanović
Antonia Budimir

Središtu za obuku i instruktorima, koji su sve proveli i osigurali poštenu igru i svima jednaku mogućnost da odnesu pobjedu. Nadam se da će se sljedeće godine uključiti još više ekipa iz drugih postrojbi te da ćemo proširiti suradnju i poticanje izvrsnosti. Pehar je ostao u Zapovjedništvu za kibernetički prostor, a izazov je svima ostalima da nam ga dogodine uzmu," rekao je zapovjednik Zapovjedništva za kibernetički prostor brigadir Daor Dabo.

Cilj natjecanja je razvoj sposobnosti, razmjena iskustava i znanja među postrojbama, stvaranje pozitivnog natjecateljskog duha te poticanje i nagrađivanje izvrsnosti. Održano je u pojedinačnoj i ekipnoj konkurenciji, a svaki natjecatelj trebao je u što kraćem vremenu prema zadanim standardima proći IT poligon izvršavajući pritom sedam specijalističkih vojnih zadaća, i to: sastavljanje računala, instalaciju operativnog sustava, izradu i spajanje UTP kabela, dodavanje računala na

Poredak – pojedinačno:

1. vojnika Andrej Žibrat
2. skupnika Mario Švenda
3. vojnika Josip Vranjković

Poredak – ekipno:

1. SzKIPO/ZzKP
2. 4. pKIS/ ZzKP
3. 1. pKIS/ ZzKP

domenu, instalaciju mrežnog printera, podešavanje VoIP telefona te instalaciju i podešavanje CISCO Jabber VTC aplikacije. Regularnost natjecanja pratila je sudačka skupina sastavljena od instruktora Središta za obuku.

Zadnjeg su dana najboljima uručene nagrade. Svečanosti je nazočio brigadir Milan Posel, izaslanik načelnika Uprave za komunikacijsko-informacijske sustave; predstavnik HKoV-a bojnika Josip Senić; predstavnik Zapovjedništva za potporu bojnika Marinko Vučina; zapovjednik Bojne veze pukovnik Dragoslav Škaro; prvi dočasnik OSRH časnički namjesnik Dražen Klanjec; prvi dočasnik Zapovjedništva za potporu časnički namjesnik Tonči Puljiz; prvi dočasnik Pukovnije Vojne policije Robert Suman i drugi.

PROMOCIJA SPECIJALISTIČKIH VOJNIH VJEŠTINA

“U skladu sa smjernicama zapovjednika ZzKP-a, natjecanje je ponudeno granama i pristožernim postrojbama OSRH i stvoreni su uvjeti za njegovo održavanje. Čast mi je biti u ulozi nositelja natjecanja jer na taj način najbolje prezentiramo rad Dočasničkog lanca potpore ZzKP-a koji je kroz ovo natjecanje promovirao specijalističke vojne vještine iz IT područja. Pred vama stoje pripadnici koji su spoj iskustva i mladosti. Ovaj je put pobijedila mladost. To me čini iznimno

prvi dočasnik OSRH časnički namjesnik Dražen Klanjec

“Čestitam vam na organizaciji i provedbi natjecanja. Čestitam vam prije svega na ideji, na inicijativi, jer uvijek je najizazovnije pokrenuti nešto novo, ali je zato na kraju i najljepše kad se uspješno provede i završi. Natjecanje je u skladu sa Smjernicama Dočasničkog lanca potpore i Smjernicama načelnika GS OSRH za obuku i vježbe. Admiral Hranj ističe važnost promicanja izvrsnosti i prepoznavanja najboljih među nama, koji svima mogu biti uzor i primjer. Meni svaki od vas natjecatelja može biti uzor jer te vještine koje imate, te stvari koje radite u kibernetičkom prostoru, o tome ja mogu samo sanjati.”

Cilj je natjecanja razvoj sposobnosti, razmjena iskustava i znanja među postrojbama, stvaranje pozitivnog natjecateljskog duha te poticanje i nagrađivanje izvrsnosti

brigadir Milan Posel, GS OSRH, Uprava za KIS, načelnik Odjela za stacionarne komunikacijsko-informacijske sustave

“Iznimna mi je čast što sam danas s vama. Nema više niti jedne takve postrojbe u Oružanim snagama, vi ste ti, jedni jedini. Posebno na današnji dan, kad promičete te sposobnosti koje imate. Drago mi je ovdje vidjeti spoj mladosti i iskustva, kama volim reći za ljude u najboljim godinama. I jedni i drugi imate izazov, imate želje, volje i cilj koji želite dostići.”

ponosnim jer pokazuje da je obuka mladih pripadnika na odličnoj razini i da nemamo brige za budućnost,” rekao je nositelj natjecanja prvi dočasnik Zapovjedništva za kibernetički prostor časnički namjesnik Stipica Bolanča.

“Iznimna mi je čast bila sudjelovati na natjecanju i pobijediti. Zahvaljujem svim kolegama koji su sudjelovali, Središtu za obuku i instruktorima. Ove je godine sreća bila na mojoj strani,” rekao je vojnika Andrej Žibrat.

Mitte Eingang Entrance

EYES ON TARGET

WILLKOMMEN | WELCOME

IWA
OUTDOOR
CLASSICS 2022
High performance in target sports,
rifle, airgun, paintball, airsoft

Iako je sajam bio znatno manji od ranijih, ohrabruje da više od 60 posto izlagača nije bilo iz zemlje domaćina Njemačke, što mu daje "punokrvi" međunarodni status

STRELJAČKO NAORUŽANJE

Foto: NürnbergMesse / Thomas Geiger

Nakon dvije godine prisilne pauze izazvane pandemijom, početkom ožujka u Nürnbergu je ponovno održan sajam IWA OutdoorClassics. Iako je prvi put samostalno sudjelovala na tom događaju, tvrtka HS Produkt privukla je veliku pozornost

EUROPSKE PREMIJERE HRVATSKOG ORUŽJA

TEKST I FOTO
Dubravko Gvozdanić

Posjetitelji se na sajmu IWA OutdoorClassic u Nürnbergu mogu upoznati s najnovijim dostignućima i inovacijama u segmentu proizvodnje samobrambenog, lovačkog i sportskog oružja, odgovarajuće opreme, baš kao i rekvizita za *airsoft* i *paintball*. Posebnost tog sajma, za razliku od američkog SHOT Showa, koji je više okrenut domaćim proizvođačima, ogleda se u njegovu međunarodnom karakteru. Bez obzira na prisutnost u stručnim medijima, svaki proizvođač zna da ništa ne može zamijeniti neposredan,

osobni kontakt s partnerima, starim i novim kupcima, a što omogućava okruženje takvih sajmova. Europsko tržište civilnog vatrenog oružja dokazalo je da može prkositi pandemiji i njezinim ograničenjima, a kriza koja je nastala i još uvijek traje, pozitivno se odrazila na prodaju oružja. Treba biti iskren i priznati: posao s civilnim vatrenim oružjem cvjeta. To pokazuju i aktualne brojke IEACS-a (Europski institut za lovno i sportsko oružje) objavljene tijekom otvaranja konferencije za medije sajma IWA

OutdoorClassic 2022. Dakle, globalna je proizvodnja civilnog vatrenog oružja narasla zadnjih godina, kao i europska proizvodnja, koja je 2020. zabilježila 3,6 milijuna proizvedenih komada vatrenog oružja, od čega 2,7 milijuna pištolja i 900 000 sačmarica te pušaka. "U usporedbi s prethodnom godinom, to je povećanje europske proizvodnje vatrenog oružja za 34 posto," rekao je Nicola Perrotti, predsjednik IEACS-a. Unatoč tim pokazateljima i pozitivnom ozračju za industriju, na IWA-i je bilo i

dosta otkazivanja dogovorenih nastupa. Pandemija koja se ponajviše ogleдалa u strogim epidemiološkim mjerama, trenutačna geopolitička situacija te napad Rusije na Ukrajinu desetak dana prije početka sajma dovele su do otkazivanja nastupa velikih tvrtki poput Smith&Wessona, Rugera, Siga, Spyderca, Berette i drugih. Iako su mnoga otkazivanja pridonijela smanjenju nekadašnjeg dojma glamurnosti, može se zaključiti da je sajam završio uspješno. Obišlo ga je nešto manje od 20 000 posjetitelja, koji su od 3. do 6. ožujka imali priliku vidjeti što nudi 856 izlagača iz 53 zemlje. Prvi je put u povijesti na IWA-i samostalno nastupio i hrvatski proizvođač vatrenog oružja HS Produkt. Nastup je obilježio europskim promocijama dvaju modela oružja, najnovijim pištoljem H11 Pro i poluautomatskom inačicom puške VHS-2.

ŽESTOK NAPAD NA TRŽIŠTE

Hrvatski je proizvođač imao što pokazati na atraktivnom i dobro pozicioniranom mjestu uz švicarskog partnera i proizvođača streljiva RUAG te tvrtku Brownells, svjetski poznatog dobavljača oružja, streljiva i dodatne opreme. Uz tradicionalne modele linija HS, SF19, S i H, posebno se isticao

Poluautomatska (polustrojna) inačica vojničke puške VHS-2 u SAD-u je poznata kao Hellion. Tijekom IWA-e premijerno je predstavljena VHS-2s, inačica te puške za europsko tržište

H11 Pro, novi model u ponudi H linije pištolja, koji je europsku promociju imao tek nekoliko sati nakon američke. Kako bi se izbjegle nepotrebne gužve izazvane radoznavnošću mlađih posjetitelja, pištolj je smješten u kocku od pleksiglasa gdje se, podržan magnetskim poljem, cijelo vrijeme lagano vrtio oko svoje osi. Takva prezentacija dodatno je naglašavala ekskluzivnost proizvoda, koji se isključivo na zahtjev mogao razgledati uz stručnu asistenciju osoblja. Prateći trendove i veliku potražnju za *concealed carry* oružjem namijenjenim samoobrani, HS Produkt otišao je korak dalje. Po svojim tehničkim značajkama pištolj H11 Pro, osim što pokriva segment samoobrane, ozbiljno ulazi i u segment kompaktnog službenog oružja. Uz prepoznatljivo usku siluetu H11 (Hellcat) linije pištolja, duljina cijevi je 94 mm (3,7 inča) a kapacitet spremnika čak 15 metaka kalibra 9 mm Para. Model se pozicionira između mikrokompakt i kompakt kategorije oružja i prvi je pištolj tog segmenta tvornički deklariranog kapaciteta 15 metaka. Iako je tim modelom HS Produkt ciljao na tržište na kojem su konkurentski modeli SIG P365XL i Glock 43X i 48, on zapravo jednakom žestinom napada veterana i vjerojatno najprodavaniji pištolj kompakt klase: Glock 19. Jedini model koji bi mogao ozbiljno konkurirati modelu H11 Pro u smislu kapaciteta jest Glock 48, no on dolazi s tvorničkim

STRELJAČKO NAORUŽANJE

spremnici od deset metaka. Da bi se svrstao HS-u uz bok, potrebno je dodatno investirati u npr. nove *after-market* spremnike Shield Armsa koji stoje otprilike 45 dolara po komadu. H11 Pro standardno se nudi s navlakom tvornički pripremljenom za prihvat optoelektroničkih ciljnika s crvenom točkom. Uska silueta, veliki kapacitet spremnika, pouzdanost i ergonomija ozbiljni su aduti hrvatskog oružja koje ima potencijal postati prodajni hit na američkom i svjetskom tržištu.

HS Produkt još je sredinom siječnja ove godine putem svojeg partnera Springfield Armoryja pustio u prodaju poluautomatsku (polustrojnu) inačicu vojničke puške VHS-2 i to pod imenom Hellion. Tijekom IWA-e predstavljena je inačica te puške, ali pod imenom VHS-2s. Europska premijera *europiziranog* Helliona dobra je vijest i za hrvatske civilne kupce. Dakako, za naše tržište puška će biti opremljena spremnicima kapaciteta deset metaka, u skladu sa Zakonom o nabavi i posjedovanju oružja.

RETRO TRENDOVI

Na elegantnom i iznimno dopadljivom štandu Glock je kao jedinu novost zapravo nudio stari pištolj. To je učinio u skladu s trenutačnim retro trendom: riječ je o modelu Glock P80, s kojim je i počela povijest kulturne tvornice. Naime, Glock P80 nije ništa drugo nego Glock 17 u obliku kakav je imao kad se prvi put pojavio na tržištu. Ministarstvo obrane Austrije raspisalo je, dakle, početkom 1980. natječaj za novi službeni pištolj, zamjenu za Walther P38, koja će nositi oznaku Pistole 80, odnosno P80. Osnivač i vlasnik Gaston Glock (90), vrlo je brzo reagirao i okupio malu i iznimno spretnu ekipu inženjera, stručnjaka za oružje i strijelaca-entuzijasta. Ne želeći pratiti ustaljene forme oružja, brzo se odlučio za radikalno drukčiji dizajn, ali i nove materijale. Kako je već imao iskustva u radu s polimerom, inzistirao je da kućište pištolja mora biti upravo od njega, a dizajn što jednostavniji. Rezultat je bio *plastični* pištolj kalibra 9 mm Para i velikog kapaciteta spremnika od 17 metaka, laganiji od konkurencije, bez vanjskih kočnica i vanjskog kokota, a sastavljen od

Još jedan premijerni HS-ov model jest H11 Pro. Osim što pokriva segment samoobrane, ozbiljno ulazi i u segment kompaktnog službenog oružja

samo 33 dijela. Njegov pravokutni oblik mnogi su smatrali ružnim, no anonimni je *plastičnjak* na natječaju pobijedio konkurentne modele tadašnjih renomiranijih proizvođača, primjerice Steyrov pištolj GB80. Tako je 1982. godine Glockov model postao službeni pištolj austrijske vojske, a ostalo je povijest. Danas, kad tržište pokazuje zanimanje za stare, retro modele oružja, Glock je ponudio ikonu jednog doba, Glock P80 u formi identičnoj onoj s kojom je pobijedio na austrijskom natječaju. Od ostalih modela iz Glockove ponude valja izdvojiti navedene Glock 43X i 48 kalibra 9 mm Para u MOS (Modular Optic System) inačici spremnoj za ugradnju refleksijskih ciljnika.

Retro stil: Glock P80, s kojim je počela povijest Glocka kao brenda i kompanije, sad je opet dostupan na tržištu

Eksploatiranju starih modela ne odolijeva ni njemački Heckler&Koch, koji uobičajeno nudi svoj kulturni pištolj, model SOCOM pištolja kalibra .45 ACP, odnosno njegovu civilnu inačicu H&K MARK 23. Taj je pištolj svojedobno usvojen kao službeno oružje američkih vojnih specijalnih postrojbi kao osnovica sustava koji je uključivao prigušivač i lasersko-ciljnički modul. Zamišljen kao oružje namijenjeno tim likvidacijama, pištolj je i službeno usvojen 1996. godine. U to vrijeme pokazao se iznimno pouzdanim, otpornim na utjecaj atmosferilija i habanje te vrlo precizan. No, vrlo brzo sustav je zastario, posebice ciljnički modul. Na tom je području tehnologija znatno napredovala, a pištolj je s

**Reinkarnacija
slavnog Coltova
revolvera
Python kalibra
.357 Magnum.
Legendarni
američki brend
prošle je godine
preuzeta Česká
zbrojovka**

COLT PYTHON
(PYTHON-SP4WTS)
Stainless, 4.25" .357 MAG, 6 Shot

vremenom ocijenjen preglomaznim i neprikladnim za specijalne operacije. Od ostale široke palete H&K modela vrijedi izdvojiti pištolj SFP9 Match OR namijenjen natjecateljskim streljačkim disciplinama, posebice onim iz područja praktičnog streljaštva.

POSljedICE AKVIZICIJE

Česká zbrojovka na sajmu se predstavila u velikim i bogatim prostorima ispunjenim modelima iz svoje i Coltove ponude. Naime, Česi su početkom 2021. postali vlasnici legendarne američke tvrtke. Najzanimljiviji proizvodi stigli su upravo iz Coltova dijela asortimana, dakako, u retro stilu. Nakon preuzimanja Colta nova je ekipa potaknula intenzivniju proizvodnju glasovitih, no ranije otpisanih modela revolvera među kojima se izdvajaju Python i King Cobra kalibra .357 Magnum. Pokretanjem ponovne proizvodnje Python se izrađuje s duljinama cijevi od šest i 4,25 inča, dok je 2022. počela i proizvodnja modela s cijevi od tri inča. Svi modeli izrađuju se od kvalitetnog nehrđajućeg čelika s karakterističnim Coltovim rukohvatom od plemenitog oraha ukrašenim srebrnim Coltovim medaljonom s propetim ponijem. Vrijedan je pažnje i Bright Cobra, zanimljiv revolver kalibra .38 Special namijenjen isključivo samoobrani. To je jedan u nizu Coltovih pokušaja marketinškog iskorištavanja linije revolvera Cobra. Danas, kad na području oružja za samoobranu prevladavaju pištolji, a primat među revolverima ipak drži Smith&Wesson, zanimljivo je vidjeti koliko će se isplatiti takva poslovna politika. Naime, maloprodajne cijene tih revolvera, uključujući i premium modele poput Pythona, nisu nimalo niske: gotovo su dvostruke u odnosu na cijene pištolja. Usto, imaju i slabiju vatrenu moć u pogledu izbora kalibara i kapaciteta spremnika. Što se tiče Coltove linije pištolja 1911, na štandu Zbrojovke bili su predstavljeni više-manje svi osnovni modeli uključujući i Elite. Od originalnih Zbrojovkinih modela uz pištolje namijenjene IPSC praktičnom streljaštvu standardno dominiraju modeli Shadow 2. Od polimernih modela izdvajao se P-10 M kalibra 9 mm Para s kojim

STRELJAČKO NAORUŽANJE

ŠVICARSKÉ VATRENE PTICE

Pisati o sajmu IWA, a ne spomenuti švicarsku tvrtku Phoenix i njezine vrhunske, prije svega natjecateljske IPSC pištolje, moglo bi se smatrati neoprostivim. Inače, iza Phoenixa stoji znanje ugrađeno u pištolje tvrtke Sphinx, koja je bankrotirala udruživanjem s američkim Kri-ssom. U postupku razdruživanja tijekom sudskog postupka, Armin Landolt kao pokretačka i dizajnerska snaga ugašenog Sphinx-a preuzima nekretnine i CNC strojeve te kroz Phoenix počinje proizvodnju i dizajniranje novih modela pištolja. U sad već širokoj paleti ističu se modeli serije Redback. Podijeljeni su u tri osnovne kategorije, koje se ravnaju prema materijalu od kojeg su pištolji napravljeni. Tako je osnovni Redback cijeli od nehrđajućeg čelika; Redback Light ima čelično kućište/rukohvat, ali i elemente od aluminijske slitine; kod Redback Ultralighta i kućište i rukohvat od aluminijske su slitine. Osnovna konstrukcija Phoenixovih pištolja i dalje se temelji na dizajnu poznatog Zbrojovkina pištolja M75 sa stanovitim promjenama i poboljšanjima. Primijenjeni materijali uistinu su vrhunske kvalitete pa je samim tim i cijena znatno veća.

su Česi napravili dobar pištolj, no ne dovoljno konkurentan na tržištu kojim dominira Sig P365 i HS Produkt H11 (Hellcat). Dimenzijama je općenito veći, a kapacitetom spremnika od sedam metaka znatno skromniji.

SUSJEDNA TVORNICA

U hali u kojoj se nalazio i izložbeni prostor HS Produkta, a u sklopu Brownellsa, svoje su proizvode predstavili i susjedi Slovenci, točnije tvrtka Arex Defence (prijašnji Arex). Na izložbenom panelu ekipa je predstavila zanimljivu paletu pištolja. Ovom su se prilikom izdvojila tri modela:

Dio ponude odličnih pištolja Redback i Predator

Zero 2, Alpha i Delta Gen.2. Pištolj Zero 2 zapravo je evolucija osnovnog modela Zero 1. Radi se o klasičnom 9 mm Para pištolju dvostruko / jednostruke akcije okidača. Ima prepoznatljiv izgled, koji potječe iz sredine prošlog stoljeća, odnosno Sig Sauerove bezvremenske linije pištolja serije P220. Naravno, kod novog oružja primijenjena su drukčija konstrukcijska rješenja i smještaj operativnih poluga. Današnji Zero 2 nadograđen je u odnosu na Zero 1 kako bi se poboljšalo rukovanje. Iako je opremljen obuhvatnim koricama rukohvata, ima agresivnije teksture čekeringa, redizajniran utvrđivač spremnika te proširen uvodnik spremnika, a i kapacitet spremnika povećan je na 18 i 20 metaka. No, pištolj je i dalje u osnovi mehanički jednak prvom modelu, uz sve prednosti i mane dizajna sredine XX. stoljeća. Za one koji vole klasičan dizajn pištolja, a imaju sportskih sklonosti u praktičnom streljaštvu, puno je zanimljiviji model

P-10 M, adut Zbrojovke u segmentu samoobrambenih pištolja, zaostaje za konkurencijom i po veličini i po kapacitetu spremnika

Alpha. Pištolj je napravljen u suradnji s iskusnim strijelcima IPSC-a i to se vidi po svim tehničkim specifikacijama. Kao i Zero 2, Alpha je kalibra 9 mm Para te klasične konstrukcije s vanjskim kokotom, dvostruko / jednostruke akcije okidača i s bravljenjem s pomoću Peterove modifikacije bravljenja cijevi. Cijelo tijelo pištolja napravljeno je od čelika, a hladno kovana cijev je duljine pet inča (127 mm). IPSC-ova pravila Production divizije limitiraju maksimalnu duljinu cijevi upravo na taj broj. Rukohvat, kao i korice, agresivno su *narezani* kako bi podržali strijelčev hvat i zadržali šaku na mjestu. No, također je i širok te bi strijelci s manjim šakama mogli imati problema. Iako proizvođač tvrdi kako je okidanje tvornički prilagođeno natjecanjima, osjećaj okidanja takav je da mu ne bi bilo naodmet fino dotjerivanje. No, to je ionako nešto što svi natjecatelji u pravilu čine prema osobnim sklonostima. Za razliku od klasičnih Arexovih modela, Delta Gen.2 suvremen je *striker-fired* pištolj koji se temelji na polimernom kućištu. Radi se o oružju kalibra 9 mm Para kapaciteta spremnika 15 metaka uz opciju kapaciteta 17 metaka. Sve su poluge dvostrane, a zanimljivost je modularnog dizajna u odvojivosti metalne šasije na kojoj se nalazi serijski broj pištolja. Time je korisniku omogućena zamjena kućišta različitih dimenzija. Maloprodajna cijena pištolja u Americi je korektna: otprilike 500 dolara.

IZRAELSKA ERGONOMIJA

Što se tiče područja kojem pripadaju *striker-fired* polimer pištolji, posebno treba istaknuti onaj dio koji se odnosi na različite prerade Glockovih pištolja ili čak novih pištolja kompletno napravljenih prema Glockovu dizajnu. Mnogi od fanova Glocka s vremenom počine zazirati od jednoličnog dizajna. Američko tržište, kojem svi iskreno teže, razmaženo je i naučeno na nadogradnju oružja, tj. neke dodatne, po mogućnosti osobne značajke u kojima korisnici mogu uživati. No, dok jedni imaju mogućnosti i dovoljno mašte nadgrađivati svoje oružje, drugi žele tvornički proizvod koji je ipak "dodatno prilagođen". Izraelska kompanija Bull Armory vrlo je

Cijelo tijelo pištolja Arex Alpha kalibra 9 mm Para napravljeno je od čelika, a hladno kovana cijev duljine je pet inča (127 mm). IPSC-ova pravila Production divizije limitiraju maksimalnu duljinu cijevi upravo na taj broj

dobro uočila tu potražnju na tržištu pa je kroz seriju Axe ponudila svoju viziju poboljšanog Glockova dizajna. Temelji su modeli 17 i 19, inače najpopularniji Glockovi pištolji kalibra 9 mm Para. Modele izradene prema veličini Glocka 17 proizvođač je označio kao FS (Full Size), dok oni kojima je uzor Glock 19 imaju oznaku C (Compact). Bull unutar serije Axe nudi tri osnovna modela: Hatchet, Cleaver i Tomahawk, koji se isključivo razlikuju po dizajnu navlake i cijevi, dok je dizajn rukohvata kod svih jednak. Nastojeći eliminirati nedostatke Glocka, a njih dakako ima, Bull je posebnu pozornost posvetio ergonomiji. Nadaleko poznat fenomen Glockova ugriza, rezultat kratkog i tankog *dabrova repa* na rukohvatu, prečesto je ostavljao trag krvi na pištolju i vrlo neugodne posjekotine na strijelčevoj šaci između palca i kažipr-

POVRATAK CRNOG BARUTA

Kako nužda čovjeka tjera na improvizaciju vidljivo je možda i u najvećem kuriozitetu sajma, češkom pištolju Detonics Gladiator .500 HD na crni barut. Radi se zapravo o suvremenoj inačici Derringera, dvocijevnog pištolja na preklapanje namijenjenog samoobrani. Međutim, Gladiator se puni nabijanjem sprijeda, kao i svako drugo vatreno oružje na crni barut, dok se perkusijske kapsule stavljaju straga u ležišta na cijevi. Cijevi su glatke, napravljene od čelika i namijenjene za impresivni kalibar .50 (12,7 mm), dok je kućište od duraluminija. Mehaniizam za okidanje radi na principu dvostruke akcije i pištolj je opremljen elementima koji ga čine apsolutno sigurnim za nošenje. Zanimljivost je Gladiatora u tome da za njega nije potrebna nabavna dozvola jer se radi o oružju na crni barut i u Češkoj ga može kupiti svaka punoljetna osoba.

STRELJAČKO NAORUŽANJE

PRATEĆA OPREMA

Tvrtka Aimpoint predstavila je kao novost na sajmu najnoviji ciljnik s crvenom točkom namijenjen uporabi na pištoljima. Acro C-2 navodno je sljedeća generacija ciljnika u Acro seriji s optimiziranom tehnologijom koja bi mu trebala omogućiti pet godina kontinuirane uporabe. Ciljnička točka veličine je 3,5 MOA. Prema navodima osoblja na sajmu, ciljnik je testiran da izdrži ispaljenje 20 000 metaka kalibra .40 S&W!!! Iako je Aimpoint poznat po izdržljivosti i robusnosti, tim navodima teško je povjerovati. Iskreno govoreći, rijetko koji pištolji uspiju izdržati ispaljenje tolike količine metaka snažnog .40 S&W kalibra, a ciljnik bi to navodno trebao izdržati.

Nažalost, ove je godina sajam bio uskraćen za nastup većine američkih proizvođača oružja i prateće opreme, pa tako i onih koji se bave izradom noževa. No, ni u tom segmentu nije nedostajalo uzbuđenja. Tako je poznati talijanski proizvođač Extrema Ratio predstavio dva svoja nova modela. Model K-Talon zapravo je karambit nož fiksne nenazubljene oštrice debljine 10 mm s tijelom sječiva pune duljine (*full tang*). Radi se o iznimno čvrstom i opasnom nožu, posebice u rukama vještog korisnika. S druge pak strane, S-Thil monolitni je bodež debljine 5 mm napravljen u suradnji s tvrtkom Thilo Arnd Schiller od jednog komada Bohler N690 čelika te spada u kategoriju *backup* noževa.

Monolitni bodež S-Thil (u prvom planu) i karambit nož K-Talon

sta. Kako bi to eliminirao, a pritom i postigao ergonomski kut rukohvata što bliži onom kod svojih inačica 1911 dizajna, Bull je posvetio posebnu pozornost upravo njemu. Rezultat je ergonomski izvanredan rukohvat koji omogućuje sigurniji, čvršći i dublji hvat pištolja bez bojazni od ozljeđivanja. Rukohvat je i vizualno atraktivan za razliku od Glockove crne jednoličnosti. Sljedeći zahvat na svim modelima serije Axe napravljen je na mehanizmu za oki-

danje. Najvidljivija je razlika u odnosu na Glock u metalnom ravnom okidaču izrađenom u zanimljivoj kombinaciji srebrne boje okidača i crvene boje predokidača. Valja istaknuti kako je većina dijelova kompatibilna s Glockovim te zamjenjiva, što korisniku pruža više manevarske slobode. Dakako, razlika ima i previše u odnosu na originalne Glockove pištolje, ali ta tema zaslužuje poseban tekst. Reprezentativan primjerak iz serije Axe jest Tomahawk, koji se ističe posebno (vanjski žljebovi) oblikovanom cijevi zlatne boje.

SVE VIŠE BULLPUPA

Iako civilnim sportskim tržištem širom svijeta dominira AR-15/M4 dizajn, polako se osjeća zasićenje. Sve više proizvođača nudi poluautomatske *bullpup* izvedbe, a to vrijedi za civilne inačice vojničkih pušaka, namjenski napravljene civilne poluautomatske puške te lovačke puške sačmarice. *Bullpup* dizajn očito uzima maha.

Uz europsku premijeru hrvatske poluautomatske puške VHS-2s, na sajmu je zamijećeno dosta zanimljivih *bullpup* konstrukcija među kojima se izdvaja puška MDRX (Micro Dynamic Rifle Extreme) američke tvrtke Desert Tech. Ona je zapravo nadogradnja odnosno poboljšanje starijeg MDR dizajna, prije svega u smislu pouzdanosti i izdržljivosti dijelova. Naime, MDR je imao određenih problema s pouzdanošću, posebno u kalibru .308 Winchester. MDRX zadovoljava sve kriterije koji se postavljaju pred suvremene jurišne puške pa tako i njihove poluautomatske inačice. Ono što je izdvaja od ostalih na tržištu jest višekalibarski koncept, odnosno mogućnost konverzije nekoliko kalibara na istoj platformi. Konverzijski kitovi uključuju novu cijev, zatvarač, spremnik, adapter / uvodnik spremnika i poklopac / deflektor čahura. Kupac može birati između nekoliko kalibara i to: 6,5 Creedmore, .300 Blackout, .308 Winchester i .223 Wylde, s tim da se potonja cijev koristi i za kalibre .223 Remington/5,56 NATO. Drugi razlog za izdvajanje jest mogućnost odabira načina na koji će puška izbacivati prazne čahure. Potpuno je ambidekstralna, tako da se može podesiti da izbacuje čahure na bilo koju stranu prema izboru korisnika, no ono što je zanimljivo kod MDRX-a mogućnost je izbora smjera. Tako puška može izbacivati klasično bočno u stranu ili bočno prema naprijed. Odabere li se opcija za izbacivanje prema naprijed, na otvor za izbacivanje čahura ugrađuje se poseban deflektor čahura. Proizvođač ističe da se deflektor, dođe li do njegova oštećenja, može lako skinuti, a puška će nastaviti izbacivati čahure bočno u stranu. Nažalost, autor teksta

Bullpup puška MDRX američkog Desert Techa opremljena prigušivačem

nije siguran koliko je taj sustav pouzdan u praksi. Puška se inače čini robusnom, a još samo treba vidjeti koliko se višekalibarski koncept može uspješno primijeniti. Kad se govori o *bullpupu*, zanimljivo je naglasiti kako turske kompanije intenzivno nastupaju na tržištu. Mnoge, gotovo nepoznate na tržištu vatrenog oružja, odjednom nude golemu lepezu proizvoda: od pištolja, preko sačmarica do lovačkih karabina i to sve po vrlo prihvatljivim cijenama, a ističe se upravo *bullpup* oružje. Često je atraktivnog dizajna, no u načelu jeftino i većinom znatno slabije kvalitete od za-

Dio bullpup ponude lovačkih sačmarica turske grupe Hunt

padnih proizvođača. Iako izgled često može zavarati, kako bismo shvatili o kakvom se proizvodu radi dovoljno je uzeti u ruke primjerak pojedinog oružja. Osim što je kvaliteta uporabljenih materijala skromna, konstrukcijska rješenja često ne zadovoljavaju ni najosnovnije zahtjeve. No, svaka roba ima kupca.

Završetak sajma IWA OutdoorClassic 2022 jasno je pokazao koliko je danas bitna osobna interakcija između izlagača, partnera i kupca te koliko je ona velik čimbenik uspješnosti poslovanja.

Iako je sajam bio znatno manji od prethodnih, što se vidjelo po polupraznim halama koje su nekoć bile krcate posjetiteljima, ohrabruje da više od 60 posto izlagača nije bilo iz zemlje domaćina Njemačke, što mu daje *pu-nokrvni* međunarodni status.

Ipak, bez obzira na ohrabrujuće podatke, pred sajmom IWA zahtjevan je put vraćanja povjerenja i navika – što vrijedi i za izlagače i za posjetitelje.

Bullova serija pištolja Axe: Cleaver, Hatchet i Tomahawk

RATNO ZRAKOPLOVSTVO

Prethodnik danas široko rasprostranjenog Rafalea kroz godine se pokazao djelotvornom i sposobnom platformom. Njegove najmodernije inačice čak i danas spadaju u respektabilne višenamjenske borbene avione

TEKST Marin Marušić

MIRAGE 2000

ITEKAKO REALNO PRIVIĐENJE

Kad je krajem 1975. birala novi borbeni avion, francuska vlada se, umjesto za skuplju dvomotornu, odlučila za znatno jednostavniju jednomotornu letjelicu. Time su udareni temelji i ubrzan program jednog od najboljih višenamjenskih borbenih aviona u povijesti. Tvrtka Dassault zadržat će *prokušano* ime Mirage (franc. priviđenje, iluzija), ali će uoči novog milenija dodati i novi *suffix* pa će avion u domovini postati poznat kao Deux Mille (dvije tisuće). S vremenom je proizveden u 600 primjeraka i više specijaliziranih inačica. Osim u Francusko, ušao je u uporabu i osam drugih zrakoplovstava. Njegov uspjeh tim je veći što je imao *nesreću* da dijeli epohu s legendarnim američkim F-16 Fighting Falconom. Naime, od njega je bio dosta skuplji te nije mogao imati naprednije i učinkovitije mlazne motore američke proizvodnje. Ali, imao je brojne prednosti, kao što su veća maksimalna brzina, bolja brzina penjanja i veća pokretljivost pri trenutačnoj kutnoj brzini zaokreta. Pokretljivost i letne značajke poboljšane su ugradnjom sustava za upravljanje komandama leta preko električnih vodiča (*fly-by-wire*), što je bio jedan od razloga povratka na

dobro poznat dizajn delta krila kao i kod ranijih aviona tvrtke Dassault Mirage III i 5. Motor Miragea 2000 nije bio potpuno u skladu s najnovijim tehnologijama, koje su omogućavale sve veći potisak i učinkovitost. No, to je iskorišteno kao prednost. M53 tvrtke Snecma rezultat je daljnjeg razvoja više inačica mlaznih motora serije Atar koji su pokretali starije Dassaultove avione, a njegova je pouzdanost s vremenom dostigla gotovo kulturni status. Ranije serije aviona koristile su inačicu M53-5 nešto manjeg potiska, a kasnije je uveden M53-P2, koji danas pokreće gotovo sve inačice aviona Mirage 2000. Motor mase oko tonu i pol sastoji se od 12 modula s trostupanjskim kompresorom niskog i petostupanjskim visokog tlaka, a osigurava maksimalni potisak od 64 kN bez dodatnog izgaranja do 95 kN s njim.

ZRAČNA OBRANA

Najveći je korisnik Miragea 2000 francusko zrakoplovstvo, kojem je isporučeno više od pola proizvedenih letjelica. Najbrojnija je među njima osnovna inačica Mirage 2000C, koja se zajedno s dvosjedom 2000B nekad znala označavati kao Mirage 2000DA

(Défense Aérienne), namijenjena zračnoj obrani. Prvi primjerci počeli su ulaziti u uporabu 1984., ali mogli su biti opremljeni samo slabijim radarom RDM. Tek od 38. primjerka stigao je puno bolji radar RDI, namijenjen prije svega borbi u zračnom prostoru. Kombinacija s projektilima Super 530 učinila je francuske avione jednim od najboljih presretača na svijetu, sposobnih obarati i jako brze (tri Macha) ciljeve koji lete na velikim visinama, primjerice MiG-25. Od ukupno 124 jednosjeda 2000C i 30 dvosjeda 2000B zadnjih se godina zadržalo tek dvadesetak primjeraka, koji su dio eskadrile 2/5 Île de France. Nedavno su bili angažirani u Africi, u operaciji Barkhane iznad Sahela. Iako u prvom redu lovci, avioni Mirage 2000C prilagodili su se novim potrebama i postali sposobni za napade na zemaljske ciljeve s mogućnošću nošenja laserski vođenih bombi. Zajedno s jurišnim inačicama 2000D tvorili su kombinirane timove: Mirage 2000C s vođenim bombama (bez samostalnog navođenja) i topom; te 2000D, koji nema top, ali može obilježavati ciljeve za oba aviona. Dese-

Foto: Armée de l'Air et de l'Espace / J.-L. Brunet

tak primjeraka 2000C u lipnju izlazi iz operativne uporabe, a eskadrila će u rujnu biti rasformirana. Nova eskadrila opremljena avionima Rafale postat će operativna 2024. godine.

Kad je Dassault za izvoz razvio nove inačice Miragea, zainteresirao je i francusko zrakoplovstvo. Avioni oznake Mirage 2000-5F nisu bili novi, nego su nastali modernizacijom postojećih 2000C. U mnogočemu su bili slični ostalim naprednim inačicama, ali u skladu s francuskim potrebama bili su optimizirani za obranu i borbu u zračnom prostoru. Te su sposobnosti znatno povećane dodavanjem novog radara RDY i sposobnošću uporabe novih vođenih projektila MICA. Svih 37 primjeraka isporučeno je između 1997. i 2000., a danas djeluju unutar eskadrile 1/2 Cigognes (Rode). Ta postrojba bila je angažirana u NATO-ovim misijama Air Policinga iznad baltičkih zemalja, pri čemu djeluju iz zrakoplovne baze Ämari u Estoniji. Rotacije obično uključuju četiri aviona i traju oko četiri mjeseca, a provedene su tijekom 2016., 2018. i 2020. godine. Navedeni broj

Avioni Mirage 2000 francuskog zrakoplovstva fotografirani tijekom operacije Barkhane iznad Sahela. Lovci Mirage 2000C bit će umirovljeni u lipnju ove godine, a Miragei 2000D nakon modernizacije pred sobom imaju barem desetljeće uporabe

Miragea 2000-5F djeluje i u rotaciji koja treba početi 31. ožujka 2022., no avioni su zbog situacije u istočnoj Europi stigli u Estoniju dva tjedna ranije.

NAKON HLADNOG RATA

Na osnovi dvosjednog Miragea 2000B razvijene su i inačice za napade na zemaljske ciljeve. Prva od njih bio je Mirage 2000N (N – Nucléaire). Kod njega je umjesto radara RDM/RDI dodan radar Antelope optimiziran za mapiranje terena i letenje na malim visinama, s tek ograničenim mogućnostima za potrebe zračne borbe. Zahvaljujući njemu, mogući su prodori na iznimno malim visinama od 60 do 90 metara te napadi unutar snažno branjenih prostora. Od 1987. do 1992. ukupno je isporučeno 75 aviona te inačice. Njihovo glavno oružje bio je krstareći projektil ASMP s nabojno-mlaznim motorom, specijaliziran za udare na ciljeve s veće udaljenosti. Mogao je biti opremljen nuklearnom bojnoglavom snage do 300 kt. Međutim, završetkom hladnog rata više nije postojala velika potreba za takvim oružjem, pogotovo za toliki broj aviona koliko ih je Francuska imala u floti. Sljedeća inačica 2000N-K2 tako je dobila mogućnost nošenja i više vrsta konvencionalnih bombi različitih kalibara. Tijekom 1990-ih stigle su i borbene misije, prvo u sklopu zabrane letenja iznad Bosne i Hercegovine, a odmah zatim i u NATO-ovoj operaciji Deliberate Force protiv srpskih snaga u BiH u kolovozu i rujnu 1995. godine. Tad je u blizini Pala oboren jedan Mirage 2000N-K2, vjerojatno lakim prijenosnim PZO sustavom 9K38 Iгла. Gubitak je naglasio nesposobnost nošenja pametnog streljiva i djelovanja s većih visina, tako da nisu angažirani

RATNO ZRAKOPLOVSTVO

IZNAD ANDA

Ratno zrakoplovstvo Perua koristi manji broj Miragea 2000. Zbog kraćeg sukoba 1981. sa susjednim Ekvadorom, ali i zbog nužne modernizacije zrakoplovstva, novi je Mirage odabran među sličnim konkurentima, primjerice F-16. Odluci je pomogla i činjenica što je zrakoplovstvo već imalo u uporabi avione francuske proizvodnje Mirage 5P. Prvotni plan bila je nabava 26 aviona, ali na koncu ih je isporučeno 12, i to deset jednosjeda oznake Mirage 2000P i dva dvosjeda Mirage 2000DP. Prvi su primjerci stigli krajem 1986. te su ušli u sastav 412. eskadrile Halcones (Sokolovi). Ona je i danas smještena u zračnoj bazi La Joya blizu grada Arequipa na jugu zemlje, oko 250 kilometara od granice s Čileom. Prilikom za borbeno djelovanje dobili su početkom 1995., i to na sjeveru zemlje, u sukobu s Ekvadorom oko područja Cenepe. Tijekom tih operacija izvršili su osamdesetak misija, koje su uključivale borbene zračne patrole, izviđanje i bombardiranje nevođenim bombama. Ukratko, tad nisu odigrali značajnu ulogu. Isprva je ograničavajući faktor bila operativna spremnost flote (tek nekoliko aviona) i ograničenje njihove upotrebe samo iznad teritorija Perua. Kao i kod drugih korisnika, u kasnijim godinama postavljalo se pitanje modernizacije na standard 2000-5, ali za to nisu odobrena potrebna sredstva. Kako bi ostali operativni, od 2009. obavljan je tek djelomičan remont i zamjena nekih komponenata suvremenijim. Najveća je novina bila zamjena navigacijskog INS sustava UNI 52 novim sustavom Totem 3000 tvrtke Thales. Peruanski su Miragei dobili i novi vanjski izgled: dotadašnji je uzorak u smeđoj i boji pijeska zamijenila jednobojna siva kamuflaža. U zadnjih se nekoliko godina osim u redovitim misijama koriste i u zadaćama bliske potpore protiv krijumčara i terorista na području Anda, u misijama zračnih patrola iznad glavnog grada Lime tijekom važnijih događanja i u nekim međunarodnim vježbama izvan zemlje. Važno je spomenuti da tijekom 35 godina uporabe u peruanskom zrakoplovstvu nije izgubljena niti jedna od prvotno nabavljenih 12 letjelica premda nisu skupile prevelik broj letnih sati.

Peruansko zrakoplovstvo više od 35 godina koristi avione Mirage 2000P. Danas su obojeni sivo

u operaciji Allied Force iznad Jugoslavije 1999. godine. Nedostatak je prevladan dodavanjem sposobnosti korištenja američkih laserski vođenih bombi GBU-12 i GBU-24 sustava Paveway. Zadnji avioni iz podinačice 2000N-K3 mogli su nositi i projekte nove generacije ASMP-A, uz dodani GPS prijarnik i poboljšane sposobnosti samoobrambenih sustava. U zadnjem su desetljeću operativne uporabe zabilježili najzapaženija djelovanja, i to 2011. iznad Libije; u operaciji Chammal iznad Iraka i Sirije; te u spomenutoj operaciji Barkhane, kad su bili bazirani u Čadu. Zadnji su dani Miragea 2000N u francuskom zrakoplovstvu bili u lipnju 2018., kad je rasformirana njihova zadnja eskadrila La Fayette u bazi Istres. Novoustrojena eskadrila La Fayette bit će opremljena novim dvosjednim zrakoplovima Rafale B, koji će zamijeniti Mirage u strateškoj misiji atomskog odvratanja.

OSTAJU DO DALJNJEGA

Na osnovama inačice za atomski udar 1990-ih je razvijena 2000D ili Diversifié (raznolikost). Glavna namjena bila je napad na zemaljske ciljeve s više tipova konvencionalnog i većinom navođenog oružja. Avion je dobio staklenu kabinu, GPS antenu s modernijim navigacijskim sustavom, HOTAS pilotski sustav i poboljšanu inačicu radara Antelope. S vremenom je, kroz borbena djelovanja širom svijeta i kontinuiranu nadogradnju, doživio više podinačica. Kako bi se flota ujednačila u jednom standardu i nakon što je ocijenjeno da i dalje postoji velika potreba za takvim avionom, 2015. godine donesena je odluka o programu modernizacije i obnove RMV (Rénovation à Mi-Vie). Uz nove telekomunikacijske sustave i uporabu optičkih vlakana s većim prijenosom podataka, operater oružnih sustava dobiva novi računalni prikaznik osjetljiv na dodir i kompatibilan s naočalama za noćno gledanje. Preko prikaznika bit će olakšano upravljanje i pregled s pomoću sustava za ciljanje i izviđanje kao

Foto: Armée de l'Air et de l'Espace / Bernard Hennequin

Kabina stražnjeg sjedala moderniziranog aviona Mirage 2000D namijenjena navigatoru / operateru oružnih sustava. Jedna je od novosti računalni prikaznik tvrtke Nexeya osjetljiv na dodir

zračne ciljeve koje označava neki drugi avion sa sposobnijim senzorima i prenosi podatke podatkovnom vezom Link 16. Francusko ratno zrakoplovstvo preuzelo je 7. siječnja 2021. prvi modernizirani Mirage 2000D, a ukupno je planirano do kraja 2025. na isti standard dovesti 55 primjeraka. Trenutačna je službena projekcija da bi 2030. godine Mirage 2000D činio gotovo četvrtinu francuske flote borbenih aviona: Rafalea B i C trebalo bi biti 185.

LOGIČNA ZAMJENA I REAKCIJA NA FALCONE

Prvi je strani naručitelj aviona Mirage 2000 bio Egipat, i to nakon pregovora započetih još krajem 1970-ih. Tadašnji su ambiciozni planovi Egipta uključivali narudžbe i domaću proizvodnju više drugih zrakoplova francuskog podrijetla kao što su avioni Alpha Jet i helikopteri Gazelle. Mirage 2000 trebao je biti nabavljen u 40 primjeraka, nakon čega bi većina bila proizvedena u Egiptu. Ti planovi nisu ostvareni zbog financijskih razloga, a na kraju je planirana količina prepolovljena ugovorom iz 1982. godine. Od 20 nabavljenih, 16 su bili jednosjedi Mirage 2000EM, a četiri dvosjedi Mirage 2000BM. Svi su isporučeni od sredine 1986. do kraja 1988. godine. U vrijeme ulaska u operativnu uporabu bili su vjerojatno najbolji borbeni avioni u Egiptu i to ne samo zbog performansi nego i zbog pratećih oružnih sustava. Imali su projektele za zračnu borbu Magic i Super 530, no bili su i sposobni za precizne kopnene udare vođenim projektilima zrak-zemlja AS-30L koji su korišteni zajedno s isporučenim podvjesnicima za lasersko obilježavanje ciljeva. Avioni su postali dio 82. taktičke lovačke eskadrile smještene u zrakoplovnoj bazi Gebel El Basur, 80 kilometara sjeverozapadno od Kaira. Nakon duge uporabe pojavili su se i planovi za modernizaciju koja bi uključivala projektele MICA i krstareće projektele, no to nije realizirano. Nedavni ulazak Rafalea u egipatsko zrakoplovstvo znači i logičnu zamje-

i prijenos informacija od ostalih korisnika. Omogućeno je i nošenje podvjesnika ASTAC pa se mogu izvršavati misije elektroničkog izviđanja i potpore. Kroz RMV dodatno je proširen izbor nošenja i uporabe različitih vrsta oružnih sustava. Primjerice, mogu se koristiti i dualno navođene Paveway bombe GBU-48 i GBU-50, baš kao i topovsko naoružanje. Borbene operacije pokazale su da uporaba topova ima više prednosti pa je razvijen podvjesnik CC422 za instaliranje na prednjem lijevom podtrupnom nosaču. Sustav se sastoji od spremnika u kojima se nalazi automatski sustav i cijev topa DEFA 550 F3 kalibra 30 mm preuzetog od povučenog aviona Mirage F-1. Za to oružje ostale su na raspolaganju znatne količine streljiva. Novost je i sposobnost nošenja vođenih taktičkih bombi malog kalibra BAT-120 GL namijenjenih uporabi u urbanim područjima. Zapravo je riječ o 40 godina starom dizajnu kojem je dodan laserski tragač i upravljive površine. Povećava se i sposobnost za zračnu borbu jer avioni nakon modernizacije mogu nositi projektele zrak-zrak MICA s IC navođenjem. Projektilom će biti moguće gađati i

Osnova pogonske skupine Miragea 2000 iznimno je pouzdan turboventilatorski motor Snecma M53-P2 maksimalnog potiska 95 kN s dodatnim izgaranjem

Nedavni dolazak aviona Mirage 2000-5F eskadrile Cigognes u zrakoplovnu bazu Ämari u Estoniji

Foto: État-major des armées / France

Foto: Armée de l'Air et de l'Espace / Facebook page

RATNO ZRAKOPLOVSTVO

nu avionima nove generacije istog proizvođača, što je praksa u mnogim zemljama.

Žurne isporuke aviona Mirage 2000 za Indiju počele su u lipnju 1985. zbog hitnih operativnih potreba. Naime, u isto vrijeme susjedni Pakistan bio je u postupku nabave novih lovaca F-16A/B Fighting Falcon. U dvije proizvodne serije primljeno je 49 primjeraka, od kojih su 42 pripadala jednosjednoj inačici oznake Mirage 2000H, a sedam dvosjednoj oznake Mirage 2000TH. Isporuke su dovršene do kraja 1988., a avion je dobio i domaće ime Vajra po mitološkom oružju. Avioni su bili opremljeni višenamjenskim radarima RDM, kao i većina ostalih izvoznih primjeraka, ali zbog brzine isporuke prvih je 30 imalo motore M53-5 slabijeg potiska. To je kasnije promijenjeno i s vremenom je cijela flota imala standardne motore M53-P2. Zajedno s avionima isporučeni su ciljnički podvjesnici, laserski vođene bombe i projektili te vođeni projektili zrak-zrak Magic. Operativno su se dokazali u Kargilskom ratu sredinom 1999. godine. Prema dostupnim podacima, u više od 500 borbenih misija tijekom tog sukoba ključni su bili malobrojni zračni udari laserski vođenim bombama. To je bila prva operativna uporaba te vrste oružja u indijskom zrakoplovstvu.

BORBENA DJELOVANJA

Indija je već 2000. odlučila nabaviti dodatnih deset Miragea 2000, od kojih su zadnji isporučeni 2004. godine.

Egipatski Mirage 2000EM i francuski Rafale B. Više će ratnih zrakoplovstava koristiti oba tipa zrakoplova

Mirage 2000TI indijskog zrakoplovstva na vojnoj vježbi Blue Flag 2021 kojim je domaćin bio Izrael. Taj avion modernizirana je inačica prvotno ispuštenih dvosjeda Mirage 2000TH

Foto: Armée de l'Air et de l'Espace / Morgane Vallé

S vremenom se ipak pokazala njihova tehnološka zastarjelost pa se pristupilo modernizaciji na standard sličan onom kod Miragea 2000-5. Posao je u srpnju 2011. ugovoren s francuskim tvrtkama Dassault i Thales, ali modernizacija 51 aviona provedena je u pogonima domaće tvrtke HAL. Obuhvatila je novi navigacijski sustav Totem 3000, višemodalni radar RDY-3, novu kacigu s integriranim prikaznikom i ciljnikom, staklenu kabinu prilagođenu naočalama za noćno gledanje te novu avioniku i sustav za elektroničke protumjere. Dodana je i mogućnost nošenja i uporabe naprednijih oružja protiv kopnenih i zračnih ciljeva. Za zračnu borbu mogu se nabaviti projektili zrak-zrak MICA s radarskim i IC navođenjem nabavljeni u zasebnom poslu vrijednom 1,24 milijarde dolara s tvrtkom MBDA. Za napade na kopnene ciljeve kupljeni su izraelski ciljnički podvjesnici Litening II te vođene bombe znatno većeg dometa Crystal Maze i SPICE 2000. Nakon modernizacije avioni su dobili i nove oznake – Mirage 2000I za jednosjednu i Mirage 2000TI za dvosjednu inačicu. Napredne inačice su, prema indijskim izvorima, dobile priliku i za borbena djelovanja, poduzeta kao odgovor na terorističke napade u Kašmiru početkom 2019. Tom su prilikom navodno korištene vođene bombe izraelske proizvodnje SPICE 2000 i preciznim su pogodcima uništeni svi planirani ciljevi. No, treba istaknuti da pakistanski izvori tvrde da napad nije imao značajnije učinke. Modernizacija cijele flote zasad kasni jer ju je prošlo tek pola raspoloživih primjeraka, a očekuje se da će biti završena 2024., tj. tri godine kasnije od planiranog. Kako bi se olakšalo održavanje cijele flote, prošle godine dogovorena je nabava 24 rabljena Miragea 2000 francuskog zrakoplovstva. Oni stoje samo 27 milijuna eura, no tek je trećina letno sposobna. Svi će ionako biti iskorišteni za vađenje 300 kritičnih pričuvnih dijelova potrebnih Mirageima dviju indijskih eskadrila.

GRCI VOLE DASSAULT

Grčka je, nakon što je godinama bila korisnik lovaca Mirage F-1CG, sredinom srpnja 1985. sklopila posao o nabavi jednako broja novih Miragea 2000. Radilo se o ukupno 40

Foto: Israel Defense Forces / IDF Spokesperson's unit

Foto: Armée de l'Air et de l'Espace / Johan Pipe

letjelica: 36 jednosjednih 2000EG i četiri dvosjedne 2000BG. Tijekom 1990-ih prošli su modernizaciju te dobili bolju avioniku i nova oružja. Definirane su i nove oznake – EGM za jednosjed i BGM za dvosjed. Kako je Grčka bila zadovoljna tim avionima, 2000. godine naručila ih je još. Taj se put radilo o 15 primjeraka napredne inačice Mirage 2000-5 Mk2. Dodatno je ugovorena i modernizacija deset starijih primjeraka na taj standard, koja bi se provela u Grčkoj. Paralelno su nabavljene i obje inačice modernih projektila zrak-zrak MICA te krstareći projektili SCALP. Avioni su raspoređeni u 114. borbenom puku, konkretno u 331. eskadrili Tezej i 332. eskadrili Sokol. Od samog uvođenja Miragea u uporabu, obje su grčke eskadrile smještene u zrakoplovnoj bazi Tanagra četrdesetak kilometara sjeverozapadno od Atene. Njihova je osnovna namjena obrana i nadzor zračnog prostora. Posebnost je grčkih Miragea 2000 i njihova sekundarna namjena: protubrodska borba. Naime, određen broj osposobljen je za nošenje radarski navođenih projektila zrak-površina AM-39 Exocet, također nabavljenih iz Francuske. Avioni su često bazirani i na izdvojenom letjelištu na otoku Skirosu, stotinjak kilometara istočno od Tanagre. Od 1990-ih najzahtjevnije su im zadaće presretanje brojnih zrakoplova iz susjedne Turske pa je prema različitim priopćenjima i medijskim izvješćima često dolazilo do "bliskih susreta" s turskim lovcima. Događaji su navodno kulminirali 1996., kad je grčki Mirage 2000 projektilom Magic II oborio turski F-16 blizu otoka Hiosa. Turska je kasnije potvrdila incident, no službena Grčka ga nije ču i tvrdi da se radilo samo o kvaru turskog aviona. U rujnu 2020. godine grčki službeni izvori objavili su da će za svoje zrakoplovstvo nabaviti 18 aviona Rafale, od toga 12 rabljenih. Prve letjelice koje će oni zamijeniti bit će osam primjeraka Miragea 2000 starije inačice EGM/BGM u sastavu 332. eskadrile. Prvih šest Rafalea stiglo je u siječnju 2022., dok bi sljedeći, ujedno i prvi novoproduzveni, trebali ući u sastav Eskadrile tijekom ove godine. Tako će zadnjih desetak starijih aviona Mirage 2000 u grčkom zrakoplovstvu biti povučeno iz uporabe i vjerojatno nakon remonta stavljeno na prodaju. Aktivna s Mirageima ostat

Modernizirani Mirage 2000D u letu s novim oružnim sustavima. Na lijevom je prednjem nosaču podvjesni top kalibra 30 mm, a na vanjskim nosačima IC navođeni projektili MICA IR

će samo 331. eskadrila, koja će letjeti sa svoja 24 primjerka naprednijih inačica aviona Mirage 2000-5. Ugovorom s tvrtkama Dassault, Safran i Thales krajem 2019. dogovoreno je njihovo poboljšanje i održavanje do kraja 2026. godine. Kako neslužbeno prenosi grčki portal Newpost, Grčka je iskazala interes i već postigla dogovor o nabavi barem 36 dodatnih aviona Mirage 2000EAD/RAD koje bi joj dostavili Ujedinjeni Arapski Emirati (UAE) u suglasnosti s francuskom vladom. I to nije sve: vrijedi podsjetiti da je u rujnu 2021. najavljena kupnja još šest dodatnih Rafalea pa će ih Grčka ukupno imati 24.

ZADNJI KORAK U RAZVOJU

Ujedinjeni Arapski Emirati vlasnici su najnaprednije generacije aviona Mirage 2000, koja je zadnji korak u razvoju tog zrakoplova četvrte generacije. Prve isporuke iz Francuske počele su krajem 1989., a radilo se o 30 jednosjeda oznake Mirage 2000EAD/RAD i šest dvosjeda Mirage 2000DAD. Prema zahtjevu korisnika, avioni su bili opremljeni s više sustava i sposobnosti koje nisu bile francuskog podrijetla. Prije svega, to je bila mogućnost nošenja i kompatibilnost s američkim IC projektilima zrak-zrak Sidewinder, ali i indikator radarskog zračenja i elektronički ometač talijanske tvrtke Elettronica. Od 30 jednosjednih primjeraka osam je pripadalo inačici Mirage 2000RAD, što je ujedno bila

RATNO ZRAKOPLOVSTVO

ČETVRT STOLJEĆA U KATARU

Avione Mirage 2000 koristi i katarsko zrakoplovstvo. Naručeni su 1994. kao zamjena za Dassaultove starije lovce Mirage F-1. Svih je 12, od kojih su devet bili jednosjedi oznake Mirage 2000EDA, a tri dvosjedi oznake Mirage 2000DDA, isporučeno 1997. i 1998. godine. Ušli su u sastav 7. eskadrile u zračnoj bazi blizu glavnog grada Dohe, s glavnom zadaćom obrane zračnog prostora. Katarski primjerci pripadali su naprednoj generaciji tog aviona i bili su opremljeni GPS navigacijskim sustavom te samobrambenim sustavom ICMS 2. Glavna oružja za zračnu borbu bili su projektili zrak-zrak MICA, ali samo inačice s radarskim navođenjem. Za borbu na manjim dometima kupljeni su projektili zrak-zrak Magic II s IC navođenjem. Međutim, avioni godinama nisu bili intenzivno korišteni pa je Katar navodno razmišljao i o njihovoj prodaji. Takvo stanje naglo se promijenilo odlukom da ta zemlja sudjeluje u više vojnih intervencija u Africi i na Bliskom istoku. Prva od njih bila je NATO-ova operacija Unified Protector iznad Libije 2011. godine. U njoj je sudjelovalo šest aviona Mirage 2000EDA/DDA koji su zajedno s francuskim Mirageima djelovali iz baze Souda na Kreti. U mješovitim zajedničkim patrolama iznad i u blizini Libije imali su zadaću očuvanja zračne premoći koalicijskih snaga. No, bili su ograničeni u djelovanju zbog nedostatka priključka za dopunu goriva u zraku. Time je bilo znatno skraćeno vrijeme njihovih patrola te zadržavanje iznad prostora operacija. Tijekom 2014. katarski Miragei sudjelovali su u borbenim operacijama iznad Sirije i Iraka protiv formacija tzv. ISIS-a. Od 2015. s ostalim arapskim saveznicima sudjeluju i u intervenciji u Jemenu. Ipak, izgledno je da se njihovo vrijeme u Kataru bliži kraju te će uskoro biti povučeni iz uporabe ili prodani. Naime, prije nekoliko godina pokrenuta je velika obnova katarskog zrakoplovstva, u kojoj će biti nabavljena čak tri tipa modernijih borbenih aviona: Rafale, F-15QA i Typhoon

Katarski lovac Mirage 2000EDA naoružan četirima projektilima MICA RF i dvama projektilima Magic II

jedina izvidnička inačica Miragea 2000 u svijetu. Ti su avioni imali sposobnosti jednake kao i ostali jednosjedi, ali i dodatnu sposobnost nošenja specijaliziranih podvjesnika za fotoGRAFSKO prikupljanje podataka COR2 i HAROLD, sposobnih za djelovanje na velikim udaljenostima s pomoću dnevnih i IC kamera. UAE se u studenom 1998. odlučio i za avione Mirage 2000 nove generacije kroz ugovor koji je bio dotad najveći izvozni posao tvrtke Dassault. Radilo se o 32 nova aviona Mirage 2000-9 (20 jednosjeda i 12 dvosjeda) i modernizaciji 30 postojećih primjeraka na isti standard i oznaku. Novi su avioni raspolagali višenamjenskim radarom RDY-2, novim sustavom za elektroničko ratovanje i protumjere IMEWS, preciznijim navigacijskim sustavom Totem 3000 te novim glasovnim i podatkovnim komunikacijskim sustavima. Velika vrijednost posla odnosila se i na nove oružne sustave posebno prilagođene potrebama korisnika pa su dobili domaće oznake. U to su se ubrajale krstareće rakete Black Shaheen (izvedenice projektila SCALP) i novorazvijeno pametno streljivo Al Hakim, a sve ih je razvila MBDA. Nabavljeni su i novi ciljnički podvjesnici Shehab, slični podvjesniku Damocles, te šest simulatora tvrtke Sogitec. Nakon tih modernizacija avioni su djelovali u borbenoj operaciji United Protector 2011. godine u Libiji, a od 2015. i u operacijama u Jemenu. Pojedina medijska izvješća navode da su bili angažirani i u

Foto: NATO

kasnijim sukobima u Libiji, s aerodroma u Egiptu i na strani frakcije LNA (Libyan National Army).

POTPUNI PAKET SPOSOBNOSTI

Iako emiratska flota ima najmodernije primjerke Miragea 2000, krajem 2017. odlučeno je da će biti ponovno modernizirana. U studenom 2019. s Thalesom je dogovorena modernizacija u vrijednosti od gotovo pola milijarde dolara. Nakon nje avioni bi trebali ostati u uporabi barem još jedno desetljeće. Navodno bi uključivala radar RDY-3, novo misijsko računalo, nadogradnju navigacijskog sustava, sustava za raspoznavanje "svoj-tuđ" i dodavanje ciljničkih podvjesnika TALIOS ili podvjesnika Sniper ATP američke proizvodnje. Budući da je UAE nedavno naručio 80 Rafalea, očekuje

Francuski Miragei 2000-5 u španjolskoj zrakoplovnoj bazi Los Llanos tijekom NATO-ove obuke u listopadu 2021.

Foto: Dassault Aviation

Najnaprednije inačice Miragea 2000 danas koristi zrakoplovstvo UAE-a. No, zbog nedavne narudžbe 80 Rafalea vjerojatno će biti proslijeđeni drugim korisnicima

se da "osvježeni" Miragei neće dugo ostati u toj zemlji. Zbog toga su se pojavile informacije da će nakon dolaska dobrog dijela Rafalea preostali "prethodnici" vjerojatno biti prodani ili donirani. Novi korisnici dobili bi iznimno sposobne borbene avione i to po svemu sudeći jako povoljno. Kao potencijalni i naizgledniji kandidati ističu se Grčka i Egipat te Maroko. Usprkos oštroj konkurenciji, avioni Mirage 2000 pokazali su se djelotvornim i sposobnim platformama, dokazavši se i u borbenim situacijama i to kod većine korisnika. Čak i danas spadaju u respektabilne višenamjenske borbene avione, pogotovo u najmodernijim inačicama. Zadnje generacije tog aviona imaju puno zajedničkih značajki i s nasljednikom, Rafaleom. Tijekom razvoja obaju aviona imali su koristi od uporabe jednakih sustava te njihova daljnje poboljšanja. To se prije svega odnosi na oružne sustave kao što su projektili MICA, SCALP i više vrsta vođenih bombi. Isto vrijedi i za različite sustave modularne avionike i sučelja između pilota i letjelice te sustave obrambenih protumjera kao što su lanseri mamaca SPIRALE ili detektori lansiranih projektila DDM (kasnije, kod Rafalea, DDM-NG). Zbog toga ne iznenađuje da je šest zemalja koje rabe avione Mirage 2000 kasnije odabralo i Rafale. Vodeći se načelom primijenjenim kod Miragea 2000, Rafale označava francuski potpuni "paket" sposobnosti. Uz letjelicu, on uključuje i prateće sustave te gotovo neograničen izbor vrsta oružnih sustava.

Pilot grčkog Miragea uoči polijetanja na zadaću u ožujku 2018. Iako dolaze Rafalei, sigurno je da će Grčka do 2026. koristiti starije francuske avione

Foto: Hellenic Air Force / HAF Spokesman

**OD MONITORA DO
DREADNOUGHTA
– KORIJENI SUVREMENIH
RATNIH BRODOVA
(IV. DIO)**

IZVIDNIČKE

Zadaća nove vrste ratnih brodova, koja se pojavila početkom XX. stoljeća, bila je pokrivanje što većeg prostora, otkrivanje neprijatelja sa što veće udaljenosti i izbjegavanje neprijateljske paljbe što većom brzinom plovidbe

TEKST Mario Galić

Ratne mornarice počele su nakon 1860-ih postupno otpisivati drvene brodove pokretane jedriljem te one koji su imali kombinaciju jedrilja i parnog stroja. Prelazile su na oklopljene brodove pokretane isključivo parnim pogonom. Ratni brodovi, koji više nisu bili ovisni o snazi i smjeru vjetra, mogli su ploviti u bilo kojem smjeru. Osim toga, sve jači parni strojevi omogućavali su postizanje sve većih brzina, koje su i kod najvećih ratnih brodova vrlo brzo postale veće nego što su brodovi na jedra mogli postići i pri najpovoljnijem vjetru. Stoga su ratne mornarice trebale novu vrstu broda – izvidničku. Prema prvim konceptima, to bi bili manji ratni brodovi nešto veće brzine, koja je odlučujuća za izvidničke brodove. No imali bi znatno manju autonomiju, a i mogućnost djelovanja na oceanima bila bi im ograničena. Ubrzo je postalo jasno da će najbolje rješenje biti razvoj velikog ratnog broda optimiziranog za novu zadaću. Tako su nastale izvidničke krstarice.

Razvoj ratnih brodova krajem XIX. i početkom XX. st. bio je tako intenzivan da su zaštićene krstarice (v. prethodni nastavak podlistka Esmeralda – prva zaštićena krstarica, HV br. 652) u samo desetak godina zastarjele. No bile su odlična osnova za razvoj izvidničkih krstarica, prije svega razinom oklopne zaštite i veličinom. Kod izvidničkih krstarica razina oklopne zaštite i snaga naoružanja namjerno su *žrtvovane* u korist što veće brzine. Njihova je zadaća bila pokrivanje što većeg prostora, otkrivanje neprijatelja sa što veće udaljenosti i izbjegavanje neprijateljske paljbe što većom brzinom plovidbe. Budući da početkom XX. stoljeća nisu postojali radari ni elektrooptički sustavi, jedini je način otkrivanja neprijateljskih brodova bio ljudski vid. Doduše, on se mogao poboljšati uporabom dalekozora (prvi je izumljen u XVI. stoljeću). Ali, i tad je udaljenost do koje se moglo motriti bila vrlo mala, što je značilo da će se

KRSTARICE

Foto: U.S. Naval History and Heritage Command

izvidnička krstarica vjerojatno naći u dometu neprijateljskih topova najvećeg kalibra. Stoga je mogućnost postizanja što veće vršne brzine doslovno značila – preživljavanje.

Prva ratna mornarica koja je namjenski projektirala, izgradila i uvela u operativnu uporabu izvidničke krstarice bila je britanska. Međutim, našla se na nepoznatom terenu. Admiralitet je taj problem riješio narudžbom čak triju klasa: Forward, Pathfinder i Sentinel. Po dva broda svake klase izgrađena su od 1903. do 1905. godine. Kako su projektirani po istim specifikacijama Admiraliteta, bili su vrlo slični pa je za okvirni opis svih dovoljna klasa Sentinel.

ZADOVOLJSTVO ADMIRALITETA

Kobilica broda HMS Sentinel položena je u lipnju 1903., a HMS Skirmisher idućeg mjeseca, u brodogradilištu Vickers,

HMS Sentinel dobar je primjer izvidničke krstarice, broda koji nije imao topovske kupole i topove većeg kalibra, a ni jaku oklopnu zaštitu

Sons and Maxim u engleskom gradu Barrow-in-Furnessu. Prvi brod porinut je u travnju 1904., a drugi u veljači 1905. godine. Iako nije službeno potvrđeno, Kraljevska ratna mornarica nikad nije bila potpuno zadovoljna Skirmisherom. Jedna je od teorija da je brodogradilište pod svaku cijenu pokušavalo ubrzati gradnju pa su neki radovi obavljani ne baš kvalitetno. Međutim, napetost u Europi ubrzano je rasla pa su svi podaci o borbenosti uporabljivosti brodova postali najstrože čuvana tajna. Kako je najvažnija tražena odlika izvidničkih krstarica bila brzina, Admiralitet je zahtijevao da vršna brzina svih triju klasa ne bude manja od 25 čvorova. Stoga uobičajeno spominjani podaci za svih šest brodova govore da im je vršna brzina upravo tolika, što teoretski nije moguće. Istina je bila da je tijekom maritimnih testiranja HMS Sentinel postigao vršnu brzinu od 25,1, a HMS Skirmisher 25,2 čvora. No te su brzine postignute pri relativno maloj istisnini, tj. bez ukrcanog streljiva i s malom količinom ugljena. Isto tako, pogonski sklop bio je izložen vrlo velikom opterećenju (iskorišteno je čak 98 posto snage), koje je trajalo čak osam sati. To je bilo dovoljno da Admiralitet bude zadovoljan.

Izvidničke krstarice klase Sentinel bile su duge 109,7 metara između okomica (perpendikulara). Najveća širina bila im je 12,2, a gaz 4,5 m. Standardna istisnina bila je 2941, a puna

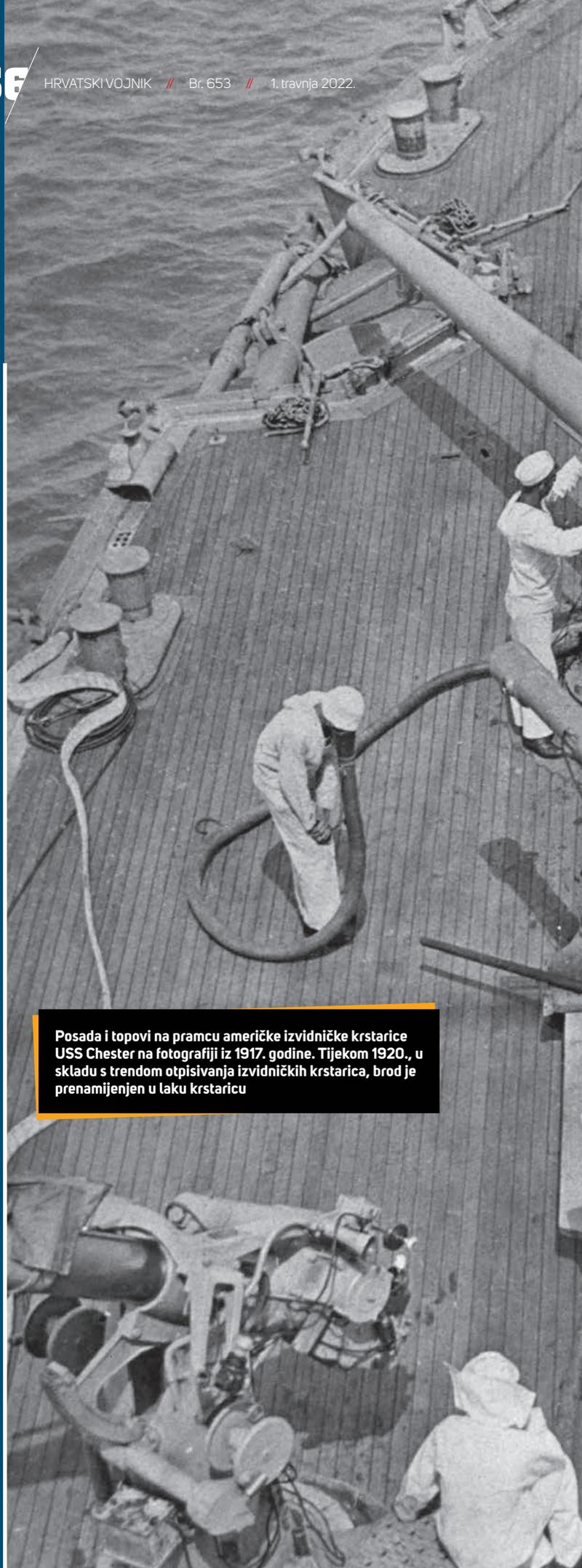
PODLISTAK

3150 tona. Da bi se postigla vršna brzina od 25 čvorova, trebalo je ugraditi vrlo snažne parne strojeve, što je u ono vrijeme značilo i vrlo velike. Tek jedan izvor navodi da su rabljeni višestruko ekspanzijski parni strojevi s četiri klipa, dok svi ostali navode strojeve s tri klipa. Uporabljena su dva parna stroja ukupne snage oko 12 300 kW. Paru za njihovo pokretanje osiguravalo je čak 12 parnih kotlova, koji su zapravo projektirani za uporabu na parnim lokomotivama. No, početkom XX. stoljeća izrada parnih kotlova bila je vrlo teška zadaća, a nerijetko bi i eksplodirali. Projektiranje i uporaba velikih parnih kotlova bili su, dakle, dosta rizični. Uporaba njih 12 bila je i dobro i loše rješenje. Dobro – jer je omogućavalo da se uporabom tek dijela kotlova znatno smanji potrošnja ugljena. Loše – jer je tako velik broj kotlova znatno povećavao složenost pogonskog sustava i zahtijevao puno ložača. Izvidničke krstarice klase Sentinel mogle su ukrcati do 417 tona ugljena, što je bilo dostatno za autonomiju od 2460 nautičkih milja pri brzini krstarenja od deset čvorova.

MOĆNA OBRANA OD TORPILJARKI

Kako bi se osigurala što manja istisnina, oklop je bio vrlo tanak. Najbolje je, sa 76 milimetara čeličnog oklopa, bio zaštićen zapovjedni most. Debljina trupa u vodnoj liniji bila je 51, a na palubi od svega 16 do 29 mm. Topništvo nije bilo postavljeno u oklopljene kupole.

S obzirom na namjenu izvidničkih krstarica, naoružanje nikad nije bilo posebno snažno. Klasa Sentinel imala je kao glavno oružje deset topova QF 12 pounder 18 cwt promjera cijevi tri inča (76 mm). Bez obzira na brojnost topova, njihova ubojita moć bila je dostatna tek za borbu protiv drugih izvidničkih krstarica ili manjih ratnih brodova kakvi su bili tadašnji razarači. Međutim, s obzirom na vrlo veliku brzinu, izvidničke krstarice pokazale su se kao moćna obrana od torpiljarki (franc. *torpilleur*). Iako su se mogle rabiti za mnoge zadaće, to su prije svega bili ratni brodovi velike pokretljivosti namijenjeni za torpedne napade na znatno veće ratne brodove, tj. bojne brodove i teške krstarice. S vršnom brzinom do 36 čvorova torpiljarkesu bile vrlo okretnes i teško ih je bilo pogoditi, posebno s brodova koje su napadale. No brze izvidničke krstarice bile su dostatno pokretljive da i topovima malog kalibra ometu pokušaje torpednih napada, to prije jer je brzina paljbe iz topova 76 mm mogla doseći do 20 granata u minuti. Doduše, ispaljivali su granatu mase tek 5,66 kg, no gustoća paljbe bila je dostatna da, ako ništa drugo, barem omete torpiljarku u napadu. Teoretski domet bio im je 8500 metara, no zbog slabih ciljničkih naprava učinkoviti domet bio je znatno manji, ponajprije protiv malih i brzih ciljeva. Tijekom 1911. i 1912. uklonjeni su topovi od tri i zamijenjeni topovima od četiri inča (102 mm) Mk IV. U trenutku ugradnje bili su to najsuvremeniji topovi tog kalibra na svijetu. Kasnije izvedenice rabile su se na podmornicama i razaračima sve do kraja Drugog svjetskog rata, pa i nešto dulje. Ne čudi stoga da ih je napravljeno više od 1100. S duljinom cijevi od 40 kalibara (4,064 m) teoretski domet iznosio je 10 500 metara. Stvarni domet bio je znatno manji, no ispaljivali su granate mase 14 kilograma. Zahvaljujući kliznom zatvaraču brzina paljbe nije im bila manja od one kod topova QF 12 pounder 18 cwt.

Posada i topovi na pramcu američke izvidničke krstarice USS Chester na fotografiji iz 1917. godine. Tijekom 1920., u skladu s trendom otpisivanja izvidničkih krstarica, brod je prenamijenjen u laku krstaricu

Foto: U.S. Naval History and Heritage Command

Kraljevska ratna mornarica nikad nije bila potpuno zadovoljna HMS Skirmisherom. Brodogradilište je navodno pokušavalo ubrzati gradnju pa su neki radovi obavljani ne baš kvalitetno

Pomoćno naoružanje činilo je osam topova QF 3-pounder Hotchkiss kalibra 47 mm. Ti su topovi ispaljivali granate mase 1,5 kg, brzinom paljbe do 30 u minuti. Namjena tih topova bila je bliska obrana broda od manjih plovila. Tijekom modernizacije 1911. i 1912. godine ti su topovi zamijenjeni onima kalibra 57 mm. Najubojitije protubrodsko naoružanje izvidničkih krstarica klase Sentinel bila su dva torpedna uređaja, na svakom boku po jedan. Iz njih su ispaljivani torpedi promjera 18 inča (45 cm). U to je vrijeme torpedo bio potpuno novo oružje. Iako su ga Hrvat Ivan Blaž Lupis (1813. – 1875.) i Englez Robert Whitehead (1823. – 1905.) počeli razvijati još 1860-ih, postali su *ono pravo* tek 1896. godine, ugradnjom giroškopa za stabilizaciju plovidbe i otad su se razvijali vrlo brzo. Britanska ratna mornarica uvela je pred Prvi svjetski rat u operativnu uporabu torpede 18-inch Mark VIII. Iako su bili pokretani parom, vršna brzina iznosila je 35 čvorova, a domet 2300 metara. Masa bojne glave bila je čak 150 kg, što je bilo dostatno da ozbiljno ošteti i bojni brod. Uz dva torpeda smještena u torpednim uređajima, svaka izvidnička krstarica klase Sentinel nosila je još dva pričuvna torpeda.

ZAMALO POMORSKA BITKA

Izvidničke krstarice bile su do početka Prvog svjetskog rata u srpnju 1914. već koncepcijski zastarjele jer su ih u ulozu izvidnika flota i borbe protiv torpiljarki zamijenili razarači. Na početku rata oba su broda klase Sentinel služila za ophodnje duž britanske obale. No ubrzo su poslani na Sredozemlje, preciznije u Egejsko more, gdje su trebali nadzirati djelovanja turske mornarice. Najbliže pomorskoj bitki bila je krstarica HMS Skirmisher. Bilo je to 20. siječnja 1918., kad su turski bojni brod Yavuz Sultan Selim (bivši njemački Goeben) i laka krstarica Midilli (bivša njemačka Breslau) ušli u Egejsko more te u bitki kod otoka Imbros (danas Gökçeada) kod Dardanela potopili monitore HMS Raglan i M28. Potom su krenuli na jugozapad prema luci Moudrosu, gdje je bila britanska baza s usidrenim Skirmisherom. Na sreću Britanaca, oba su turska broda naletjela na morske mine. Midilli je potonuo, a Yavuz Sultan Selim se, iako teško oštećen, uspio dokopati Dardanela i zaštite tamošnjih obalnih bitnica.

Što se tiče izvidničkih krstarica klasa Forward i Pathfinder, ni one nisu sudjelovale u važnijim borbenim operacijama ili pomorskim bitkama. Krstarica HMS Pathfinder na tužan je način ušla u povijest kao prvi ratni brod koji je potopila podmornica. Bilo je to 5. kolovoza 1914., a fatalni napad koji je u smrt odveo 259 članova posade izvela je njemačka podmornica U-21.

Ne iznenađuje stoga što je britanska mornarica samo godinu nakon okončanja Prvog svjetskog rata iz operativne uporabe povukla sve *preživjele* krstarice tih triju klasa. Najdulje je *preživio* HMS Sentinel, koji je 1919. prvo otpisan, a iduće je godine aktiviran kao školski brod. Kao takav ostao je do 1923. u operativnoj uporabi. Ideja o izvidničkim krstaricama javila se na samom početku XX. st., ponajviše zbog tehničkih ograničenja parnog pogona. Tadašnji stupni parni strojevi bili su veliki, a za pokretanje su trebali i veliku količinu pare, koja se mogla osigurati samo uporabom velikog broja parnih kotlova. Razvojem stupnih parnih strojeva, pa pojavom parne turbine, i na kraju razvojem pouzdanih dizelskih motora, omogućen je ubrzan razvoj manjih plovila, prije svega razarača, koji su ubrzo istisnuli izvidničke krstarice.

Foto: U.S. Naval History and Heritage Command

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
UPRAVA ZA LJUDSKE POTENCIJALE

Na temelju članka 27. stavka 1. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18 i 125/19) i u skladu s člankom 8. Pravilnika o načinu i postupku privlačenja, oglašavanja i odabira za prijam u djelatnu vojnu službu i kadetsku službu (Narodne novine, br. 158/13, 77/15, 14/17 i 91/18), raspisuje se

JAVNI NATJEČAJ ZA PRIJAM U KADETSKU SLUŽBU

U akademskoj godini 2022./2023. u status kadeta/kadetkinja bit će primljeno do 110 kandidata/kinja upisanih na prvu godinu sveučilišnih preddiplomskih studija na:

SVEUČILIŠTU U ZAGREBU

- preddiplomski sveučilišni studij **Vojno inženjerstvo – do 70 kandidata/kinja**
- preddiplomski sveučilišni studij **Vojno vođenje i upravljanje – do 40 kandidata/kinja.**

Rok za podnošenje prijava je **10. svibnja 2022.**

Kandidati/kinje prijavljuju se u propisanom roku elektronički Središnjem prijavnom uredu na portalu *postani-student* (<https://www.postani-student.hr>) i pismeno na adresu: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Središnjica za upravljanje osobljem, Ilica 256b, 10 000 Zagreb.

Uz prijavu kandidati/kinje trebaju priložiti:

- zamolbu sa životopisom, adresom i brojem telefona/mobitela
- presliku osobne iskaznice
- uvjerenje da nije pokrenut kazneni postupak, ne starije od šest mjeseci.

U slučaju prijave na više vojnih studijskih programa, kandidat/kinja šalje samo jednu prijavu u kojoj mora jasno navesti za koje se sve vojne studijske programe natječe.

UVJETI KOJE KANDIDATI/KINJE MORAJU ISPUNJAVATI:

- državljanstvo Republike Hrvatske
- rođen/a 2000. godine ili kasnije
- završena četverogodišnja srednja škola
- da se protiv njega/nje ne vodi kazneni postupak pokrenut po službenoj dužnosti
- da nije pravomoćno osuđivan/a za kaznena djela navedena u članku 35. stavku 1. alineji 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18 i 125/19)
- da je upisan/a na prvu godinu redovitog studija (u prvom upisnom roku u srpnju 2022.)
- ispunjeni zdravstveni, psihički, tjelesni i sigurnosni kriteriji za kadete propisani Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvenih, psihičkih, tjelesnih i sigurnosnih uvjeta za prijam u službu u Oružane snage Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 13/14, 134/15 i 138/15), koji će se po pozivu Ministarstva obrane utvrditi u posebnom postupku prije upisa na sveučilišni studij.

Kandidate za kadete/kinje koji ispunjavaju propisane uvjete za prijam u kadetsku službu i koji se u propisanom postupku elektronički prijave Središnjem prijavnom uredu na portalu *postani-student* u roku navedenom u ovom natječaju, Ministarstvo obrane pozvat će na odabirni postupak.

U odabirnom postupku kandidati/kinje moraju zadovoljiti zdravstvene, psihičke, tjelesne i sigurnosne kriterije za kadete. Odabirni postupak ne boduje se, ali je njegovo zadovoljavanje preduvjet zadržavanja na listi kandidata zainteresiranih za vojne studije na portalu *postani-student*.

Svi kandidati koji zadovolje uvjete odabirnog postupka Ministarstva obrane rangiraju se na listi kandidata/kinja za odabrani studijski program na portalu *postani-student* u skladu s bodovima ostvarenim na ispitima državne mature i uspjehom u srednjoj školi unutar upisne kvote.

U kadetsku službu primaju se svi kandidati/kinje koji su stekli pravo upisa na vojni studij u prvom upisnom roku u srpnju 2022.

Prije potpisivanja ugovora o kadetskoj službi Ministarstvo obrane provjerit će po službenoj dužnosti nepostojanje zapreka za prijam u službu u Oružane snage iz članka 35. stavka 1. alineje 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske.

U slučaju nepopunjenosti upisne kvote na pojedinom studijskom programu nakon završenog srpanjskog upisnog roka, otvorena je mogućnost prijave kandidata/kinja za rujanski upisni rok za koji će biti objavljen novi natječaj Ministarstva obrane, a sve informacije bit će dostupne i na internetskim stranicama <https://www.morh.hr>.

Upise na sveučilišni studij iz ovog natječaja kandidati/kinje provode u skladu s propisima i uvjetima javnog natječaja koji raspisuje Sveučilište u Zagrebu, a u skladu s obavijestima objavljenim na mrežnim stranicama Ministarstva obrane i vojnih studija (<https://vojni.unizg.hr>).

Kandidati/kinje koji zadovolje uvjete odabirnog postupka i upišu sveučilišni studij iz ovog natječaja bit će krajem kolovoza pozvani na pripremni kamp koji će se provesti tijekom rujna 2022. godine.

Tijekom školovanja kadeti/kinje ostvaruju prava propisana Pravilnikom o načinu i uvjetima sklapanja ugovora o kadetskoj službi i ugovora o stipendiranju (Narodne novine, br. 158/13, 5/17, 55/19 i 139/20).

Nakon završenog preddiplomskog sveučilišnog studija kadeti/kinje bit će primljeni u djelatnu vojnu službu te imaju mogućnost stalnog stručnog usavršavanja, profesionalnog razvoja i sudjelovanja u nacionalnim i međunarodnim aktivnostima.

Informacije u vezi s natječajem nalaze se na internetskoj stranici Ministarstva obrane <https://www.morh.hr>, a dodatne obavijesti kandidati/kinje mogu dobiti na telefone Referade Hrvatskog vojnog učilišta "Dr. Franjo Tuđman" (01/3786-666), Središnjice za upravljanje osobljem (01/3784-812 i 01/3784-814) te u područnim odjelima odnosno odsjecima za poslove obrane.

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
UPRAVA ZA LJUDSKE POTENCIJALE

Na temelju članka 27. stavka 1. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18 i 125/19) i u skladu s člankom 8. Pravilnika o načinu i postupku privlačenja, oglašavanja i odabira za prijam u djelatnu vojnu službu i kadetsku službu (Narodne novine, br. 158/13, 77/15, 14/17 i 91/18), raspisuje se

JAVNI NATJEČAJ ZA PRIJAM U KADETSKU SLUŽBU

U akademskoj godini 2022./2023. u status kadeta/kadetkinja bit će primljeno **do 20 kandidata/kinja** upisanih na prvu godinu integriranog preddiplomskog i diplomskog sveučilišnog studija na:

SVEUČILIŠTU U SPLITU

- **integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij
Vojno pomorstvo.**

Rok za podnošenje prijava je **10. svibnja 2022.**

Kandidati/kinje prijavljuju se u propisanom roku elektronički Središnjem prijavnom uredu na portalu *postani-student* (<https://www.postani-student.hr>) i pismeno na adresu: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Središnjica za upravljanje osobljem, Ilica 256b, 10 000 Zagreb.

Uz prijavu kandidati/kinje trebaju priložiti:

- zamolbu sa životopisom, adresom i brojem telefona/mobitela
- presliku osobne iskaznice
- uvjerenje da nije pokrenut kazneni postupak, ne starije od šest mjeseci.

U slučaju prijave na više vojnih studijskih programa, kandidat/kinja šalje samo jednu prijavu u kojoj mora jasno navesti za koje se sve vojne studijske programe natječe.

UVJETI KOJE KANDIDATI/KINJE MORAJU ISPUNJAVATI:

- državljanstvo Republike Hrvatske
- rođen/a 2000. godine ili kasnije
- završena četverogodišnja srednja škola
- da se protiv njega/nje ne vodi kazneni postupak po službenoj dužnosti
- da nije pravomoćno osuđivan/a za kaznena djela navedena u članku 35. stavku 1. alineji 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18 i 125/19)
- da je upisan/a na prvu godinu redovitog studija (u prvom upisnom roku u srpnju 2022.)
- ispunjeni zdravstveni, psihički, tjelesni i sigurnosni kriteriji za kadete/kinje propisani Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvenih, psihičkih, tjelesnih i sigurnosnih uvjeta za prijam u službu u Oružane snage Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 13/14, 134/15 i 138/15), koji će se po pozivu Ministarstva obrane utvrditi u posebnom postupku prije upisa na sveučilišni studij.

Kandidate za kadete/kinje koji ispunjavaju propisane uvjete za prijam u kadetsku službu i koji se u propisanom postupku elektronički prijave Središnjem prijavnom uredu na portalu *postani-student* u roku navedenom u ovom natječaju, Ministarstvo obrane pozvat će na odabirni postupak.

U odabirnom postupku kandidati/kinje moraju zadovoljiti zdravstvene, psihičke, tjelesne i sigurnosne kriterije za kadete. Odabirni postupak ne boduje se, ali njegovu je zadovoljavanje preduvjet zadržavanja na listi kandidata zainteresiranih za vojne studije na portalu *postani-student*.

Svi kandidati koji zadovolje uvjete odabirnog postupka Ministarstva obrane rangiraju se na listi kandidata/kinja za odabrani studijski program na portalu *postani-student* u skladu s bodovima ostvarenim na ispitima državne mature i uspjehom u srednjoj školi unutar upisne kvote.

U kadetsku službu primaju se svi kandidati/kinje koji su stekli pravo upisa na vojni studij u prvom upisnom roku u srpnju 2022.

Prije potpisivanja ugovora o kadetskoj službi Ministarstvo obrane provjerit će po službenoj dužnosti nepostojanje zapreka za prijam u službu u Oružane snage iz članka 35. stavka 1. alineje 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske.

U slučaju nepopunjenosti upisne kvote na studiju Vojno pomorstvo nakon završenog srpanjskog upisnog roka, otvorena je mogućnost prijave kandidata/kinja za rujanski upisni rok za koji će biti objavljen novi natječaj Ministarstva obrane, a sve informacije bit će dostupne i na internetskim stranicama www.morh.hr.

Upise na sveučilišni studij iz ovog natječaja kandidati/kinje provode u skladu s propisima i uvjetima javnog natječaja koji raspisuje Sveučilište u Splitu, a u skladu s obavijestima objavljenim na mrežnim stranicama Ministarstva obrane i vojnih studija (<https://www.vojni.unist.hr>).

Kandidati/kinje koji zadovolje uvjete odabirnog postupka i upišu sveučilišni studij iz ovog natječaja bit će krajem kolovoza pozvani na pripremni kamp koji će se provesti tijekom rujna 2022. godine.

Tijekom školovanja kadeti/kinje ostvaruju prava propisana Pravilnikom o načinu i uvjetima sklapanja ugovora o kadetskoj službi i ugovora o stipendiranju (Narodne novine, br. 158/13, 5/17, 55/19 i 139/20).

Nakon završenog integriranog preddiplomskog i diplomskog sveučilišnog studija kadeti/kinje bit će primljeni u djelatnu vojnu službu te imaju mogućnost stalnog stručnog usavršavanja, profesionalnog razvoja i sudjelovanja u nacionalnim i međunarodnim aktivnostima.

Informacije u vezi s natječajem nalaze se na internetskoj stranici Ministarstva obrane <https://www.morh.hr>, a dodatne obavijesti kandidati/kinje mogu dobiti na telefone Referade Hrvatskog vojnog učilišta "Dr. Franjo Tuđman" (021/354-927), Središnjice za upravljanje osobljem (01/3784-812 i 01/3784-814) te u područnim odjelima odnosno odsjecima za poslove obrane.

IN MEMORIAM

“Neka nam životni put doktorice Bosanac, njezina ustrajnost i odanost budu trajna inspiracija. Ta ustrajnost pobjeđuje i bol i strah, u konačnici i smrt. Ta vjernost i dosljednost donosi pobjede,” rekao je opraštajući se od doktorice Vesne Bosanac potpredsjednik Vlade i ministar hrvatskih branitelja Tomo Medved

SVJETLO KOJE JE JAČE OD TAME I ZLA: DR. VESNA BOSANAC

Doktorica Vesna Bosanac preminula je 21. ožujka 2022. u svojem gradu, u Vukovaru.

Rođena je 9. ožujka 1949., a biti liječnik, pomagati, tješiti i spašavati živote nije bilo samo njezino zvanje već, pokazalo se početkom Domovinskog rata, i njezina životna misija. Specijalistica pedijatrije odlukom ta-

TEKST

Lada Puljizević

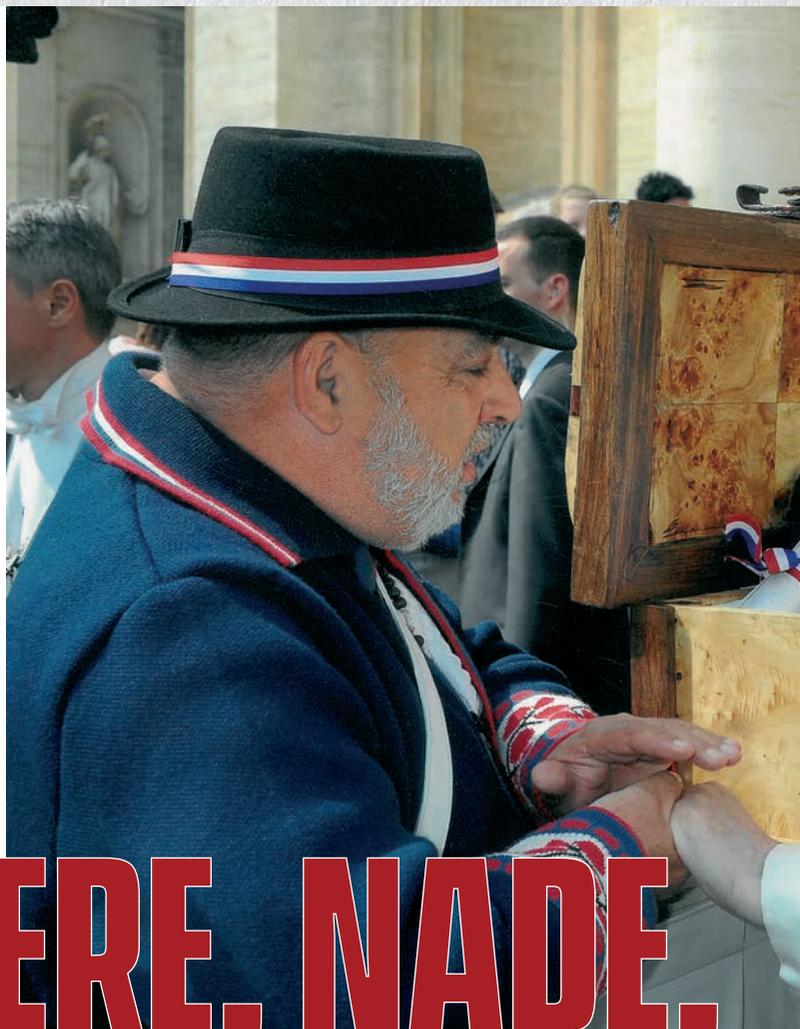
FOTO

Josip Kopi

dašnjeg ministra zdravstva Andrije Hebranga od 24. srpnja 1991. postaje ravnateljica Medicinskog centra Vukovar i Ratne bolnice Vukovar. Tijekom 86 dana teških borbi, do 18. studenog 1991. kad je iz vukovarske bolnice poslala svoje zadnje izvješće, doktorica Vesna Bosanac je obraćajući se hrvatskoj i svjetskoj javnosti, europskoj misiji i promatračima Crvenog križa postala simbol patnje Vukovaraca, glas koji zaziva pomoć u ime svih ranjenih i bespomoćnih vukovarskih branitelja. “Nosila je sve naše rane,” reći će o Vesni Bosanac jedan

HODOČAŠĆE

Ove će se godine 5. travnja napuniti pet godina otkako je sveti otac, papa Franjo, na audijenciji stisnuo ruke hrvatskih branitelja, hodočasnika koji su se 2017. iz Nove Gradiške uputili na 950 kilometara dug put do Vatikana u znak sjećanja na žrtvu hrvatskih branitelja te zahvalnosti za sve dobro koje su Sveta Stolica i papa Ivan Pavao II. učinili za Hrvatsku

PUT VJERE, NADE, ZAHVALNOSTI I SJ

Bilo ih je devet, bili su branitelji i invalidi Domovinskog rata iz Udruge dragovoljaca Domovinskog rata i Specijalne policije "Zebre" Nova Gradiška. Začetnici ideje, ujedno organizatori i hodočasnici bili su Željko Bakunić i Arsen Granda. Arsen, dragovoljac Domovinskog rata, pripadnik 121.

TEKST

Lada Puljizević

FOTOLada Puljizević
i osobna arhiva
Arsena Grande

brigade, predsjednik Udruge dragovoljaca Domovinskog rata Nova Gradiška, osnivač i voditelj Spomen-sobe 121. brigade, prisjeća se ranog proljeća 2017. godine. Hodočasnički put do Vatikana nije bio ni prvi, ni zadnji koji su Arsen i njegovi suborci prešli. Išli su oni u brojna hrvatska svetišta i mjesta stradanja onih koji su sanjali slobodnu Hrvatsku i branili je – no, hodočašće u Vatikan ipak je bio sasvim drugačiji doživljaj. Ideja o ovom hodočašću, prisjeća se Arsen, javila se iz

Nakon 37 dana hrvatski su se branitelji, hodočasnici, susreli s papom Franjom

Ulomci iz pisma zahvale Svetom Ocu pisanog na posebno izrađenom pergamentu, koje su branitelji, hodočasnici predali papi Franji. Autori pisma su profesorica Ljiljana Lukačević i Arsen Granda.

“Poštovani, dragi naš papa Franjo, hrvatski smo branitelji i vojni invalidi Domovinskog rata koji su za hodočašće iz Nove Gradiške do Vatikana u srca spremili vjeru, nadu, ljubav i dobro.”

“Rušili su nam kuće, mučili nas u logorima, ranjavali nas. Ubili 15 336 hrvatskih branitelja i nekoliko tisuća nedužnih civila. Boljelo je, dušom i tijelom, ali svoju Hrvatsku nismo dali.”

“Zahvalni smo svim srcem za sve dobro koje je za hrvatski narod učinila i čini Sv. Stolica. Čast nam je što je hrvatsku zemlju poljubio Sv. Otac Pavao II i zahvalni smo mu što je posjetio Hrvatsku čak tri puta – 1994., 1998. i 2003. godine. Sveta misa koju je Sveti Ivan Pavao II predvodio na zagrebačkom Hipodromu, kojoj je prisustvovalo gotovo milijun vjernika ostala je zabilježena kao najposjećenija misa u hrvatskoj povijesti.”

ŠEĆANJA

želje da se i na taj način čuva sjećanje na Domovinski rat i njegove žrtve, ali i da se poklonom pred vrhovnim poglavarom Katoličke crkve izrazi zahvala Vatikanu na uložnim naporima bez kojih ne bi bilo suverene i samostalne Hrvatske. I premda je bilo mnogo onih koji su promatrajući sa strane sumnjičavo vrtjeli glavama jer dug je to put, hodočasnici su invalidi Domo-

vinskog rata, nakupilo im se i godina i bolesti – oni koji su odabrali svoj put brzo su započeli složene pripreme.

“Bio je to naš put vjere, nade, zahvalnosti i sjećanja, a odlučili smo se svojom hodnjom povezati sve gradove koje je tijekom svoja tri dolaska u Hrvatsku posjetio sv. otac Ivan Pavao II.”, priča Arsen. Na put su ponijeli darove za papu Franju: škrinju sa slavonskim motivima napravljenu od četiri vrste drva koju je ručno izradio branitelj Željko Radošić, tkanicu, bečarski šešir i slavonsku šlinganu košulju ukrašenu zlatovezom.

Na putu koji su započeli 1. ožujka 2017. krećući iz Nove Gradiške, hodočasnici su prošli kroz Novsku, Kutinu, Križ-Novoselec, Dugo Selo, Zagreb, Lučko, Draganić, Krnjak, Slunj, Plitvička jezera, Pečane, Sveti Rok, Maslenicu, Zadar, Pakoštane, Šibenik, Rogoznicu, Trogir, Sinj i Split. Za planiranu rutu kroz Hrvatsku trebalo im je dvadesetak dana. S jedne strane, prisjeća se Arsen, nije bilo lako – bilo je etapa na kojima ih je pratila kiša i hladnoća, jednom od hodočasnika otvorile su se velike rane od žuljeva na nogama pa je nastavio hodati u papučama, a Arsen, dijabetičar i astmatičar, dva puta je, u Gospiću i Šibeniku, morao u bolnici primiti infuziju i dobiti po nekoliko injekcija da bi, kako

HODOČAŠĆE

Kroz novogradišku 121. brigadu, ustrojenu 27. rujna 1991., tijekom Domovinskog rata prošlo je 4000 branitelja. Poginulo ih je 156, a ranjeno 536. U znak zahvalnosti i sjećanja na sve njih, Arsen Granda inicirao je 2006. godine osnivanje Spomen-sobe 121. brigade, čiji je danas voditelj. Počelo je onako kako takve priče obično i počinju – od šačice volontera golemog srca i nekog derutnog prostora koji sami moraju osposobiti. Volju, ruke, vrijeme i umijeće dali su branitelji Željko Franić, Danko Čanak, Viktor Alekšević i Željko Ivašković, a pomoć im je pružio Grad Nova Gradiška, tadašnji gradonačelnik Josip Mikšić te v. d. pročelnice za društvene djelatnosti Dinka Matijević. Prostor se ubrzo počeo puniti osobnim predmetima iz rata koje su prijatelji i suborci donirali kao prve eksponate za svima važno buduće mjesto uspomena i sjećanja. Danas, 16 godina kasnije, Arsen Granda s ponosom nas provodi kroz prostor prepun izložaka koji imaju svoju priču. Tu je originalno, ručno rađeno oružje s kojim je započela obrana krajem 1991. – “petometka” (sistem pumperice), kubure, karabini, ručno rađene puške, tri vrste bombi: Požežanka, Brođanka, Gradišćanka; ZAGI i PLETER - strojnice proizvedene u Hrvatskoj za vrijeme Domovinskog rata, lovačke puške, samostrel, minsko-eksplozivna sredstva, PZO. Izložene su i vojne odore, prve koje su se dobivale i s kojima su viši ljudi imali problema jer su redom bile premale, ratne oznake postrojbi, autentične ratne fotografije, a postupno raste i biblioteka s izdanjima vezanim uz Domovinski rat. Arsen Granda ističe kako je sve izloženo u spomen-sobi originalno iz vremena Domovinskog rata, primarno s novogradiškog ratišta i sve je bilo u funkciji.

Kroz spomen-sobu u zadnjih su petnaestak godina prošle stotine ljudi iz svih krajeva svijeta. Bili su tu Kinezi, Mađari, Francuzi, Rumunji, Nijemci, Talijani, Austrijanci, Australci, bilo je polaznika vojnih učilišta i, što Granda naglašava kao najvažnije, puno učenika osnovnih i srednjih škola.

Imena 156 poginulih branitelja 121. brigade upisana su na zidovima Spomen-sobe

kaže, prodisao. Dotad smiren, tih i samozatajan, na pitanje o odustajanju odgovara glasnim smijehom i odmahuje rukom: “Kakvo odustajanje tada?! Ma nije mi ni padalo na pamet!”

“Do Splita smo išli lokalnim cestama i svugdje, kud god smo prolazili i dolazili, i znani i neznani ljudi su nam prilazili, pljeskali, grlili nas, bodrili, auti su prolazeći pored nas trubili i pozdravljali nas. Dočekivali su nas naši prijatelji, branitelji, rastrčali bi se po dućanima, donosili nam čokoladice, banane, vodu, sve što nam može zatrebati. Tako su nas dočekale i Crne mambe te predsjednik HVIDRA-e Željko Galović u Dugom Selu, iznenađeni jer nisu ni znali da dolazimo,” prisjeća se Arsen pa ozaren nastavlja: “Toliko su nas svi lijepo prihvaćali, toliko su nam se radovali, toliko sjećanja i uspomena na naše poginule prijatelje smo nosili da imam osjećaj kako mi nismo sami hodali – svi su oni hodali uz nas, bili su s nama i valjda zato smo imali toliku snagu.”

Dolaskom u Split i ulaskom na trajekt za Anconu započela je druga etapa njihova puta, ruta kroz Italiju do Rima, na kojoj im je pomoć pružalo Veleposlanstvo RH pri Svetoj Stolici i hrvatski veleposlanik Neven Pelicarić te službenici Doma hrvatskih hodočasnika “Blaženi Ivan Merz”. Sve je išlo kako treba i po planu – osim jednog: Arsen je počeo shvaćati da se bliži

Prolazeći kroz Dugo Selo hodočasnici iz Nove Gradiške susreli su se sa svojim prijateljima, veteranima Crnih mambi

dan u kojem će se on i njegov suborac Željko Bakunić približiti Papi, uručiti mu darove, rukovati se s njim i razgovarati. "Pa kako ću ja to? Mene će panika uhvatiti, ipak je to Papa!"

Hodočasnici, branitelji koji su 2017. prešli put od Nove Gradiške do Vatikana su Arsen Granda, Željko Bakunić, Ivan Jurasović, Branko Iskra, Nenad Marčina, Željko Brčić-Duša, Željko Radošić i Alen Kocić-Koc. Vladimir Balgač-Alf, pripadnik Tigrova iz Kutine i vukovarski branitelj, silno je želio i do zadnjeg časa vjerovao da će i sam poći, no zbog naglo pogoršanog zdravstvenog stanja to nije mogao učiniti. Svejedno, Arsen Granda kaže da su oni hodali za njega, mislili na njega i molili, da je u svakom koraku njihova puta Alf bio uz njih pa zbog toga i njega upisuju kao hodočasnika ovog putovanja.

Alen Kocić-Koc, dragovoljac Domovinskog rata, bio je hodočasnik, ali i snimatelj koji je po povratku, potpisujući se kao redatelj, snimatelj i montažer napravio vrlo vrijednu, emotivnu dokumentarnu filmsku priču *Milijun karaka*, potpisujući je riječima: "Bio je to njihov pokornički hod za poginule, nestale, ranjene hrvatske branitelje, za zajedništvo branitelja, za zajedništvo domovine Hrvatske i zahvala Svetom Ocu papi Ivanu Pavlu II i Svetoj Stolici."

Hodočasnici su pješice prešli 950 km, prošli kroz 280 mjesta i gradova, putovali su 37 dana, 8000 km prešli su vozilima, potrošeno je 700 litara goriva i snimljeno 800 GB dokumentarnog materijala.

Jedan je od izložaka s posebnom pričom drvena krunica pohabanog, izlizanog i odlomljenog križa izložena zajedno s vojnom odorom ispod stakla muzejske vitrine. Bila je to Arsenova krunica koju mu je, kad je odlazio u rat, poklonila sestra. Da ga čuva. Otprilike u isto vrijeme – u ono vrijeme kad one koje su čekale i po mjesec dana nisu znale gdje su njihovi voljeni koji su otišli braniti zemlju i jesu li uopće živi – supruga jednog od suboraca dala mu je kamenčić iz Međugorja. Rekla je: "Daj taj kamen mom Ivi, neka ga prepolovi pa neka polovicu nosi on, a drugu polovicu ti, da vas čuva gdje god bili." I tako su Arsen, zagurani u džep maskirne odore, gdje god je bio – a svugdje je bio – pratili kamenčić i krunica. Zamišljeno, Arsen danas priča: "Svaki put kad smo išli u neki napad ili akciju ja sam uvijek u desnoj ruci držao pušku, a taj kamenčić i krunicu stiskao sam u lijevoj ruci i molio. Pet puta izmolim *Očenaš*, *Zdravo Marijo* – i mene prođe strah, kao da ga netko od mene skloni. Tako sam se oslobađao straha prije bitke, tako sam preživio."

Koliko li je bitaka, čemera, strahova i molitvi Arsen morao u životu proći pa da se križ krunice koja ga je čuvala, koju je stiskao u dlanu ishaba, smrvi i zasluži svoje mjesto u priči o herojima, o braniteljima, o nezaboravu?

prepričava Arsen danas misli koje su mu sve upornije prolazile kroz glavu. Nadirale su, nisu se dale otjerati, izazivale su nesanicu – a onda, kad je osvanulo to jutro 5. travnja i kad je na osunčanom Trgu svetog Petra ugledao Papu..."Gledao sam ga i odjednom se u meni stvorio mir. Cijelog me prožela ta mirnoća. Učinilo mi se kao da ga znam 100 godina i da bih s njim mogao razgovarati pola sata. Rekao sam mu na njemačkom jeziku kako smo mi hrvatski branitelji i kako smo prošli 950 kilometara, a on mi je stisnuo ruku, rekao je 'Uuuu, bravo, to je puno', i još je rekao 'Molite se za mene'. Bio je to trenutak u kojem sam osjetio da smo ispunili svoju misiju." Zavrćući nogavicu, pokazujući od bolesti potamnjele potkoljenice, pričajući o svojem PTSP-u zbog kojeg ne može podnijeti tišinu pa gonjen nesanicama noću hoda ulicama grada, Arsen Granda kaže kako on i njegovi prijatelji, suborci više ne bi mogli krenuti na takvo hodočašće. Oni su i hodočasteći, i ratujući dali sve što su mogli dati. Neki od onih koji su 2017. krenuli su preminuli, ostali su pritisnuti godinama i bolestima. Plamičak koji sad grije Arsenove dane i ozari ga osmijehom troipol-godišnja je djevojčica, njegova unučica. I sjećanja koja čuva.

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
UPRAVA ZA LJUDSKE POTENCIJALE

Na temelju članka 27. stavka 1. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18 i 125/19) i u skladu s člankom 8. Pravilnika o načinu i postupku privlačenja, oglašavanja i odabira za prijam u djelatnu vojnu službu i kadetsku službu (Narodne novine, br. 158/13, 77/15, 14/17 i 91/18), raspisuje se

JAVNI NATJEČAJ ZA PRIJAM U KADETSKU SLUŽBU

U akademskoj godini 2022./2023. u status kadeta/kadetkinja bit će primljeno **do 20 kandidata/kinja**, upisanih na prvu godinu preddiplomskog sveučilišnog studija na:

I. SVEUČILIŠTU U ZAGREBU – FAKULTET PROMETNIH ZNANOSTI

- preddiplomski sveučilišni studij Aeronautika – vojni pilot

Rok za podnošenje prijava je **19. travnja 2022.**

Kandidati/kinje prijavljuju se u propisanom roku elektronički Središnjem prijavnom uredu na portalu *postani-student* (<https://www.postani-student.hr>) i pismeno na adresu: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Središnjica za upravljanje osobljem, Ilica 256b, 10 000 Zagreb.

Uz prijavu kandidati/kinje trebaju priložiti:

- zamolbu sa životopisom, adresom i brojem telefona/mobitela
- presliku osobne iskaznice
- uvjerenje da nije pokrenut kazneni postupak, ne starije od šest mjeseci.

U slučaju prijave na više vojnih studijskih programa, kandidat/kinja šalje samo jednu prijavu u kojoj mora jasno navesti za koje se sve vojne studijske programe natječe.

UVJETI KOJE KANDIDATI/KINJE MORAJU ISPUNJAVATI:

- državljanstvo Republike Hrvatske
- rođen/a 2000. godine ili kasnije
- završena četverogodišnja srednja škola
- da se protiv njega/nje ne vodi kazneni postupak pokrenut po službenoj dužnosti
- da nije pravomoćno osuđivan/a za kaznena djela navedena u članku 35. stavku 1. alineji 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18 i 125/19)
- da je upisan/a na prvu godinu redovitog studija u rujnu 2022.
- da su ispunjeni zdravstveni, psihički, tjelesni i sigurnosni kriteriji za kadete/kinje propisani Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvenih, psihičkih, tjelesnih i sigurnosnih uvjeta za prijam u službu u Oružane snage Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 13/14, 134/15 i 138/15) i Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvene sposobnosti za vojnu službu (Narodne novine, br. 42/14, 134/15, 109/16 i 97/17), koji će se po pozivu Ministarstva obrane utvrditi u posebnom postupku prije upisa na sveučilišni studij - uspješan završetak selekcijskog letenja.

Kandidate za kadete/kinje koji ispunjavaju propisane uvjete za prijam u kadetsku službu i koji se u propisanom postupku elektronički prijave Središnjem prijavnom uredu na portalu *postani-student* u roku navedenom u ovom natječaju, Ministarstvo obrane pozvat će na odabirni postupak.

U odabirnom postupku kandidati/kinje moraju zadovoljiti zdravstvene, psihičke, tjelesne i sigurnosne kriterije za kadete te posebno vrednovanje na selekcijskom letenju kandidata za vojne pilote u trajanju od pet tjedana tijekom srpnja i kolovoza 2022. Kandidati/kinje koji su kao učenici 3. razreda srednje škole zadovoljili kriterije odabirnog postupka uključujući kriterije selekcijskog letenja tijekom 2021., u odabirnom postupku 2022. upućuju se samo na provjeru zdravstvenih, psihičkih, tjelesnih i sigurnosnih kriterija za kadete – vojne pilote.

Svi kandidati koji zadovolje uvjete odabirnog postupka Ministarstva obrane rangiraju se na listi kandidata/kinja za odabrani studijski program u skladu s bodovima ostvarenim na ispitima državne mature i uspjehom u srednjoj školi unutar upisne kvote.

U kadetsku službu primaju se kandidati/kinje koji u odabirnom postupku postignu najbolje rezultate i steknu pravo upisa na preddiplomski sveučilišni studij Aeronautika – vojni pilot.

Prije potpisivanja ugovora o kadetskoj službi Ministarstvo obrane provjerit će po službenoj dužnosti nepostojanje zapreka za prijam u službu u Oružane snage iz članka 35. stavka 1. alineje 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske.

Upise na sveučilišni studij iz ovog natječaja kandidati/kinje provode u skladu s propisima i uvjetima natječaja koji raspisuje Sveučilište u Zagrebu, a u skladu s obavijestima objavljenim na mrežnim stranicama Ministarstva obrane i Fakulteta prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu.

Kandidati/kinje koji zadovolje uvjete odabirnog postupka i upišu sveučilišni studij iz ovog natječaja bit će krajem kolovoza pozvani na pripremni kamp koji će se provesti tijekom rujna 2022. godine.

Tijekom školovanja kadeti/kinje ostvaruju prava propisana Pravilnikom o načinu i uvjetima sklapanja ugovora o kadetskoj službi i ugovora o stipendiranju (Narodne novine, br. 158/13, 5/17, 55/19 i 139/20).

Nakon uspješno završenog preddiplomskog sveučilišnog studija Aeronautika – vojni pilot (6 semestara) na Fakultetu prometnih znanosti u Zagrebu, kadeti/kinje upisuju diplomski sveučilišni studij Aeronautika – vojni pilot (4 semestra) na Fakultetu prometnih znanosti u koji je uključena Temeljna časnička izobrazba i letačka obuka u Središtu za obuku Hrvatskog ratnog zrakoplovstva "Rudolf Perešin".

Nakon završenog preddiplomskog i diplomskog sveučilišnog studija kadeti/kinje bit će primljeni u djelatnu vojnu službu te imaju mogućnost stalnog stručnog usavršavanja, stimulativni sustav profesionalnog razvoja i mogućnost sudjelovanja u domaćim i međunarodnim aktivnostima.

Informacije u vezi s natječajem nalaze se na internetskoj stranici Ministarstva obrane <https://www.morh.hr> ili <https://vojnipilot.hr>, a dodatne obavijesti kandidati/kinje mogu dobiti u Središnjici za upravljanje osobljem (tel. 01/3784-812 i 01/3784-814), u Referadi Fakulteta prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu (tel. 01/2380-202) te u područnim odjelima odnosno odsjecima za poslove obrane.

Željeznica služi i kao jedan od najekonomičnijih načina transporta nafte kopnenim putem

FILATELIJA

Među najvažnije energente današnjice ubraja se nafta. Ta se tekućina, boje od svjetložute do tamnosmeđe i posebna mirisa, naziva i crnim zlatom

MARKE – NAFTA

TEKST Ivo Aščić

Suvremena proizvodnja nafte, tekućeg goriva nastalog razgradnjom biljnih i životinjskih organizama, počinje 1859. u SAD-u, što se uzima kao početak energetske revolucije

Babilonci su naftu, prirodnu tvar akumuliranu u Zemljinoj kori, koristili kao premaz za zaštitu drvenih konstrukcija, Egipćani su njom štitili zidove od vlage i koristili kao lijek za rane, a u Kini je služila za rasvjetu. Do nafte se dolazi bušenjem njezinih ležišta, koja se nalaze duboko ispod Zemljine kore. Sirova nafta u rafinerijama se prerađuje u benzin, dizel, loživo ulje, laki mazut za brodove i teški mazut za termoelektrane. Od nafte, koja je neobnovljivi izvor energije, proizvode se umjetna gnojiva, lijekovi, plastični materijali i dr. Povijesni razvoj naftnog gospodarstva: od bušotina, prerade, transporta do prodaje i primjene derivata može se pratiti i uz pomoć

Naftno polje Campo de Lula u Brazilu otkriveno je 2006. godine. Na dubini je od dvije do pet tisuća metara i jedno od najvećih među novootkrivenima

poštanskih maraka. Najčešća izdanja "naftaških" maraka dolaze iz Latinske i Južne Amerike te zemalja Bliskog istoka i bivšeg SSSR-a, odnosno najvećih proizvođača crnog zlata. Prva poštanska marka s temom nafte bila je azerbajdžanska iz 1919. godine na kojoj je prikazan bušači toranj. SAD je treća zemlja

Austrija već 90 godina eksploatira naftu kod gradića Zistersdorfa

Gabon je smješten u ekvatorskom dijelu zapadne Afrike, a godišnje proizvede u prosjeku 90 milijuna barela nafte

po količini proizvedene nafte u svijetu, a u povodu 100. obljetnice svoje naftne industrije izdao je 1959. prigodnu marku u nakladi od čak 120 milijuna primjeraka. Skupljači poštanskih maraka s temom nafte mogu, primjerice, saznati o: tankerskom prijevozu nafte, koji je prikazan na poljskoj marki iz 1961.; polaganju cijevi za transport nafte putem mreže cjevovoda Družba na čehoslovačkim markama iz 1975.; preradi nafte u rafineriji Porto na portugalskoj marki iz 1970.; istraživanju proizvodnje nafte i plina iz mora na markama UAE-a iz 1976. godine; 30. obljetnici OPEC-a na sudanskoj marki iz 2006. godine; IV. geološkom kongresu zemalja Latinske Amerike na marki Trinidad i Tobago iz 1979. godine i dr. Zanimljiva, vrlo rijetka i skupa poštanska marka s temom naftnog polja ona je Njemačke pošte iz Drugog svjetskog rata, tiskana za okupirano područje Poljske. Prikazuje naftna polja Boryslaw istočno od Krakova. Tiskana je u Beču 10. svibnja 1944., ali nije puštena u promet.

Krajem XIX. i početkom XX. st. u Kanadi su korištene tzv. taksene marke za potrebe domaćeg operatera za distribuciju plina i nafte u svrhu naplate različitih pristojbi

Snimio Tomislav BRANDT

www.hrvatski-vojn timer.hr

Pratite nas i na društvenim mrežama

[facebook](#) [twitter](#) [YouTube](#) [Linked in](#)

Sve što vas zanima pitajte nas:
hrvojn timer@morh.hr

**HRVATSKI
VOJNIK**